

Stockholms stads hälsövrårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsövrårdsnämnden.

Vasagatan 6, C. (postgirokonto nr 50324); t. hälsövrårdsnämnden. Nämnden sammanträder i regel varannan tisdag kl. 10,30.

I äldre tider fanns ingen offentlig hälsö- och sjukvård i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en stadsmedicus eller stadsphysicus med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fängelsesjukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade collegium medicum, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsövrårdsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk (nuv. medicinalstyrelsen) fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinseendet över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en stadskirurg eller stadsfältskär med skyldighet att biträda stadsmedicus med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältskärsstugor. År 1827 ombildades stadsmedicus- och stadskirurgtjänsterna till förste och andre stadsläkaretjänster. Genom kungl. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade fattiglärare, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under stadsmedicus och från 1812 avlönade av staden. Frågor rörande hälsö- och sjukvård handhades för övrigt under denna tid fortfarande av fattigvårdsmyndigheten (jfr sid. 59).

En systematiskt ordnad allmän hälsövrård tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsövrården i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn uteslutande till denna farsot påbjöd kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet tillsattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oav-

brutet verksam under mer än halvtannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter sundhetsnämnden, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsöstillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden fortfor med sin befattning till år 1878, då hälsövrårdsnämnden jämlikt 1874 års hälsövrårdsstadga för riket, övertog dess bestyr med hälsövrården och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus. Nämndens verksamhet fortgår i huvudsak oförändrad enligt den nya hälsövrårdsstadgan den 19 juni 1919 och epidemilagen s. d., vilka trädde i kraft den 1 jan. 1920, samt den i sammanhang med kommunalförvaltningens omläggning utfärdade nya instruktionen för Stockholms stads hälsövrårdsnämnd den 9 april 1920.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsövrårdsstadgan och epidemilagen samt andra gällande författningar tillhöra hälsövrårdsnämnden, ankommer å nämnden att handhåva förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden är sålunda överstyrelse för stadens permanenta sjukvårdsanstalter samt utfärdar stadgar för dem.¹⁾ Den närmaste ledningen av sjukvårdsanstalternas förvaltning handhaves av en av hälsövrårdsnämnden utsedd central sjukhusstyrelse, med undantag dock av epidemisjukhuset, som i vissa avseenden står under nämndens omedelbara förvaltning, samt Sachsska barnsjukhuset, som har en särskild styrelse. Nämnden

¹⁾ Med anledning av ikraftträdandet av 1928 års sjukhuslag har kungl. maj:t den 31 dec. 1928 efter framställning från stadsfullmäktige förklarar, att hälsövrårdsnämnden fortfarande tills vidare skall äga befogenhet att i den omfattning hittills skett meddela erforderliga föreskrifter rörande de sjukhus, för vilkas driftkostnad staden i sista hand helt ansvarar.

Särskilda av socialministern enligt kungl. maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga hava sedermera den 2 aug. 1930 avgivit betänkande med förslag rörande revision av de för vissa sjukhus (bl. a. Stockholms stads) gällande särskilda bestämmelser. Över detta betänkande avgävo stadsfullmäktige den 20 okt. 1930 infortrat yttrande (se Utl. 1930: nr 373). Kungl. maj:ts beslut i ärendet torde vara att vänta i en nära framtid.

handhaver och stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård, desinfektionsanstalter och andra anstalter, som inrättats för befordrande av nämndens verksamhet i hälsövärdens tjänst. Nämnden bestrider såväl de staden åliggande utgifter för sinnessjukas vård på statens hospital som ock kostnaderna för den staden åliggande provisoriska vård av sådana sinnessjuka, som äro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse, att plats så snart som möjligt beredes dem å statsanstalt. (Beträffande stadens successiva övertagande av hela sin sinnessjukvård se nedan sid. 142.)

Hälsövärdsnämnden består, enligt k. brev den 19 mars 1920, förutom av ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, av polismästaren och förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande.¹⁾

Av de nuvarande ledamöterna och suppleanterna äro resp. två utsedda för tiden t. o. m. år 1933 och två för tiden t. o. m. år 1935.

För revision av nämndens och underlydande styrelsens räkenskaper och förvaltning utses stadsfullmäktige jämlikt revisionsstadgan årligen fem revisorer jämte tre suppleanter för dem.

Författningar m. m. Hälsövärdsstadga den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920, 26 sept. 1921, 30 maj 1930 och 5 juni 1931. Epidemilag den 19 juni 1919. Kungl. brev den 19 mars 1920 med särskild föreskrift rörande sammansättningen av hälsövärdsnämnden i Stockholm. Instruktion för Stockholms stads hälsövärdsnämnd den 9 april 1920, med ändringar den 23 okt. 1924 och 19 maj 1930. Stadgar för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsövärdsnämnden den 26 mars 1904, med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912, 3 april 1914, 10 jan. och 14 dec. 1923, 17 juni 1925 samt 27 okt. 1926. Instruktion för hälsövärdsnämndens sekreterare, antagen av nämnden den 8 febr. 1922.

Stat år 1932. Utgifter: 27,346,631 kr.

¹⁾ Stadsfullmäktige hava den 17 febr. 1930 för sin del godkänt samt underställt kungl. maj:ts prövning ett förslag till ny instruktion för hälsövärdsnämnden, enligt vilket förslag nämndens verksamhet skall uppdelas på tvenne i huvudsak självständiga avdelningar, hälsövärdsskylavdelningen och sjukvårdsskylavdelningen. Samtidigt beslöto fullmäktige, att fr. o. m. den 1 maj 1930 skulle vid sidan av förste stadsläkaren inrättas en ny chefsbefattning, sjukvårdsdirektören, med uppgift att vara föredragande i nämndens sjukvårdsskylavdelning och utöva chefskapet över stadens sjukvårdsskylavdelning m. m. (Jfr Utl. 1930: nr 32.) — Instruktionsförslaget har ännu ej fastställts av kungl. maj:ts

(därav att täckas med lånemedel 3,298,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1931 beviljade lånemedelsanslag 944,500 kr.); inkomster: 7,504,535 kr. (därav bidrag och ersättning av statsmedel 1,246,600 kr.).

Hälsövärdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; t. > stads-
huset>; träffas i stadshuset vardagar 11—12.

Vice ordförande.

*Haglund, S. E. P., professor.

Övriga ledamöter.

Hallgren, E. S., polismästare (självskr.).

Rietz, A. E., förste stadsläkare (självskr.).

*Erikson, G. O., kassör.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

Ström, O. F., redaktör, stadsfullm:s 2:e vice
ordf.

Suppleanter.¹⁾

Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.

*Ivarsson-Pauli, R. Gulli, prakt. läkare.

*Mattsson, S., skötare.

Franzén, A. K., prakt. läkare, stadsfullm.

Kassaförvaltare.

Erikson, G. O.; Anderson, K. H. (suppl.).

Sekreterare

(4,740 kr.).

Tham, K. G. K. M.; mottagningstid: månda-
gar, onsdagar och fredagar 10—13.

Hälsövärdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1931 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 76.)

Björin, O. S., prakt. läkare.

Garsten, B. C., ombudsman, stadsfullm.

Granqvist, A. M., tf. domänkamrerare.

Karlsson, K. A., förbundsordförande, stads-
fullm., ordf.

Lundqvist, E. J., redaktör.

Suppleanter:

Blomquist, O. G. A., revisor.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.

Ohlson, V. G. H., tjänsteman.

¹⁾ Suppleanterna äro här upptagna i samma ordning som de stadsfullmäktigvalda ledamöter (inberäknat vice ordföranden), vilkas ersättare de enligt nämndens beslut i första hand skola vara.

* Angiver att vederbörande skall avgå med utgången av år 1933.

HN.

Hälsovårdsnämndens byrå och expedition.

Vasagatan 6, C. (postgirokonton n° 50524);
t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid:
10—12, 12,30—14,30.

Den dagliga ledningen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen tillkommer förste stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan), som varje söckendag å av nämnden bestämd tid är tillstädes å nämndens expedition, varest även sundhetsinspektören (se sid. 155), förste och andre stadsveterinärerna (se sid. 156), bostadsinspektören (se sid. 160) och nämndens ingenjör (se sid. 156) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Instruktioner. Instruktion för hälsovårdsnämndens ombudsman, antagen av nämnden den 5 febr. 1915, med ändringar den 16 jan. 1924 och 9 juni 1926. Instruktion för hälsovårdsnämndens kamrerare, antagen av nämnden den 23 febr. 1906.

Stat år 1932 (inkl. sjukhusstyrelsen). Utgifter: 383,993 kr. (däri ingår ersättning för till sjukhus upplåten tomtmark med 111,300 kr.); inkomster: 10,900 kr.

Förste stadsläkare (29).

Rietz, A. E.; t. »hälsovårdsnämnden» och (10) 4153; mottagningstid: 13—14.

Sjukvårdsdirektör (29).¹⁾

Befattningen ännu ej tillsatt.

Sundhetsinspektör (25).

Ströman, R. A.; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Förste stadsveterinär (23).

Åfeldt, N. O. E; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Andre stadsveterinär (21).

Larsson, R.; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 15—16.

Bostadsinspektör (23).

Engstrand, G. N.; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Ingenjör (21).

Ericsson, G. J. I.; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—15.

Ombudsman (22)

(befattningen uppförd å fattigvårdsnämndens stat).

Hellichius, N. M.; expedition och mottagningstid: se under fattigvårdsnämnden, sid. 169.

¹⁾ Jfr noten å föreg. sid., v. sp.

Aktuarie (18)

(å ombudsmansexpeditionen).

(befattningen uppförd å fattigvårdsnämndens stat).

Lindquist, C. G. A. (se sid. 169).

Bokhållare (13)

(å ombudsmansexpeditionen)

(befattningarna uppförda å fattigvårdsnämndens stat).

Berg, E. A. G.; en vakant, t^{ijf}. Holmberg, F. N. G. R.

En amanuens å ombudsmansexpeditionen (1,740 kr.).

Aktuarie (18)

(föreståndare för pensionsbyrån)

(befattningen uppförd å fattigvårdsnämndens stat).

Zetterlund, G. E.; expedition och mottagningstid: se under fattigvårdsnämnden, sid. 170.

Kamrerare (20).

Lundberg, I.; t. »hälsovårdsnämnden» och (1) 19080; mottagningstid: 10—12, 12,30—14,30.

Kontorsskrivare (11).

Fogelberg, f. Ahnfelt, Inga L.

Registrator (11).

Sjögren, Marta.

En extra bokhållare (3,900 kr.), en kontorsskrivare (9), tre extra kontorsskrivare (2,640—2,100 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.), två förrådsförvaltare (300 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Åhrman, K. O.

En vaktmästare (6), två automobilförare (8), en automobilförare (7), två telefonbiträden (1,860—1,620 kr.), ett vaktmästarbiträde (900 kr.).

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen, sid. 128 ff.; ang. sundhetsinspektören, förste och andre stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under hälsovårdsinspektionen, sid. 155, och bostadsinspektionen, sid. 160.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsattes jämlikt kungl. brev den 17 juni 1881 av en valnämnd, bestående av överståthållaren, vilken i nämnden förer ordet, sex av och bland stadsfullmäktige särskilt för varje gång utsedda ledamöter samt hälsovårdsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i hälsovårdsnämnden. Veder-

börandes kompetens provas dessförinnan av medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas av överståthållarämbetet. Förste stads-läkaren, som är självskriven ledamot i hälsovårdsnämnden och i den under denna sorterande sjukhusstyrelsen, åligger att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i huvudstaden och särskilt i de fattigas bostäder samt i härstädes befintliga skolor, fabriker, verkstäder, välgörenhetsinrättningar och fängelser, och bör han för sådant ändamål självant eller på uppdrag av hälsovårdsnämnden vidtaga behöfliga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsovårdsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stads-läkaren är chef för personalen vid den hälsovårdsinspektion, som lyder under hälsovårdsnämnden och skall hava tillsyn över stadens allmänna sjukvård och äger i följd härav att hålla sammanträden med distriktsläkarna och besöka stadens sjukvårdsinrättningar. Finner han därvid brister, vilka det icke ankommer på honom att avhjälpa, skall han hos hälsovårdsnämnden föreslå nödiga åtgärder. Han är förman för andre stads-läkaren och distriktsläkarna samt har inseende över i staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stads-läkaren åligger att bereda och införa hälsovårdsnämnden föredraga alla ärenden, som angå stadens allmänna hälsovård och sjukvård. Å tid, som hälsovårdsnämnden bestämmer, bör han i allmänhet varje söckendag vara tillstädes å nämndens byrå för att tillhandaga med erforderliga upplysningar. Han må icke innehava eller förestå annan tjänstebefattning.¹⁾

Andre stads-läkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stads-läkaren. Honom åligger bland annat, att på förordnande av överståthållarämbetet eller rådhusrätten verkställa inom staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarbetyg för inträde å vårdhem, att på begäran av enskild person afgiva utlåtande eller betyg över beskaftenheten av sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom stadens fängelser samt att hava närmaste tillsynen över fältskärstugor i staden. I övrigt har andre stads-läkaren att ställa sig till efterrättelse överståthållarämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebitråde, som hälso- och fattigvårdsnämnderna av honom äska till fullgörande av vad honom enligt instruktion åligger.¹⁾

¹⁾ Stadsfullmäktige hava den 17 febr. 1930 för sin del godkänt och medicinalstyrelsens prövning underställt ett förslag till ny instruktion för förste och andre stads-läkarna samt stadsdistriktsläkarna i Stockholm. Instruktionsförslaget har ännu ej blivit fastställt (jfr noten sid. 117, v. sp.).

Distriktsläkarna tillsätts av hälsovårdsnämnden medelst förordnanden tills vidare. Distriktsläkares huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälp tillhandaga alla i distriktet boende fattiga sjuka, vilkas medellöshet blivit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattigvårdsanstalt, för person, som söker inträde å vårdhem och vilkens tillstånd icke tillåter honom att inställa sig å andre stads-läkarens tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.¹⁾

För att med sjukvård i hemmen tillhandaga obemedlade och mindre bemedlade hava av staden anställt tolv s. k. stadssjuksköterskor. Vården lämnas kostnadsfritt åt obemedlade; mindre bemedlade erlägga däremot viss nedsatt avgift, lämpad efter råd och lägenhet. Med denna verksamhet avses såväl att bereda bättre vård i hemmen för sjuka inom nämnda befolkningsgrupper som ock att minska kraven på sjukhusvård. (Jfr även nedan sid. 121.)

I Brännkyrka finnes dessutom anställd en sjukvårdssystem, och i Bromma finnas två fattigvårdssystem, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Förlossningsläkare antagas av hälsovårdsnämnden för beredande av tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmen vid barnsbörd eller missfall samt för biträde vid tillsyn över barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

För Brännkyrka är anställd en barnmorska. I övriga delar av staden hava obemedlade personer rätt till fri vård av barnmorskor, som staden betalar efter viss taxa för varje förlossning. Dessutom kunna mindre bemedlade erhålla förlossningshjälp till nedsatt avgift av vissa barnmorskor, vilka härför åtnjuta ersättning av staden.

*Instruktioner m. m.*¹⁾ Kungl. brev till överståthållarämbetet angående förändrade bestämmelser för tillsättning av stads-läkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stads-läkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stads-läkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarna i Stockholm den 19 mars 1883, med ändringar den 26 nov. 1897. Instruktion för förlossningsläkare, antagen av hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910. Instruktion för läkare inom förutvarande Brännkyrka socken, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 jan. 1913.

Förste stads-läkare (29).

Rietz, A. E. (se sid. 118); hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden» och (10) 41 53; mottagnings-tid: 13—14.

¹⁾ Se noten å vidstående spalt.

HN.

Andre stadsläkare (23).

Hultkvist, G. E.; Kornhamnstorg 4, St.; t. (10) 5 11; mottagningstid: 9,30—10,30.

Läkardistriktet.

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Distriktsläkare (18).

Engström, R. O.; mottagning: Kornhamnstorg 4, St.; t. (10) 46 92; mottagningstid: 9—10.

Klara och Jakobs läkardistrikt

(omfattande Klara och Jakobs församlingar samt den del av Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Kammakaregatan mellan Klaraviken och Upplandsgatan samt söder om Tegnérsgatan mellan Upplandsgatan och Döbelnsgatan).

Distriktsläkare (17).

Heineman, I. D.; Kungsgatan 3, C.; t. (10) 65 50; mottagningstid: 10—11.

Kungsholms läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling).

Distriktsläkare (17).

Österberg, J. H.; Kungsholmstorg 16, K.; t. K. (50) 20 40; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

S:t Görans läkardistrikt

(omfattande S:t Görans församling samt Stora och Lilla Essingen).

Distriktsläkare (17).

Ottander, C. O. C.; S:t Eriksgatan 23, K.; t. K. (50) 28 05; mottagningstid: 9,30—10,30.

Adolf Fredriks västra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Kammakaregatan samt denna gata fram till Klaraviken).

Distriktsläkare (18).

Schmidt, F. W.; Odengatan 70, Va.; t. (3) 8 65 28, V. (30) 23 39; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Tegnérsgatan, denna gata till Döbelnsgatan, denna gata till Odengatan, denna gata till Sveavägen och denna vägs förlängning norrut till Brunnsviken).

Distriktsläkare (17).

Kåge, G. M.; Sveavägen 116, Va.; t. V. (30) 49 99; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30, sön- och helgdagar 8,30—9.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes församling samt den del av Engelbrekts församling, som ligger norr om Odengatan och väster om Stockholm—Rimbojärnvägen).

Distriktsläkare (18).

Dalén, K. L. E.; Tegnérsgatan 15, Va.; t. (10) 52 23; mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande den del av Engelbrekts församling, som ligger öster om Birgerjarls- och Odengatorna, samt den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare (17).

Höglund, G.; Brahegatan 28, n. b., Ö.; t. Ö. (60) 33 49; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna, samt Oscars församling).

Distriktsläkare (17).

Nyström, E. J.; Artillerigatan 28, Ö.; t. (6) 7 27 15; mottagningstid: 8,30—9,30.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Södermalmstorg, Götgatan till Folkungagatan, denna gata till Renstjärnsgatan, denna gata till Tjårhovsgatan, denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare (17).

Rasch, F. W.; Götgatan 21, 2 tr., Sö.; t. S. (40 00) 58; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas av Skånegatan från Timmermansgatan till Götgatan, denna gata till Blekingegatan, denna gata till Nytorget, detta torg och Nytorgsgratan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare (18).

Vakant.

Sofia östra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Erstagatan från Stads-
gården till Tjörhovsgatan, denna gata till Renstjär-
nasgatan, denna gata till Folkungagatan, denna
gata till Nytorrgsgatan, denna gata till Nytorget
samt Värmdögatan; dessutom den till Sofia för-
samling hörande delen av Hammarbyområdet).

Distriktsläkare (18).

Åkerberg, C. L. K.; Folkungagatan 110, 3 tr.,
Sö.; t. S. (40 0) 6 04; mottagningstid: vardag-
gar 9—10, sön- och helgdagar 8,30—9.

Sofia västra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia för-
samlingar, som i norr begränsas av Skänegatan
från Timmermansgatan till Götgatan, denna gata
till Blekingegatan, denna gata till Värmdö-
gatan samt denna gata till Hammarby sjö).

Distriktsläkare (18).

Knaust, O. W.; Folkungagatan 50 (Götgatspa-
latset), 3 tr., *Sö.*; t. S. (4) 1 52 26; mottag-
ningstid: vardagar 10—11, sön- och helgdagar
8,30—9,30.

Maria läkardistrikt

(omfattande Maria församling).

Distriktsläkare (17).

Edrén, F. G.; Hornsgatan 29 B, *Sö.*; t. S.
(4) 1 48 50; mottagningstid: 9—10.

Högalids läkardistrikt

(omfattande Högalids församling).

Distriktsläkare (18).

Hulting, C. G.; Hornsgatan 57, *Sö.*; t. S.
(4) 1 47 88; mottagningstid: vardagar 9—10,
sön- och helgdagar 10—11.

Liljeholmens läkardistrikt

(omfattande den del av Brännkyrka församling,
som ligger norr och nordväst om stora lands-
vägen till Fittja och det vattenavlopp, som från
trakten av Stensborg framgår till Årstaviken
mellan Årsta och Sköntorp).

Distriktsläkare

(6,600 kr.).

Rülcker, E. R. A. O. (fr. o. m. 1/6 1932).

Älvsjö läkardistrikt

(omfattande den återstående delen av Bränn-
kyrka församling).

Distriktsläkare (18).

Malmgren, G. W. K.; Älvsjövägen 2 (Klings
fastighet), Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottag-
ningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar
10—11 (sept.—maj), 9—10 (juni—aug.).

Enskede läkardistrikt

(omfattande Enskede församling).

Distriktsläkare (17).

Ericsson, V. A.; Handelsvägen 20, 1 tr., Enskede; t.
Enskede 13 44; mottagningstid: vardagar 9—
10, sön- och helgdagar 10—11.

Bromma läkardistrikt

(omfattande Bromma församling med undantag
av Stora och Lilla Essingen).

Distriktsläkare (17).

Zandrén, S. A.; Brommavägen 173, Alvik, Äp-
pelviken; t. Äppelviken 5 02; mottagnings-
tid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10,30
—11.

Sjuksköterskor.

För vård i hemmen av obemedlade och mindre
bemedlade sjuka finnas anställda tolv *stads-
sjuksköterskor*, varav tio å ordinarie stat (jfr
ovan sid. 119). Biträde av dessa sjuksköterskor
kan av läkare rekvideras hos sjukhuscentralen, se
sid. 123 (t. »hälsovårdsnämnden»: »sjukhus-
centralen»).

I Brännkyrka är anställd en *sjukvårds-
syster*, varjämte i Bromma finnas anställda två
fattigvårdssystrar, gemensamma för hälso-
vårds- och fattigvårdsnämnderna.

(Sjukvårdssystrar, för vård av fattiga sjuka
i hemmen, finnas även anställda hos vissa sjuk-
vårdsföreningar, av vilka flera erhålla understöd
av staden; se sid. 380.)

Avlöningar. Tio stadssjuksköterskor:
lönegrupp 7; två stadssjuksköterskor: 2,640
kr.; en sjukvårdssyster i Brännkyrka: 3,060
kr.; två fattigvårdssystrar i Bromma: löne-
grupp 6 (halva avlöningsbeloppet utgår från
hälsovårdsnämnden och halva från fattigvårds-
nämnden).

Förlossningsläkare.

Avlöningar. Tre läkare: vardera arvode
600 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J.; Södra Blasieholmshamnen 4 A,
C.; t. (10) 88 86; mottagningstid: vardagar
14—15.

För Staden mellan broarna och Söder- malm.

Befattningen är förenad med en av underläkar-
tjänsterna vid södra barnbördshuset; se sid. 139.

För Kungsholmen.

Gårdlund, C. H. W. A.; Odengatan 9, Ö.;
t. (10) 22 10; mottagningstid: vardagar 15,30
—16,30 samt efter överenskomme per te-
lefon.

HN.

Barnmorskor.

I Brännkyrka församling är anställd en barnmorska. Beträffande den övriga staden se sid. 119.

Avlöningar m. m. Till kommunalt anställd barnmorska i Brännkyrka 2,640 kr. Till barnmorskor för fattigförlossningar i hemmen 2,000 kr. Ersättning till vissa barnmorskor, skyldiga att tillämpa av stadsfullmäktige fastställd taxa, 2,500 kr.

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan under respektive sjukhus.)

Stadens under hälsovårdsnämnden lydande sjukhus äro f. n. följande: Sabbatsbergs sjukhus, sjukhuset, St Göran, sjukhuset St Erik, Maria sjukhus, Åsö sjukhus, barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne, epidemisjukhuset, södra barnbördshuset, Söderby sjukhus, sanatoriet vid Hamra, barnsanatoriet Tjärnan samt sjukhuset vid Långbro och Katarina sjukhus (jämte de provisoriska sinnessjukhusen) ävensom Beckomberga sjukhus (under byggnad). Fr. o. m. den 1 juli 1932 tillkommer dessutom barnsjukhuset vid Norrtullsgatan.

För varje sjukhus förordnar hälsovårdsnämnden årligen en direktör, som är chef för sjukhusets personal samt sjukhusets inför nämnden och sjukhusstyrelsen ansvarige styresman, med den begränsning dock, som betingas därav, att ledningen av sjukhusens ekonomiska förvaltning handhaves av sjukhusstyrelsens intendent (se nedan). Till sjukhusdirektör bör företrädesvis utses vid sjukhuset anställd överläkare eller, där så ej kan ske, annan läkare.

Överläkare tillsättes av hälsovårdsnämnden medelst förordnande på viss tid, fem eller tio år. Överläkare är närmaste förman för å hans avdelning anställda underläkare. Underläkare antages av hälsovårdsnämnden efter hörande av vederbörande direktör eller överläkare. Underläkare åligger att vara boende inom det sjukhus, där han är anställd.

Sjukhusstyrelsen.

Adress m. m. se nedan.

Hälsovårdsnämnden utsåg tidigare särskilda styrelser för förvaltning av vart och ett av huvudstadens sjukhus med undantag av epidemisjukhuset, som alltid stått under nämndens omedelbara förvaltning. Genom hälsovårdsnämndens beslut den 7 dec. 1921 genomfördes emellertid fr. o. m. år 1922 en centralisering av sjukhusförvaltningen så till vida, att i stället för de lokala sjukhusstyrelserna inrättades en under hälsovårdsnämnden lydande, för de olika sjukhusen gemensam central *sjukhusstyrelse*. Undantag gjordes dock för Sachsska barnsjukhuset, som på grund av donationsbestäm-

melser tills vidare fått behålla sin särskilda styrelse. Detsamma gäller barnsanatoriet Tjärnan. Även epidemisjukhuset står i vissa fall utanför den gemensamma sjukhusstyrelsen och sorterar liksom förut direkt under hälsovårdsnämnden.

Sjukhusstyrelsen består av hälsovårdsnämndens ordförande och förste stadsläkaren samt tre andra ledamöter, vilka jämte tre suppleanter årligen utses av hälsovårdsnämnden. Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Sjukhusstyrelsen har att i överensstämmelse med gällande medicinalförfattningar och av hälsovårdsnämnden utfärdade föreskrifter handha förvaltningen av underlydande sjukhus. I sådant avseende åligger det styrelsen bl. a. att till nämnden avgiva äskade utlåtanden rörande sjukhusens förvaltning, att omhänderhava sjukhusens ekonomi och räkenskaper samt hava vård och tillsyn över deras byggnader, planteringar och inventarier, att antaga och avskeda ordinarie personal vid sjukhusen med undantag av läkare och intendent samt utfärda instruktioner för dem, att fastställa ordningsregler för sjukhusen samt att i övrigt vidtaga de åtgärder, som för främjandet av sjukhusens ändamål kunna anses lämpliga. Vidare skall styrelsen handlägga vissa ärenden rörande epidemisjukvården samt ombesörja upphandling av för sjukhusen behörliga artiklar. Den äger uppdraga åt förste stadsläkaren att avgöra löpande och mindre viktiga ärenden, vilka beslut dock sedan skola anmälans för styrelsen.

De av hälsovårdsnämnden utsedda sjukhusdirektörerna skola var för sitt sjukhus införa sjukhusstyrelsens föredragna ärenden, som angå den egentliga sjukvården och sjukhusens administrativa förvaltning, under det att ärenden rörande den ekonomiska förvaltningen föredragas av sjukhusintendenten. Sjukhusdirektör, som så önskar, äger dock få sina ärenden föredragna genom förste stadsläkaren. Resp. föredragande äga rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet.

Sjukhusstyrelsen biträdes av ett kansli med en av hälsovårdsnämnden utsedd sjukhusintendent som chef. Intendenten har till uppgift attleda och övervaka sjukhusens ekonomiska förvaltning samt att på allt sätt verka för dennas ändamålsenliga handhavande, att öva tillsyn å för sjukhusen gemensam upphandling, att ombesörja och övervaka erforderliga reparationer av sjukhusbyggnaderna samt att förbereda och införa sjukhusstyrelsen föredragna alla ärenden av ekonomisk natur.

För omhänderhavande av den gemensamma upphandlingen av vissa för sjukhusen behörliga artiklar har sjukhusstyrelsen utsett särskilda upphandlingsdelegerade (se nedan).

Stadgar. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904, med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912, 3 april 1914, 10 jan. och 14 dec. 1923, 17 juni 1925 samt 27 okt. 1926.

Spisordning och utspisningsstat för stadens sjukhus, antagen av hälsovårdsnämnden den 19 febr. 1909, med ändring den 28 nov. 1913. (Ang. avgiftsreglemente se nedan.) Reglemente för de vid Stockholms stads sjukhus anställda befattningshavare, vilkas löneförhållanden äro reglerade genom kollektivavtal, fastställt den 24 febr. 1931, med ändringar den 31 dec. s. å. Kollektivavtal den 2 mars 1931 angående löneförhållanden för arbets-, köks-, tvätt- och städerskepersonal vid Stockholms stads sjukhus (gällande t. o. m. den 31 dec. 1932). Kollektivavtal den 8 jan. 1932 angående löneförhållanden för sköterske- och baderskebiträden vid Stockholms stads sjukhus (gällande t. o. m. den 31 dec. s. å.).

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Rietz, A. E., förste stadsläkare.

Övriga ledamöter.

Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.; Björkman, O. E., förman; Höjer, Sigrid, föreståndarinna.

Suppleanter: Adamsson, f. Hollman, Karin C. T., fru; Möllerström, J. V. S., prakt. läkare;

Franzén, A. K., prakt. läkare, stadsfullm.

Sekreterare

(1,200 kr.).

Tham, K. G. K. M. (se sid. 117).

Registrator.

Sjögren, Marta (se sid. 118).

Upphandlingsdelegerade för stadens sjukhus.

Högberg, A. G., sjukhusintendent; Höjer, Sigrid, föreståndarinna; Wetterdal, H., f. d. överläkare.
Suppleant: vakant.

Sekreterare

(420 kr.).

Tham, K. G. K. M. (se ovan).

Kansli och expedition.

Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden» och (I) 17 18; expeditionstid: 13—16.

Sjukhusintendent (24).

Högberg, A. G. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1934); mottagningstid: 13—14.

Assistent

(3,900 kr.).

Ljungdahl, K. F. G., tf.

En *extra bokhållare* (3,600).

Social kurator (10).¹⁾

Norén, Jane; mottagningstid: 14—15.

Sjukhuscentralen.

Vasagatan 6, n. b., C.; t. »hälsovårdsnämnden» »sjukhuscentralen» (efter expeditionstidens slut »hälsovårdsnämndens 1:a eller 2:a linje» eller (10) 72 11; expeditionstid: 9—19 (telefonvakt hela dygnet).

I syfte att åvägbringa en ständig överblick över platstillgång och platsfördelning vid stadens sjukhus och på så sätt möjliggöra ett rationellt utnyttjande av de tillgängliga vårdplatserna beslöt stadsfullmäktige den 1 dec. 1930 bevilja hälsovårdsnämnden medel till inrättande av en s. k. sjukhuscentral.

Sjukhuscentralen, som trädde i verksamhet den 1 febr. 1931, har till uppgift att med ledning av från sjukhusen erhållna uppgifter föra tablå över beläggningen å stadens sjukhus (med undantag av epidemisjukhus, sanatorier och sinnessjukhus) samt att lämna anvisning å lediga platser å dylika sjukhus till personer, som innehava läkarremiss för sjukhusvård. Dessutom åligger det sjukhuscentralen att lämna allmänheten upplysning om formerna och villkoren för intagning å stadens sjukhus och konvalescenthem, sjukhusens tider för intagning och besök, sjukhusavgifter, stadens distriktsläkare och i staden vakthavande läkare, stadssjuksköterskor och villkoren för deras anlitande, annan sköterskevård för mindre bemedlade, stadens polikliniker, de sociala distriktsbyråerna och andra frågor rörande stadens sjukvård. Vidare skall sjukhuscentralen förmedla sjuktransporter i samarbete med brandkåren (jfr sid. 161).

Från 1932 års ingång har sjukhuscentralen även övertagit ledningen av stadssjuksköterskornas verksamhet.

Författning. Bestämmelser m. m. rörande sjukhuscentralens verksamhet, fastställda av hälsovårdsnämnden den 27 jan. 1931.

Chef.

Förste stadsläkaren.

Läkare

(3,600 kr.).

Erlandsson, S. G. G.

Tre *sjuksköterskor* (2,400 kr.).

Avgifter å stadens sjukhus.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus

¹⁾ Med uppgift att bistå å sjukhusen intagna personer ifråga om vården av deras personliga angelägenheter samt med skyldighet att biträda sjukhusstyrelsen vid utredningar rörande nedläggning i eller befrielse från sjukhusavgift. I tjänsten lydande direkt under förste stadsläkaren.

HN. bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och flyttnings- eller åldersbetyg;

2:o) avlämna ansvarsförbindelse av vederbörlig person eller annan säkerhet för all sjukvårdsävensom annan kostnad, som av sjukhuset bestrides. Är den sjuke mindre bemedlad, skall han eller hans ombud på särskild blankett, som erhålles å sjukhusets sysslomanskontor, skriva en ansökan om befrielse från, resp. nedsättning i sjukhusavgiften (jfr nedan).

Personer, träffade av olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ovan angivna handlingar ofördröjligen därefter anskaffas.

Där ej på grund av allmän författning sjukhusvård skall kostnadsfritt åtnjutas¹⁾, eller nedsättning beviljats av sjukhusavgiftsdelegerade (se nedan), utgå avgifterna för vård å stadens sjukhus fr. o. m. den 1 jan. 1923 enligt följande av stadsfullmäktige den 18 dec. 1922 fastställda taxa (med ändr. den 19 dec. 1923 och 16 dec. 1929).

Avgift för betalande sjuka per dag:

för stockholmsbor: vid tuberkulosjukhusen (Söderby sjukhus samt Sabbatsbergs, S:t Görans och S:t Eriks sjukhus' tuberkulosavd.):

å allmänt rum	1 kr.
» halvenskilt »	5 »
» helenskilt »	10 »

vid epidemisjukhuset och Långbro sjukhus:

å allmänt rum	2,50 kr.
» halvenskilt »	5 »
» helenskilt »	10 »

vid barnsanatoriet Tjärnen och stadens konvalescenthem (med undantag av Lamms konvalescenthem samt 30 platser å Pålsons konvalescenthem, varest vården är avgiftsfri; jfr sid. 151, 150):

å allmänt rum	2 kr.
-------------------------	-------

vid övriga sjukhus och avdelningar:

å allmänt rum	2,50 kr.
» halvenskilt »	6 »
» helenskilt »	12,50 »

för landsortsbor (vid samtliga sjukhus):

å allmänt rum	8 kr.
» halvenskilt »	13 »
» helenskilt »	20 »

För patient å halv- eller helenskilt rum, som åtnöjes med samma kost som patient å allmänt rum, minskas dagavgiften med 1,50 kr.

För vårdarinna, som medföljer patient å halv- eller helenskilt rum, betalas en avgift motsvarande 30 % av den för patienten utgående avgiften.

¹⁾ Vård å allmänt rum vid epidemisjukhuset för epidemisk sjukdom samt vid sjukhuset S:t Görans avdelning för könssjuka är enligt gällande författningar kostnadsfria.

För digivande moder, som medföljer sjukt dibarn, erlägges:

å allmänt rum	ingen avgift
» halvenskilt rum: för stockholmsbor	1 kr.
» » » » landsortsbor	2 »
» » » » stockholmsbor	2 »
» » » » landsortsbor	4 »

För dibarn, som åtföljer moder, som på grund av sjukdom intagits å sjukhus, erlägges icke någon avgift.

För övriga anhöriga, som med vederbörligt tillstånd åtfölja patienter å allmänt rum vid stadens sjukhus, erlägges avgift för kost och logi med 3 kr. per dag.

För barn, som medföljer å Sachsska barnsjukhuset anställd amma, betalas 50 öre per dag.

Vid tillämpning av taxan anses som stockholmsbo a) den som enligt gällande fattigvårdslag äger hemortsrätt i Stockholm, b) utländsk undersåte, som under de två sistförflutna åren varit mantalsskriven i Stockholm och under denna tid ej åtnjutit fattigvård, c) i stadens tjänst anställda, inom eller utom staden boende personer och deras familjemedlemmar samt d) den, som i Stockholm insjuknat i sjukdom, vilken enligt epidemilagen medför rätt till fri vård å allmänt rum å epidemisjukhus, och på grund därav intagits å sjukhus.

För behandling å röntgenavdelningarna vid Sabbatsbergs, Maria och Asö sjukhus samt å finsen-, röntgen- och ljusavdelningarna vid sjukhuset S:t Görans erläggas avgifter enligt särskilda av hälsovårdsnämnden den 22 jan. och 19 nov. 1929 samt 11 mars och 10 juni 1930 fastställda grunder.

Poliklinikavgifter. För behandling å de vid vissa stadens sjukhus inrättade poliklinikerna gälla följande bestämmelser.

All behandling är kostnadsfri dels å de ått karolinska institutet upplåtna gynekologiska och öronpoliklinikerna vid Sabbatsbergs sjukhus, dels vid sjukhuset S:t Görans poliklinik för könsjukdomar i fråga om sådan sjukdom i smittsam skede. Vid övriga polikliniker är behandlingen kostnadsfri för medellösa, men andra besökande erlägga en avgift av 2 kr. för varje besök (fr. o. m. sjätte besöket 1 kr.), dock att vid behandling å kirurgisk poliklinik av olycksfall utom arbete första besöket alltid är kostnadsfritt. För behandling av olycksfall i arbete utgör avgiften 3—10 kr. för första besöket och 2—3 kr. per besök för efterbehandling. Vid poliklinisk behandling utom polikliniktid av å sjukhuset ej intagna, icke medellösa personer äger läkaren uppbära skäligt arvode efter eget bestämmande (varav en del tillfaller sjukhuset). — Beträffande avgifter vid sjukhuset S:t Görans poliklinik för köns- och hudsjukdomar samt vid de fristående poliklinikerna se resp. sid. 131 och 152.

Författningar. Reglemente angående avgifterna vid Stockholms stads under hälsovårdsnämnden lydande sjukhus, antaget av stadsfullmäktige den 20 febr. 1922, med ändringar den

18 dec. 1922, 19 dec. 1923, 21 jan. 1924 och 16 dec. 1929. § 33 av stadgarna för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsovårdsnämnden (enligt lydelse av den 10 jan. 1923 och 17 juni 1925). Bestämmelser rörande avgifter m. m. vid behandling å poliklinikerna vid Sabbatsbergs och Maria sjukhus samt Sachsska barnsjukhuset och sjukhuset S:t Göran, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 juni 1925, 6 juli 1927 och 16 juni 1931.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Rörande sjukhusvård åt mindre bemedlade tillämpades tidigare det förfarandet, att kostnadsfri vård å stadens sjukhus lämnades åt sådana personer, som kunde förete av vederbörande roteman utfärdat intyg om medellöshet. Då emellertid detta system visade sig otillfredsställande, särskilt med hänsyn till prövningen vid medellöshetsintygens utfärdande, vidtogs genom stadsfullmäktiges beslut den 20 febr. 1922 en ändring härutinnan, varigenom prövningen av de vårdbehövandes betalningsförmåga överflyttades från rotemännen till ett nytt centralt organ, *sjukhusavgiftsdelegerade*.

Sjukhusavgiftsdelegerade, till antalet fyra jämte tre suppleanter, utses årligen i december månad av stadsfullmäktige med uppgift att jämte vederbörande borgarråd pröva frågor om nedsättning i eller befrielse från erläggande av sjukhusavgift.¹⁾ Ansökan om nedsättning i eller befrielse från stadgade vårdavgifter (se ovan) inlämnas till sjukhusavgiftsdelegerade, vilka äga att med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden besluta om nedsättning av eller befrielse från sjukhusavgiften, nedsättning dock ej till mindre än en krona per dag. Sådan nedsättning kan ock under vissa förutsättningar medgivas personer, vilka enligt taxebestämmelserna ej äro att anse som stockholmsbor. Vid den undersökning, som bör föregå beslut om nedsatt avgift eller befrielse därifrån, skall biträde lämnas delegerade av fattigvårdsnämnden.

Detta förfaringsätt tillämpas förutom för stadens egna sjukhus och konvalescenthem (samt vid stadens öppna vård av psykiskt sjuka, se sid. 148) även, då det gäller vård av stockholmsbor, beträffande serafimerlasarettet, allmänna barnhuset, allmänna barnbördshuset, kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, diakonissanstaltens sjukhus (Ersta), radiumhemmet, Stockholms hospital, konvalescenthemmen å Ribbingebäck och Skytteholm samt vid utfärdande av ansvars-

förbindelser för vård å hospital, lungsots- och skrofulossanatorier. Samma bestämmelser tillämpas därjämte vid utdelande av bandager o. d. å stadens sjukhus och å vanförestalten samt för erhållande av bad och behandling vid kurorter och brunnar.

Fr. o. m. den 1 juli 1926 har sjukhusavgiftsdelegerades verksamhetsområde utsträckt, i det att de fr. o. m. nämnda tidpunkt inrättade sociala distriktsbyråerna ställts under delegerades uppsikt och ledning (se vidare nedan).

Reglemente. Reglemente angående avgifterna vid Stockholms stads under hälsovårdsnämnden lydande sjukhus, antaget av stadsfullmäktige den 20 febr. 1922, med ändringar den 18 dec. 1922, 19 dec. 1923, 21 jan. 1924 och 16 dec. 1929.

Stat år 1932 (för sjukhusavgiftsdelegerades expedition). Utgifter: 42,990 kr. (utom rörligt tillägg). Beträffande de sociala distriktsbyråerna se nedan.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm. (självskr.), ordf. och kassavårdare; **Cervin, N. H.**, fabrikör, stadsfullm., vice ordf.; **Jonson, Agnes A.**, kontorist; **Lindley, f. Jonsson, Elin J.**, fru; **Nilsson, O.**, direktör, stadsfullm., vice kassavårdare.

Suppleanter: **Brunzell, O.**, möbelhandlare, stadsfullm.; **Lundin, f. Fornstedt, Sigrid A.**, barnavårdsman, stadsfullm.; **Östlund, A. E.**, ombudsman.

Sekreterare.

Nilsson, C. R. (se nedan).

Expedition.

Regeringsgatan 11 B, 2 tr., C; t. N. (2) 1 21 69 (föreståndaren), (1) 1 96 95 (expeditionen), (1) 1 85 95 (tillsyningsmännen); mottagning för allmänheten: 11—14.

Föreståndare

(5,700 kr.).

Nilsson, C. R.

Fyra *tillsyningsmän* (3,900—3,140 kr.), en *extra kontorsskrivare* (3,000 kr.), två *extra skrivbiträden* (2,340—2,000 kr.), en *extra vaktmästare* (2,580 kr.).

Sociala distriktsbyråerna.

Förutom åliggandet att utfärda intyg om medellöshet för erhållande av kostnadsfri vård å stadens m. fl. sjukhus, vilket åliggande år 1922 övertogs av sjukhusavgiftsdelegerade (se ovan), hade rotemännen på sin tid bl. a. också till uppgift att utfärda medellöshetsintyg för erhållande av en del andra förmåner, såsom fri läkar- och poliklinikvård, fri rättgång m. m. Vid rotemansinstitutionens upphörande (med utgången av juni månad 1926) blev det nödvändigt att överflytta

¹⁾ Enligt det fastställda nya reglementet för fattigvården i Stockholm, som ännu ej trätt i kraft (jfr sid. 172) skall beslutanderätten i fråga om fullständig befrielse (ej nedsättning) från erläggande av sjukvårdsavgift överflyttas från sjukhusavgiftsdelegerade till vederbörande fattigvårdsstyrelse, vilken har att fatta beslut i dessa frågor efter samråd med sjukhusavgiftsdelegerade.

HN. hithörande uppgifter å annan myndighet. I detta syfte beslöto stadsfullmäktige den 21 juni 1926 att fr. o. m. den 1 juli s. å. i huvudstaden inrätta femton sociala distriktsbyråer.

De sociala distriktsbyråerna hava till huvudsaklig uppgift att vid hänvändelse av personer, bosatta inom det distrikt, som resp. byrå omfatta, och efter prövning av vederbörandes förhållanden, utfärda medellöshetsintyg för erhållande av kostnadsfri behandling å stadens polikliniker och andra dylika institutioner, fri distriktsläkarvård, fri medicin, fri rättegång (därest vederbörande domstol godkänner byråerna som intygsutfärdande myndighet), befrielse från stämpelavgift samt erhållande av myndighetsexpeditioner utan lösen, fri undervisning vid första dövtumundervisningsdistrikts skola vid Manilla samt fri vård å sjukhuset Eira och å barnsjukhuset Samariten. Därjämte hava byråerna att på anfordran styrka medellöshet för personer, som söka hjälp hos enskilda välgörenhetsinstitutioner eller bidrag ur fonder, stipendier, nedsatta avgifter eller fri undervisning vid högskolor etc. (Medellöshetsintyg för erhållande av nedsatt terminsavgift vid allmänna läroverk och därmed jämförliga undervisningsanstalter utfärdas däremot av vederbörande taxeringskontor; se sid. 20.)

Vid hänvändelse till byråerna bör flyttnings- eller åldersbetyg alltid medhavas. Personer, som åtnjuta fattigvård, folkpension, arbetslöshetsunderstöd eller annat understöd, böra därjämte, för underlättande av expeditionen, medföra handlingar till styrkande härav.

De sociala distriktsbyråerna sortera under sjukhusavgiftsdelegerade med hälsovårdsnämnden som närmast högre överordnade myndighet. Beträffande verksamhetens organisation förutsättes dock ett intimt samarbete mellan hälsovårdsnämnden och fattigvårdsnämnden, å vilka nämnder jämväl ankommer, att — sedan någon tids erfarenhet av distriktsbyråernas verksamhet erhållits — gemensamt utfärda instruktion för verksamheten.

Föreståndaren för sjukhusavgiftsdelegerades expedition är tillika föreståndare för de sociala distriktsbyråernas centralkansli. Till föreståndare å de olika distriktsbyråerna hava förordnats hos fattigvårdsnämnden anställda tillsyningsmän. Byråernas expeditioner äro i regel förlagda till resp. fattigvårdsstyrelser lokaler.

Enligt den fastställda, men ännu icke genomförda omorganisationen av fattigvården (jfr sid. 171) skola de sociala distriktsbyråerna indragas och deras arbetsuppgifter övertagas av distriktsbyråerna i de nybildade fattigvårdsdistrikten.

Stat år 1932. Utgifter: 1,300 kr.

Avlöningar. Femton föreståndare: arvode 540 kr.

Centralkansliet.

Regeringsgatan 11 B, 2 tr., C.; t. N. (2) 1 21 69, (1) 1 96 95.

Föreståndare.

Nilsson, C. R. (se ovan).

1) Sociala distriktsbyrån nr 1

(omfattande Nikolai och Klara församlingar).
Stortorget 1, n. b. (ing. Köpmangatan 26), St.; t. N. (20) 33 81; expeditionstid: 11—12.

Föreståndare.

Linné, R. Maria A.

1) Sociala distriktsbyrån nr 2

(omfattande Kungsholms församling).
Garvaregatan 2, 1/2 tr., K.; t. K. (50 00) 41; expeditionstid: 9—10.

Föreståndare.

Lindblom, S. H.

1) Sociala distriktsbyrån nr 3

(omfattande S:t Görans församling).
Arbataregatan 21, K.; t. K. (50) 43 92; expeditionstid: 9—10.

Föreståndare.

Simson, C. G:son.

1) Sociala distriktsbyrån nr 4

(omfattande Matteus församling).
Västmannagatan 92, Va.; t. (3) 8 55 11; expeditionstid: 9—10.

Föreståndare.

Handberg, O. A. L.

1) Sociala distriktsbyrån nr 5

(omfattande Adolf Fredriks och Gustav Vasa församlingar).
Västmannagatan 63, Va.; t. N. (20) 53 92; expeditionstid: 11—12.

Föreståndare.

Andersson, K. J. G.

1) Sociala distriktsbyrån nr 6

(omfattande Jakobs och Johannes församlingar).
Snickarebacken 6, n. b., C.; t. (20) 27 29; expeditionstid: 9—10.

Föreståndare.

Widholm, A. J.

1) Sociala distriktsbyrån nr 7

(omfattande Engelbrekts församling).
Valhallavägen 78, Ö.; t. (1) 1 70 16; expeditionstid: 11—12.

Föreståndare.

Sandström, C. N.

1) Byrån torde komma att under året indragas; jfr ovan.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 8

(omfattande Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

*Kommendörsgatan 30, n. b. (ing. Artillerigatan 49), Ö.; t. (6) 77 73; expeditionstid: 11—12.**Föreståndare.*

Fredrikson, K. G. A.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 9

(omfattande Maria församling samt norr om Folkungagatan belägen del av Katarina församling).

*Mariagatan 18, n. b., Sö.; t. S. (4) 155 83; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Mellin, P. R. E.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 10

(omfattande Högalids församling).

*Församlingshuset, Högalidsberget, Sö.; t. S. (40) 73 80; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Hellquist, N. E. F.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 11

(omfattande söder om Folkungagatan belägen del av Katarina församling).

*Folkungagatan 71, Sö.; t. S. (4) 138 13; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Sandström, H. S.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 12

(omfattande Sofia församling).

*Erstagatan 34, Sö.; t. S. (4) 34 25; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Östlund, N. E.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 13

(omfattande Brännkyrka församling).

*Församlingshuset, Liljeholmen, Stockholm 9; t. Liljeholmen 400; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Thurberg, G. O.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 14

(omfattande Enskede församling).

*Kyrkogårdsvägen 43, Enskede; t. Enskede 8 58; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Saloman, A. K. J.

¹⁾ Sociala distriktsbyrån nr 15

(omfattande Bromma församling).

*Lövåsvägen 21, Ulvsunda; t. Ulvsunda 158; expeditionstid: 9—10.**Föreståndare.*

Blanck, A. W.

Sabbatsbergs sjukhus.*Dalagatan 9 & 11, Va. (postgirokonton nr 1074); t. »Sabbatsbergs sjukhus» (växel); V. (3) 2 47 91 (kontoret).**Mottagningstider* (för intagning av patienter):

medicinska sjukdomar	alla dagar	11—12
kirurgiska	»	10—11
gynekologiska	»	14—14,30
öron-, näs- och strupsjukdomar	alla dagar	8,30—9,30

ögonsjukdomar vardagar 11,30—12, sön- och helgdagar 9,30—10.

Polikliniktider:

medicinska polikliniken

män	vardagar	13—13,30
kvinnor	»	10—10,30
kirurgiska polikliniken	»	10—11
gynekologiska	»	14—14,30
öron-	»	8,30—9,30
ögon-	»	11,30—12
foniatrika	»	måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12.

(Vid medicinska polikliniken mottagas i första hand patienter, som äro bosatta i andra stadsdelar än Kungsholmen och Bromma.)

Besökstider:

allmänt rum tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15, sön- och helgdagar 13,30—15; halvenskilt rum alla dagar 11—14, 18—19; helenskilt rum alla dagar 10,30—16,30, 18—19; isolerings- och tuberkulospaviljongerna onsdagar 14—15, sön- och helgdagar 13,30—15.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—15.*Sjukvårds- och poliklinikavgifter:* se ovan sid. 124.

Nära 15 års utredningsarbeten inom kommunalförvaltningen föregingo beslutet om byggande av detta sjukhus. Dessa arbeten inleddes genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande den 2 dec. 1872 av de slutligen framlagda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vilken i januari 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och även genom andra viktiga förbättringar. År 1907 beslöt stadsfullmäktige låta uppföra trenne nya paviljonger, entré- och poliklinikbyggnad med operationsavdelning samt år 1908 en särskild paviljong för öron- och ögon-

¹⁾ Byrån torde komma att under året indragas; jfr. sid. 126.

HN.

sjukdomar. En röntgenavdelning öppnades år 1910. Vidare anslogo stadsfullmäktige under åren 1919 och 1920 medel till ombyggnad av två till sjukhuset hörande s. k. sommarpaviljonger, varigenom möjlighet vunnits att använda dessa lokaler för sjukhusändamål även under den kallare årstiden. Under senare år hava därjämte, enligt beslut av stadsfullmäktige år 1923, vissa utvidgningar av ögon-, öron- och röntgenavdelningarna ägt rum. F. n. pågår utredning rörande omfattande om- och tillbyggnad av sjukhuset (jfr under sjukhuskommittén, sid. 323).

Sjukhusets 870 sängar äro fördelade på sju avdelningar: två medicinska med 312 sängar, två kirurgiska med 259, en gynekologisk med 60, en ögonavdelning med 40, en avdelning för öron-, näs- och strupsjukdomar med 57 eller tillsammans 728 platser samt dessutom en isoleringsbyggnad med 13, ett konvalescenthem (se nedan) med 60, två sommarpaviljonger med 52 och en upptagningsanstalt (se sid. 148) med 17 platser. Inom den medicinska avdelningens lokaler har år 1930 — med hänsyn till i staden rådande brist på barnbördsplatser — inrättats en provisorisk barnbördsavdelning med 26 platser. Läkarvården vid den gynekologiska avdelningen och avdelningen för öron-, näs- och strupsjukdomar bestrides, i förening med klinisk undervisning åt medicine kandidater, av karolinska institutets lärare i dessa ämnen, med biträde å gynekologiska avdelningen av en underläkare och en amanuens samt å öronavdelningen av tre amanuenser, samtliga avlönade av karolinska institutet, ehuru med viss tilläggsersättning från staden.

Inom sjukhusets område ligger Isidor Dannströms konvalescenthem. Genom testamente av direktör Isidor Dannström och hans hustru erhöill Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 en summa av 140,000 kr. »till upprättande av ett konvalescenthem för huvudsakligen konvalescenter från Sabbatsbergs sjukhus» att förvaltas som en särskild fond och redovisas på samma sätt som andra sjukhuset tillkommande medel. Stadsfullmäktige upplåto år 1899 plats för hemmet och bestämde, att kommunen skulle åtaga sig konvalescenternas vård och underhåll å anstalten. Hemmet, som har 60 platser, 30 för män och 30 för kvinnor, togs i bruk år 1903. Läkarvården bestrides av sjukhusets läkare och vid hemmet äro anställda en sköterska, två extra sjukbiträden, två städerskor och en vaktkarl. I fråga om avgifter å konvalescenthemmet gälla samma bestämmelser som för sjukhuset.

Vid sjukhuset finnas inrättade polikliniker å kirurgiska, medicinska, gynekologiska, ögon- och öronavdelningarna. I anslutning till den sistnämnda har år 1929 anordnats en foniatrisk poliklinik för behandling av röst- och talrubbningar. Beträffande mottagningstider å poliklinikerna se ovan; rörande poliklinikavgifter se sid. 124.

Enligt ett mellan stadsfullmäktige och svenska

röda korset ingånget avtal angående upprättande och drivande av en sjuksköterskeskola vid Sabbatsbergs sjukhus, vilket avtal trädde i kraft den 1 okt. 1927, har röda korset förbundit sig att ställa för sjukvårdsarbetet inom Sabbatsbergs sjukhus erforderligt antal sjuksköterskeelever (f. n. 150) till förfogande, mot att staden tillhandahåller röda korset för sjuksköterskeskolan och elevhemmet erforderliga lokaler. I enlighet med nämnda avtal har staden bekostat uppförandet vid sjukhuset av ett personalhus, huvudsakligen avsett till sjuksköterskeelevehem. Elevhemmet har efter färdigställandet av staden ställts till stiftelsen Rödakorsheimets förfogande.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna av dess styrelse den 28 juli 1904. Kontrakt mellan karolinska institutet och Stockholms stads hälsovårdsnämnd ang. gynekologisk klinik den 22 aug. 1879. Kontrakt mellan karolinska institutet och hälsovårdsnämnden ang. klinik för öronsjukdomar den 15 okt. 1910. Stadgar för Isidor Dannströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden den 13 nov. 1903. Avtal angående upprättande och drivande av en sjuksköterskeskola vid Sabbatsbergs sjukhus, godkänt av stadsfullmäktige den 19 maj 1924 och av överstyrelsen för svenska röda korset den 16 jan. 1924.

Stat år 1932. Utgifter: 2,302,949 kr.; inkomster: 829,480 kr.

Direktör

(arvode 2,200 kr.).

Simon, M. H. J. (se nedan).

Överläkare.

Josefson, A. R. (förordn. t. o. m. $\frac{1}{2}$ 1934), mottagningstid: 12—13, en vakant, å medicinska avd. (21); Hybbinette, O. S. (förordn. t. o. m. $\frac{28}{3}$ 1937), mottagningstid: 10—10,30, Giertz, K. H. (förordn. t. o. m. $\frac{21}{1}$ 1938), mottagningstid: 8,30—9, å kirurgiska avd. (21); Simon, M. H. J. (förordn. t. o. m. $\frac{21}{3}$ 1934), mottagningstid: 11,30—12,30, å röntgenavd. (21); Forsmark, E. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1934), mottagningstid: 11—11,30, å ögonavd. (18).

Överläkare

(avlönade av karolinska institutet).

Ahlström, E. O. M., mottagningstid: 12,30—13 (å gynekologiska avd.); Holmgren, N. G. F:son, mottagningstid: 10,30—11 (å öronavd.).

Extra överläkare

(arvode efter 7,800 kr. per år).

Salén, E. B., mottagningstid: 11—12 (å medicinska avd.).

Underläkare(5,700 kr.¹).

Sandborgh, L. A., Gårdstam, R. G. I., Rülcker, E.
R. A. O., en vakant (å medicinska avd.);
Skogsberg, G. M. Y., Crafoord, C., Beck-
man, T. M., Jonsson, J. E., Perman, B. O.,
Furster, K. G. V. (å kirurgiska avd.); **Teng-**
roth, S. (å ögonavd.); **Lundquist, C. W. L.** (å
patologiska avd.); **Bokström, K. J., Mossberg,**
E. G. H. (å röntgenavd.).

Extra underläkare

(arvode efter 5,700 kr. per år).

Vakant (å medicinska avd.).

Extra läkare

(3,000 kr.).

Fredbärj, K. T., Wessling, J. E. (å medicinska
avd.); **Sjögren, H. S. C.** (å ögonavd.); en
vakant (å röntgenavd.).

Poliklinisläkare(3,000 kr.)²

Jansson-Berg, Wenny S. A. (å medicinska poli-
klinikken); en vakant (å ögonpoliklinikken);
Frenckner, F. J. P. (å öronavdelningens fo-
niatriska poliklinik).

Tre *assistentläkare* (oavlönade), en å ki-
rurgiska, en å medicinska och en å röntgenavd.;
en *underläkare* och fyra *amanuenser* (avlö-
nade av karolinska institutet), underläkaren och
en amanuens å gynekologiska avd. samt tre ama-
nuenser å öronavd.³)

Extra läkare vid barnbördsavdel-
ningen

(7,000 kr.).

Westman, A. E.*Läkare för elektrokardiografiska*
undersökningar

(2,000 kr.).

Stenström, N. G.*Läkare för endoscopiska undersök-*
ningar

(2,000 kr.).

Frenckner, F. J. P.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan
avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till
de å kirurgiska polikliniken tjänstgörande under-
läkarna särskilt arvode med sammanlagt högst
4,000 kr. per år, varå rörligt lönetillägg icke
må beräknas, och till de å medicinska och ögon-
poliklinikerna tjänstgörande underläkarna hälften
av inflytande poliklinikavgifter.

²) Läkarna å medicinska poliklinikken och å
ögonpoliklinikken äga därjämte uppbära hälften
av inflytande poliklinikavgifter.

³) Till av karolinska institutet avlönade un-
derläkare och amanuenser å gynekologiska och
öronavdelningarna utgår dessutom tilläggsersät-
ning av stadens medel.

Tandläkare

(2,400 kr.).

Thuréus, S. T.*Obducent och patolog*

(5,500 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

Åtta *operationssköterskor* (7), två *rönt-*
gensköterskor (7), en *extra röntgensköter-*
ska (2,640 kr.), fyrtiotre *sjuksköterskor*
(därav en vid konvalescenthemmet) (6), fyra *la-*
boratoriebiträden (6), ett *fotografiskt biträ-*
de å röntgenavd. (6), sju *extra sjuksköter-*
skor (2,400 kr.), en *förestånderska för jour-*
nalexpeditionen (6), ett *extra laboratorie-*
biträde å patologiska avd. (2,400 kr.; halva
avlöningen utgår från karolinska institutet),
en *extra sköterska* å foniatriska poliklinikken
(2,400 kr.), två *sjukgymnaster* (1,800 kr.),
en *assistentköterska* (1,200 kr. jämte bostad
och kost); dessutom avlönade enligt kollektiv-
avtal: femtiosex *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant

(2,000 kr.).

Wolfbrandt, E. G., komminister i Adolf Fredriks
förs., *tf.*

En *organist* (240 kr.).*Sysselman* (20).

Johansson, A. G.; t. »Sabbatsbergs sjukhus» och
V. (3) 27 91; mottagningstid: 10—12.

Bokhållare (13).**Ellnert, E. F.***Kassör*

(4,020 kr.).

Holmberg, Olena.

Tre *kontorsskrivare* (7), två *extra kon-*
torsskrivare (2,280—2,100 kr.), ett *extra*
skrivbiträde å öronavd. (1,770 kr.).

Maskinist (13).**Swedman, N. H.***Vaktmästare* (7).**Andersson, A.; Gustafsson, G. A.; Jansson, K. O. K.**

En *biträdande maskinist* (10), en *extra*
maskinist (3,060 kr.), två *extra tapetserare*
(3,300 kr.), en *snickare* (7), en *extra snic-*
kare (3,060 kr.), en *reparatör* (8), fem *vakt-*
mästare (6), en *husmoder* (8), en *köks-*
förestånderska (7), en *tvättförestånderska*
(6), en *biträdande köksförestånderska* (4),
en *biträdande tvättförestånderska* (3), en
baderska (2), ett *extra ljusbehandlingsbi-*
tråde (1,620 kr.), fyra *telefonbiträden* (2,200
kr.), ett *biträde* å röntgenavd. (2,025 kr.), en *port-*
vakt (1), en *biträdande portvakt* (1,500 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: sju *eldare*
(2 b), nio *drängar* (2 a), en *första kokerska*

HN. (1 d), två *kokerskor* (1 c), en *kallskänka* (1 b), sex *sömmerskor* (1 b), en *första husa* (1 b), fem *maskintvätterskor* (1 a), tjuguet *köksbiträden* (1 a), sjuttio två *stüderskor* (1 a), tjugutvå *tvätterskor* (1 a).

Sjukhuset S:t Göran.

Stadshagen, K. (postgirokonto nr 1083); t. »Sjukhuset S:t Göran» (växel); K. (5)3 41 54 (kontoret).

Mottagningstider (för intagning av patienter):

invärtes sjukdomar: alla dagar 11—12
kirurgiska » » 8,30—9,30
könsjukdomar

män: vardagar 12,30—13,30
kvinnor: » 11,30—12,30

hudsjukdomar

män: » 12,30—13,30
kvinnor: » 11,30—12,30

lungtuberkulos: » 11—12

kirurgisk tuberkulos: vardagar 11,30

centrala röntgen- och ljusavdelningen:

vardagar 11—12
 » 12—13.

finseminstitutet:

Polikliniktider:

invärtes sjukdomar: vardagar 11—12
kirurgiska » » 8,30—9,30
kirurgisk tuberkulos: onsdagar 15—15,30
könsjukdomar

män: vardagar utom lörd. 12,30—13,30,
18,30—19, lörd. 12,30—
13,30, 17—17,30
kvinnor: » utom lörd. 11,30—12,30,
18,30—19, lörd. 11,30—
12,30, 17—17,30

hudsjukdomar

män: vardagar 12,30—13,30
kvinnor: » 11,30—12,30

Besökstider:

för patienter å helenskt rum: alla dagar 10—18;
för patienter å halvenskt rum: alla dagar 11—13,30, 18—19;

för patienter å allmänt rum:

å medicinska och kirurgiska avd.:
söndagar, tisdagar, torsdagar och lördagar
14—15;

å avd. för könsjukdomar:

tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15;

å avd. för hudsjukdomar:

söndagar, tisdagar och torsdagar 14—15;

å tuberkulosavdelningarna:

söndagar och torsdagar 14—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 124 samt beträffande viss poliklinisk behandling nedan sid. 131.

Den första plats i Stockholm, varest könsjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början av 1700-talet de bland hjonen, som ledo av svårartad könssjukdom, i en särskild sjukstuga,

som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man dit översända könsjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788 (se sid. 142), utvidgades avdelningen för könsjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter år 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de könsjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. I enlighet med förslag av särskilda av överståthållarämbetet utsedda kommitterade inrättades därefter år 1816 ett för Stockholms stad och län gemensamt kurhus å 100 sängar i den å Kungsholmen befintliga kronobrännerieegendomen, vilken av statsverket upplåtits för ändamålet.

Redan i slutet av 1820-talet började dock svårigheter att uppstå i fråga om utrymme, varför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad av kurhuset. Dels på grund av det ytterst bristfälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat, och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blev emellertid frågan om nya lokaler allt mera trängande. I anledning härav fattades på 1880-talet beslut om uppförandet av ett nytt, uteslutande för staden avsett sjukhus för könsjuka patienter. Det nya sjukhuset förlades till Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades år 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Göran, bestod ursprungligen av tre egentliga sjukhusbyggnader och inrymde 279 vårdplatser för köns- och hudsjukdomar. Det skulle visserligen i första rummet användas för vård av könsjuka och av patienter med hudsjukdomar men beräknades framdeles kunna komma till användning även för andra sjukdomar. Vid tider av större sjuklighet i Stockholm blevo också på sjukhuset anordnade avdelningar dels för olika invärtes sjukdomar, dels även för sinnessjukdomar. I början av år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en särskild avdelning med 108 sängar för sjuka lidande av lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna avdelning med en andra sjukpaviljong. På hösten 1910 inrättades å sjukhuset en avdelning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos, varvid antalet sängplatser för lungtuberkulos minskades till 146 (sedermera reglerat till 144). År 1922 tillkom en ny isoleringspaviljong.

Med av stadsfullmäktige anvisade medel (tillsammans 4,818,000 kr.) samt bidrag av statsmedel (122,000 kr. för inrättande av nya vårdplatser för tuberkulosjuka) har under åren 1925—1930 en omfattande om- och tillbyggnad av sjukhuset ägt rum, varigenom detta, samtidigt som det blivit moderniserat och väsentligt utvidgat, helt förlorat sin gamla karaktär av speciålsjukhus och blivit ett blandat sjukhus, avsett för vård av jämväl invärtes och kirurgiska sjukdomar m. m. I samband med om- och till-

byggnaden av de gamla byggnaderna har genomförts en helt ny disposition av desamma. I den med 3 våningar (utöver de förutvarande 3) påbyggda huvudbyggnaden hava inrymts en medicinsk och en kirurgisk avdelning ävensom en operationsavdelning samt lokaler för medicinsk och kirurgisk poliklinik m. m. I en ny uppförd byggnad har inrättats en röntgen- och ljusavdelning. Dessutom hava uppförts en ny entré- och kontorsbyggnad, två nya personalbostadshus, nytt gravkapell m. m.

Sedan ändrings- och utvidgningsarbetena under år 1930 fullbordats, är sängplatsantalet vid sjukhuset 849, av vilka 194 komma på avdelningen för könssjukdomar, 62 på avdelningen för hudsjukdomar, 183 på avdelningen för lungtuberkulos, 106 på avdelningen för kirurgisk tuberkulos, 136 på medicinska avdelningen, 140 på kirurgiska avdelningen samt 28 extra platser, inrymda i en isoleringsavdelning.

Å avdelningarna för köns- och hudsjukdomar finnas 36 platser för barn (därav 10 platser för spädbarn). Intagna barn i skollådern erhålla å sjukhuset skolundervisning.

Förutom den år 1930 tillkomna röntgen- och ljusavdelningen finnes vid sjukhusets avdelning för hudsjukdomar ett finseninstitut. Ersättning för behandling å nu nämnda institutioner utgår enligt särskilda av hälsovärdnämnden fastställda grunder (jfr sid. 124).

Med anledning av den fr. o. m. 1919 gällande lagen om åtgärder mot utbredningen av könssjukdomar har sjukhuset fått i uppdrag av hälsovärdnämnden att vid sin poliklinik för köns- och hudsjukdomar anordna mottagningar för kostnadsfri läkarundersökning och behandling av könssjukdomar i smittsam skede. Behandling av dylika sjukdomar i icke smittsam skede ävensom av hudsjukdomar sker mot en avgift för stockholmsbo av en kr. per gång och för landsortsbo av två kr. per gång eller mot avlämnande av vederbörligt intyg om medellöshet (jfr sid. 152). Vid sjukhuset har år 1930 därjämte tillkommit en medicinsk och en kirurgisk poliklinik, vid vilka tillämpas samma avgifter som vid stadens övriga sjukhuspolikliniker (se sid. 124). Beträffande mottagningstider å sjukhusets polikliniker se ovan sid. 130.

En av överläkarbefattningarna å avdelningen för köns- och hudsjukdomar uppehålls av professorn i syfilidologi vid karolinska institutet, som där och å polikliniken, med biträde av en underläkare och en amanuens, båda avlönade av karolinska institutet, meddelar undervisning åt medicine kandidater; sådan undervisning meddelas även av den av staden avlönade överläkaren för köns- och hudsjukdomar samt av en av poliklinikkäarna, båda i egenskap av biträdande lärare vid karolinska institutet.

Vård av könssjuka inom Stockholm förekommer, förutom vid sjukhuset S:t Göran, vid sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus, som i detta avseende utgör den di-

rekta fortsättningen av det forna kurhuset (se ovan samt under avd. 4), ävensom vid vissa av staden anordnade fristående polikliniker (se sid. 152).

Författningar. Lag den 20 juni 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändr. den 15 juni 1922. Instruktion för personalen vid sjukhuset S:t Göran, fastställd den 17 dec. 1913. Avtal mellan hälsovärdnämnden och karolinska institutet ang. klinisk undervisning i syfilidologi vid sjukhuset S:t Göran, godkänt av kungl. maj:t den 22 maj 1925.

Stat år 1932. Utgifter: 2,308,613 kr.; inkomster: 787,800 kr.

Direktör

(arvode 2,200 kr.).

Marcus, K. J. (se nedan).

Överläkare.

Lindstedt, E. F. (förordn. t. o. m. ³¹/₇ 1940), mottagningstid: 11,30—12, å medicinska avd. (21); **Troell, N. A.** (förordn. t. o. m. ³¹/₆ 1940), mottagningstid: 10—10,30, å kirurgiska avd. (21); **Marcus, K. J.** (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1934), mottagningstid: 12—12,30, å avd. för köns- och hudsjukdomar (21); **Lindhagen, F. E.** (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1934), mottagningstid: 11,30—12, å avd. för lungtuberkulos (21); **Waldenström, J. H.** (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1934), mottagningstid: 11,30—12, å avd. för kirurgisk tuberkulos (21); **Westermark, N. J. H.** (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1940), mottagningstid: 11—12, å röntgen- och ljusavd. (21); **Schumann, J.** (förordn. t. o. m. ²⁸/₂ 1937), mottagningstid: 12—12,30, å finseninstit. (18).

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Almkvist, J. R., mottagningstid: 11,30—12 (å avd. för köns- och hudsjukdomar).

Underläkare

(5,700 kr.).

Möller, F. A., **Fritsch, W. P.** (å medicinska avd.); **Nordqvist, K. M.**, **Åkerberg, E. J. F.**, **Lindahl, C. G.** (å kirurgiska avd.); **Wendt, E. O. F.**, **Tenlén, Saga** (å avd. för köns- och hudsjukdomar); **Hedvall, C. E. J.**, **Dahlquist, Irma E. W.** (å avd. för lungtuberkulos); **Hallberg, K. A.** (å avd. för kirurgisk tuberkulos); **Hedenberg, M. O. A.** **son, Ulfsparré, C. F. S.** (å centrala röntgen- och ljusavd.).

Extra läkare

(3,000 kr.).

Vakant (å medicinska avd.).

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlönningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å medicinska och kirurgiska poliklinikerna tjänstgörande underläkarna extra ersättning av inflytande poliklinikavgifter.

HN. Läkare vid polikliniken för köns- och hudsjukdomar

(avlönade av statsmedel med var och en 6,500 kr.; bidrag från staden 1,000 kr. åt var och en för behandling av hudsjukdomar).

Heden, K. V.; Strandberg, J. V.; Kjellberg, Gerda E.; Rhodin, N. J.

Två *biträdande läkare* vid polikliniken för köns- och hudsjukdomar (avlönade av statsmedel med var och en 1,800 kr.).

En *underläkare* och en *amanuens* å syfilidologiska kliniken (avlönade av karolinska institutet), en *assistentläkare* å avd. för medicinsk tuberkulos (oavlönad).

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar

(1,500 kr.).

Stenström, N. G.

Obducent och patolog

(5,500 kr.).

Wahlgren, F. F.

Två *operationssköterskor* (7), två *röntgensköterskor* (7), en *översköterska* å finseninstitutet (6), en *röntgensköterska* å finseninstitutet (6), *tjuguen sjuksköterskor* (6), en *sköterska* å serologiska laboratoriet (6), två *laboratoriebiträden* (6), ett *extra laboratoriebiträde* (2,400 kr.), fyra *sköterskor* å finseninstitutet (5), *tjuguen extra sjuksköterskor* (2,400 kr.), ett *fotografiskt biträde* å röntgen- och ljusavd. (2,100 kr.), en *röntgenassistent* (2,100 kr.), ett *operationsbiträde* (4), fem *extra biträdande sjuksköterskor* (1,800 kr.), tolv *assistentköterskor* (1,200 kr. utan rörligt tillägg, dessutom bostad och kost), tre *sjukgymnaster* (två 1,800 kr., en 900 kr.), två *biträden för ljusbehandling* å tuberkulosavd. (1,800 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: *ett hundraåttio en sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant

(1,800 kr.).

Norrlander, Å. H., komminister i S:t Görans förs.

Syssloman (20).

Thorell, G. A. S.; t. K. (5) 31 41 54; mottagnings- tid: 12—14.

Bokhållare (13).

Segervall, N. G.

Kassör

(3,720 kr.).

Andersson, Inga J.

Två *kontorsskrivare* (7), tre *extra kontorsskrivare* (2,880—2,280 kr.), en *extra kontorsskrivare* (2,280 kr.), ett *poliklinikskriv-*

biträde (2,160 kr.), ett *extra kontorsbiträde* å röntgen- och ljusavd. (1,980 kr.).

Maskinist (13).

Karlsson, G. O.

Vaktmästare (7).

Häll, H. A:son; Lindhe, C. J.

En *biträdande maskinist* (10), en *extra biträdande maskinist* (3,180 kr.), en *snickare* (7), en *extra snickare* (2,580 kr.), en *vaktmästare* (6), tre *extra vaktmästare* (3,180—2,400 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (900 kr.), en *reparatör* (6), en *extra reparatör* (2,880 kr.), en *extra målare* (2,580 kr.), en *badare* (5; för desinfektionsgöromål 240 kr.), en *husmoder* (8), en *köksförestånderska* (7), en *tvättförestånderska* (4), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *extra biträdande husmoder* (2,400 kr.), ett *husmoderns första biträde* (2,520 kr.), fyra *extra telefonister* (2,160—1,860 kr.), en *baderska* (2), en *portvakt* (3), en *portvakt* (1).

Avlönade enligt kollektivavtal: sex *eldare* (2 b), tre *sjukbärare* (2 a), sex *gårdskarlar* (2 a), ett *manligt köksbiträde* (2 a), en *första kokerska* (1 d), ett *första matsalsbiträde* (1 c), tre *kokerskor* (1 c), tre *första biträden* (1 c), en *kallskänka* (1 b), fem *sömmerskor* (1 b), fyra *matsalsbiträden* (1 b), tretton *köksbiträden* (1 a), två *biträden vid linneförrådet* (1 a), aderton *städerskor* (1 a), tre *badbiträden* (1 a).

Sjukhuset S:t Erik.

Fleminggatan 22, K. (postgirokonto nr 2034); t. »sjukhuset S:t Erik»; expeditionstid: 8,30—16 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); an. särskilda avdelningar se nedan.

Sjukhuset S:t Erik leder sitt ursprung från sjukavdelningarna vid den under fattigvårdsnämnden lydande Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, vilken daterar sin uppkomst från mitten av förra århundradet. Vid denna tid inrättades i huvudstaden två s. k. arbets- och försörjningsinrättningar, den ena å Norr (»Grubbens gårde» å Kungsholmen), den andra å Söder (den s. k. »Dihlströmska inrättningen»). Redan år 1864 ombildades dessa, den förra till försörjningsinrättning, den senare till arbetsinrättning (numera vårdhemmet Högalid, se sid. 181). Till försörjningsinrättningen överflyttades 1878 de militärhjon, som efter upplösningen av den provisoriska militärförsörjningsinrättningen i Stockholm 1851 övertagits och dittills vårdats i en särskild anstalt, Stockholms stads militärförsörjningsinrättning. De överflyttades sedermera till arbetsinrättningen. För de å försörjningsinrättningen intagna sinnessjuka uppfördes 1895 en särskild byggnad.

Allmänna försörjningsinrättningen, som fr. o. m. år 1922 erhöi den ändrade benämningen S:t Eriks sjuk- och vårdhem, bestod av dels en huvudavdelning, dels sju (tidigare åtta) filialer. Huvudavdelningen var fördelad å tre underavdelningar: lasarettssavdelningen, sinnessjukavdelningen (se även sid. 142) och försörjningsavdelningen. I enlighet med av stadsfullmäktige den 16 juni 1924 godkända grunder för omläggning av fattigvårdens anstaltsvård för vuxna skedde fr. o. m. den 1 juli 1926 en omorganisation av S:t Eriks sjuk- och vårdhem, varvid hemmets huvudavdelning — sedan klientelet å dess försörjningsavdelning öfverförts till vårdhemmet Högalid och andra fattigvårdsanstalter — öfverflyttades till hälsovårdsnämndens förvaltning. I samband med öfverflyttningen har anstalten, som härigenom helt och hållet fått karaktären av sjukhus, erhållit den ändrade benämningen sjukhuset S:t Erik.

Efter öfverflyttningen till hälsovårdsnämnden har sjukhuset S:t Erik, i likhet med flertalet av stadens övriga sjukhus, ställts under sjukhusstyrelsens förvaltning. Beträffande intagning, vårdavgifter, personalens tillsättning m. m. gälla numera samma bestämmelser som för stadens övriga sjukhus.

Sjukhuset S:t Erik är beläget å Kungsholmen, Fleminggatan 22, och upptager med tillhörande gårdar och planteringar större delen av kvarteret Tegelslagaren mellan nämnda gata och Barnhusviken. Sjukhuset, som är huvudstadens största sjukvårdsinrättning, är fördelat på två avdelningar, en lasarettssavdelning med 1,009 platser, varav 825 å medicinska avdelningen (356 i västra, 340 i östra och 129 i norra sjukhuset) och 184 å kirurgiska avdelningen, samt en sinnessjukavdelning med 387 platser. Dessutom finnes vid sjukhuset (sedan år 1927) en kirurgisk poliklinik. Enligt med karolinska institutet träffat avtal meddelas av två av läkarna å sjukhusets lasarettssavdelning klinisk undervisning i medicin åt medicine kandidater.

Med godkännande in princip av en av stadskollegiets sjukhuskommitté (jfr sid. 323) framlagd plan för ordnande av stadens lasarettssjukvård, vilken bl. a. avsåg ett nedläggande av sjukhuset S:t Erik, beslöt stadsfullmäktige den 27 okt. 1930 bevilja ett anslag av 785,000 kr. till vissa provisoriska ändringsarbeten vid sjukhuset, vilka ansåges erforderliga för att sjukhuset skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fungera under den övergångstid (beräknad till 6 å 8 år), som måste förflöta, innan andra vårdmöjligheter kunnat beredas för därstädes intagna patienter.

Stat år 1932. Utgifter: 3,022,623 kr.; inkomster: 1,235,110 kr.

Direktör

(arvode 2,200 kr.).

Edholm, E. (se nedan).

Lasarettssavdelningen.

Mottagningstid (för intagning av patienter): alla dagar 13—14; dessutom å polikliniken alla dagar 9—10 (för män) och 10—10,30 (för kvinnor), för olycksfall hela dygnet.

Besökstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15, söndagar 13,30—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 124.

Västra sjukhuset.

Överläkare (21)

(dessutom undervisningsarvode från karolinska institutet 4,000 kr.).

Lindbom, E. O. (förordn. t. o. m. 30/6 1933); mottagningstid: 10,30—11 (å medicinska avd.).

Överläkare (21).

Edholm, E. (förordn. t. o. m. 28/2 1938); mottagningstid: 10,30—11 (å kirurgiska avd.).

Extra överläkare

(7,800 kr.).

Sandström, C.; mottagningstid: 13—14 (å röntgenavd.).

Underläkare

(5,700 kr.).

Berg, Henny M., Værnéus, A. G., Anderson, S. A. (å medicinska avd.); Tiblin, K. L. H., Granefelt, E. G. (å kirurgiska avd.); Ihre, B. J. E. (å röntgenavd.).

Obducent och patolog

(5,500 kr.).

Henschen, F.

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar

(3,000 kr.).

Björlov, H. S. J.

Två assistentläkare (oavlönade).

En översköterska (7), en operationssköterska (7), en röntgensköterska (7), tjugo-tre sjuksköterskor (6), tio extra sjuksköterskor (2,400 kr.), ett extra laboratoriebiträde (2,400 kr.), ett extra fotografibiträde (2,100 kr.), ett extra kontorsbiträde (röntgen) (1,980 kr.), två sjukgymnaster (1,800 kr.), två laboratoriebiträden (2), en baderska (2); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: nittioen sjuksköterskebiträden (1 a), två baderskebiträden (1 a).

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å kirurgiska avdelningen tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt 600 kr. per år, varå rörligt lönetillägg ej må beräknas.

HN.

Östra sjukhuset
(sjukhuset omfattar endast medicinsk avd.).

Överläkare (21).

Wikner, R. P. E. (förordn. t. o. m. ^{30/6} 1933);
mottagningstid: 10,30—11.

Extra överläkare

(7,800 kr.; dessutom undervisningsarvode från
karolinska institutet 4,000 kr.).

Sahlgren, E. J. A.; mottagningstid: 10,30—11.

Extra överläkare

(6,000 kr.).

Vakant.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Lundquist, J. H. A.; Magnusson, A. B. F.; He-
dener, N. B.

Extra underläkare

(5,700 kr.).

Eklund, N. G.

Två assistentläkare (oavlönade).

En översköterska (7), nitton sjuksköter-
skor (6), ett laboratoriebiträde (5), sju extra
sjuksköterskor (2,400 kr.), ett extra labora-
toriebiträde (2,400 kr.), två sjukgymnas-
ter (1,800 kr.), en extra assistentsköterska
(1,200 kr.); dessutom avlönade enligt kollek-
tivavtal: sjuttioen sjuksköterskebiträden (1 a),
en laboratoriestäderska (1 a).

Sinnessjukavdelningen.

Besökstid: torsdagar och söndagar 13—14.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

Rörande sinnessjukavdelningen vid sjukhuset
S:t Erik se även historiken å sid. 142.

Överläkare (21).

Eneström, Hj. E. (se även sid. 145) (förordn.
t. o. m. ^{30/11} 1936); mottagningstid: 10,30
—11.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Sjögren, V. H.; Reuterskiöld, S.

Två föreståndarinnor (8), fem översköter-
skor (7), två extra översköterskor (2,460
kr.), sjutton skötare (7), fyrtiosju sköterskor
(5), åtta extra skötare (2,220 kr.), trettiioen
extra sköterskor (1,860 kr.).

Predikant

(3,600 kr.).

Heldt, T. E. O., vice komminister i Enskede förs.
En organist och försångare (360 kr.).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring
kan avlöningen höjas med 600 kr. per år.

Syssloman (21).

Petri, Hj. M.; t. »sjukhuset S:t Erik»; mottag-
ningstid: 9—11.

Kassör

(3,600 kr.).

Ljunggren, f. von Hausswolff, Marie-Louise.

Bokhållare (13).

Grill, C.; Fors, T. K. R.; en vakant.

En kontorsskrivare (7), två extra kon-
torsskrivare (3,840—2,580 kr.), ett extra
kontorsbiträde (1,860 kr.).

Maskinist (13).

Larsson, V.

Vaktmästare (7).

Engström, G. H.; Falk, A. L.; Svensson, J. A.;
Svedberg, A.; Almgren, K. A.

Obduktionsvaktmästare (7).

Andersson, A. F.

Tre biträdande maskinister (10), en
reparatör (6), tre extra hantverkare (3,180
—2,640 kr.), tre extra vaktmästare (2,580
—2,160 kr.), en extra reparatör (2,400 kr.),
en tvätt- och arbetsförestånderska (7), en
köksförestånderska (7), två underförestän-
derskor (4), en överstäderska (2,160 kr.),
fyra extra telefonister (1,740 kr.), ett vakt-
mästarbiträde (840 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: tio eldare
(2 b), en maskinskötare (2 b), en automo-
bilförare (2 b), fyra sjukbärare (2 a), tio
gårdskarlar (2 a), tre kökskarlar (2 a), en
första kokerska (1 d), tre kokerskor (1 c),
ett första matsalsbiträde (1 c), en kall-
skänka (1 b), fyra första köksbiträden (1 b),
fyra sömmerskor (1 b), en strykerska (1 b),
två första tvättbiträden (1 b), fjorton mat-
salsbiträden (1 b), femton köksbiträden (1 a),
tjuguen tvättbiträden (1 a), femtiotre stä-
derskor (1 a).

Maria sjukhus.

Volmar Yxkullsgatan 25, Sö. (postgiro-
konto nr 2056); t. N. (2) 35 30 (växel).

Mottagningstid (för intagning av patienter):
å medicinska avd. alla dagar 9—10;
å kirurgiska avd. vardagar 11,30—12,30 (för
kvinnor) och 13—14 (för män), sön- och helg-
dagar 9—10;

mottagningstid å polikliniken vardagar 11,30
—12,30 (för kvinnor) och 13—14 (för män).

Besökstid:

allmänt rum söndagar, tisdagar, torsdagar, lör-
dagar 13—14;

halvenskilt rum alla dagar 11—14, 18—19;
helensskilt rum alla dagar 10,30—16,30, 18—19.
Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—14.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 124.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räkning en med en större/fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd tomt mellan Volmar Ykulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. Hårtill inreddes fabriksbyggnaden, varmed ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885, 1896 och 1917 hava dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för sjukhusets polikliniska verksamhet. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt gravkapell 1907. Vid sjukhuset, som förut i huvudsak avsetts för kirurgiska fall, upprättades våren 1918 även en medicinsk avdelning samt en röntgenavdelning. En på sjukhus-tomten uppförd, år 1880 i bruk tagen upp-tagningsanstalt, avsedd för hastigt insjuknade (en tid även för provisorisk vård av sinnessjuka, se sid. 142), införlivades år 1918 med själva sjukhuset och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning. Sjukhusets ordinarie säng-antal är 241, därav 136 å kirurgiska och 105 å medicinska avdelningen. Dessutom äro f. n. för kirurgiska avdelningen tagna i anspråk 30 pro-visoriska platser i en äldre paviljong. — Förslag har framlagts angående rivning av den nuvarande sjukhusbyggnaden och uppförande i dess ställe, eventuellt å annan plats å Södermalm, av ett nytt, utvidgat sjukhus. Utredning härom pågår inom sjukhuskommittén (se sid. 323).

Överläkarbefattningen å kirurgiska avdelnin-gen uppehålls av ene professorn i kirurgi vid karolinska institutet, som i samband därmed jämväl meddelar klinisk undervisning åt medi-cine kandidater.

Vid sjukhuset är inrättad en kirurgisk poliklinik.

Instruktioner. Instruktioner för kommissa-rien (numera sysslomannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade av styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1932. Utgifter: 1,129,343 kr. (dess-utom inom linjen fört, år 1931 beviljat låne-medelsanslag 274,000 kr.); inkomster: 478,360 kr.

Direktör

(arvode 1,100 kr.).

Key, E. S. H. (se nedan).

Överläkare.

Tillgren, J. (förordn. t. o. m. 30/11 1934), mot-tagningstid: 10,30—11, å medicinska avd. (21); Åkerlund, Å. O. (förordn. t. o. m. 30/4

1935), mottagningstid: 9—9,30, å röntgenavd. (21); en vakant, å kirurgiska avd. (21)¹).

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Key, E. S. H., mottagningstid: 13—13,30 (å kirurgiska avd.).

Extra överläkare

(arvode efter 6,300 kr. per år).

Hellström, J. G. L. (å kirurgiska avd.).

Underläkare

(5,700 kr.²).

Ljunggren, E. J. Cson, Bergenfeldt, E. M., Hind-marsh, J. H. (å kirurgiska avd.); Håkanson, E. G., Bark, E. H. (å medicinska avd.); Knuts-son, K. F., Jäderholm, K. B. (å röntgenavd.).

Extra läkare

(3,000 kr.).

Bjerlöv, H. S. J. (å medicinska avd.).

Fyra *assistentläkare* (oavlönade), en å ki-rurgiska avd., två å medicinska och en å rönt-ge-navd.

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar

(3,600 kr.).

Bjerlöv, H. S. J.

Obducent och patolog

(4,000 kr.).

Wahlgren, F. F.

Fyra *operationssköterskor* (7), två *rönt-gensköterskor* (7), femton *sjuksköterskor* (6), två *extra sjuksköterskor* (2,460—2,340 kr.), två *laboratoriebiträden* (6), ett *extra labo-ratoriebiträde* (2,400 kr.), ett *fotografbi-träde* å röntgenavd. (2,400 kr.), ett *extra bi-träde* å läkarexp. och journalarkiv (2,400 kr.), två *massöser* (1,800 kr.), sex *assistent-sköter-skor* (1,200 kr. utan rörligt tillägg, bostad och kost), trettio två *biträdande sjuksköterskor* (500 kr., bostad och kost); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: femtio sex *sjuksköterske-biträden* (1 a).

Predikant och organist

(1,240 kr.).

Ankar, G. A., komminister i Gustav Vasa förs.

¹) De med befattningen förenade göromålen bestridas av professorn i kirurgi vid karolinska institutet E. S. H. Key (se följ.).

²) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å kirurgiska polikliniken tjänstgö-rande underläkarna särskilt arvode med samman-lagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt löne-tillägg icke må beräknas.

HN.

Syssloman (19).

Olsson, E. V.; t. N. (2)3 25 30; mottagningstid: 9—11.

En *kontorsskrivare* (7), två *extra skrivbiträden* å röntgenavd. (2,160—1,770 kr.), ett *extra skrivbiträde* å polikliniken (1,770 kr.).

Maskinist (13).

Johnsson, S. A.

Vaktmästare (7).

Samuelsson, G. A.; **Löfstedt, E. J.**; **Wiklund, E. O. A.**

En *husmoder* (7), en *biträdande husmoder* (2,400 kr.), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *baderska* (2), en *portvakt* (1), en *portvakt* (1,200 kr.), ett *portvaktsbitråde* (1,440 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: fyra *eldare* (2 b), tre *sjukbärare* (2 a), en *gårdskarl* (2 a), ett *manligt köksbiträde* (2 a), en *första kokerska* (1 d), tre *kokerskor* (1 c), ett *första matsalsbiträde* (1 c), ett *första tvättbiträde* (1 b), en *kallskänka* (1 b), ett *första spisbiträde* (1 b), fyra *sömmerskor* (1 b), ett *matsalsbiträde* (1 b), sju *städerskor* (1 a), tio *köksbiträden* (1 a).

Åsö sjukhus.

Åsögatan 147, Sö. (postgirokonto nr 1084); t. S. (4)142 20, S. (4)142 21 (växel); S. (4)309 60 (kontoret).

Mottagningstid (för intagning av patienter): varje dag 9—11.

Besökstid: tisdagar, torsdagar, lördagar och söndagar 14—15.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

Detta sjukhus, t. o. m. år 1925 benämnt provisoriska sjukhuset, upprättades år 1902 såsom en ersättning för det förut för allmänna sjukvården använda Katarina sjukhus, vilket då måste fullständigt tagas i anspråk för beredande av rum för det växande antalet sinnessjuka (jfr sid. 144). För ändamålet förhryddes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret Oron vid Åsögatan (egendomen sedermera inköpt av staden). Den 13 februari 1903 kunde det nya sjukhuset öppnas, sedan å Katarina sjukhus ännu kvarvarande sjuka, ävensom där anställda läkare och övrig personal med undantag av en del ekonomibetjäning dit överflyttats. År 1922 inrättades vid sjukhuset en särskild röntgenavdelning. Sjukhuset rymmer f. n. 102 platser, fördelade på en våning för manliga patienter med 34 sängar och två våningar för kvinnliga patienter med 68 sängar.

Instruktion. Instruktion för sysslomanen vid [provisoriska sjukhuset], antagen av sjukhusets styrelse den 12 nov. 1915.

Stat år 1932. Utgifter: 356,197 kr.; inkomster: 89,050 kr.

Direktör och överläkare (21)

(dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Kahlmeter, T. G. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1934); mottagningstid: 11,15—11,45.

Underläkare

(5,700 kr.).

Friberg, C. F. S.; en vakant.

En *assistentläkare* (oavlönad).

Konsulterande röntgenläkare

(2,400 kr.).

Vakant, *tjff. Jäderholm, K. B.*

Öronläkare

(1,500 kr.).

Hambraeus, C. M.

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar

(1,800 kr.).

Björlov, H. S. J.

Obducent

(1,000 kr.).

Pettersson, A.

Fyra *sjuksköterskor* (6), ett *laboratoriebiträde* (6), två *extra sjuksköterskor* (2,400 kr.), ett *extra laboratoriebiträde* (2,400 kr.), ett *extra biträde för ljus- och elektricitetsbehandling* (1,740 kr.), en *sjukgymnast* (1,800 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: nitton *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant

(900 kr.).

Ahlfeldt, R. A., komminister i Katarina förs.

En *organist och försångare* (240 kr.).

Syssloman (16).

Johansson, K. E.; t. S. (4)142 20, S. (4)309 60; mottagningstid: 10—12.

En *kontorsskrivare* (7).

Vaktmästare (7).

Gazelius, A. H. L.

En *vaktmästare* (6), en *extra värmeledningskötare* (2,880 kr.), en *köksförestånderska* (4), en *baderska* (2), en *portvakt* (1). Avlönade enligt kollektivavtal: tre *sjukbärare* (2 a), en *kokerska* (1 c), en *sömmerska* (1 b), ett *spisbiträde* (1 b), ett *biträde vid linneförrådet* (1 b), ett *matsalsbiträde* (1 b), fyra *köksbiträden* (1 a), en *städerska* (1 a).

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne.

Årstalunden, Sö. (postgirokonto nr 1071); t. S. (4)3 70 64, (växel); S. (4)3 11 98 (kontoret); S. (4)3 14 14 (avd. I); S. (4)3 65 64 (avd. II).

Mottagningstid (för intagning av patienter samt å polikliniken): vardagar 11—11,30.

Besökstid: söndagar och onsdagar 12,30—13,30.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 124.

Genom gåvobrev av den 12 febr. 1907 donerade stårhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för spåda barn med plats för minst 25 barn i första levnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin livstid ägde att utse tre av styrelsens sju ledamöter och att kommunen upplåte tomt åt sjukhuset. En sådan upplåt av stadsfullmäktige år 1909 i Årstalunden. Sjukhuset, som öppnades den 9 mars 1911, har 46 platser för sjuka barn, 8 platser för ambarn och 6 platser för medföljande digivande mödrar. Vid sjukhuset finnes även sedan den 1 okt. 1927 inrättad en poliklinik.

På grund av donationsbestämmelserna (jfr ovan) förvaltas sjukhuset icke av sjukhusstyrelsen (se sid. 122) utan av en särskild styrelse.

Stat år 1932. Utgifter: 173,812 kr.; inkomster: 54,700 kr. (därav 5,700 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.,
Fürstenberg, A., livmedikus, vice ordf.,
Ivarsson-Pauli, R., Gulli, prakt. läkare, **Tengbom, I. J.**, generaldirektör (valda av hälso-vårdsnämnden); **Ernberg, J. H.**, överläkare,
Sachs, J. E., generalkonsul, ordf. och kassaförvaltare, **Thiel, A. S.**, grosshandlare (valda av donatorerna).

Direktör och överläkare (19)

(dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Ernberg, J. H. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{5}$ 1934);
mottagningstid: kl. 10.

Underläkare

(5,700 kr.).

Bergman, R. K.

En obducent (600 kr.), en assistentläkare (oavlönad).

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Underläkaren uppbär dessutom hälften av inflytande poliklinikavgifter samt ett arvode av 400 kr. för undervisning åt sjuksköterskeelever.

Tre sjuksköterskor (6), en extra sjuksköterska (2,400 kr.), två assistentsköterskor (1,200 kr. jämte bostad och kost), tretton sjuksköterskeelever (bostad och kost), åtta ammor (dagarvode jämte bostad och kost); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: två sjuksköterskebiträden (1 a).

Predikant

(420 kr.).

Vakant.

Syssloman

(1,500 kr.).

Zettergren, E. R. (se sid. 140); mottagningstid: måndagar och onsdagar 12—14, fredagar 12—14 och 18—19.

En husmoder (7), en värmelednings-skötare, tillika gårdskarl (6).

Avlönade enligt kollektivavtal: en första kokerska (1 d), ett första köksbiträde (1 b), en sömmerska (1 b), två köksbiträden (1 a), ett mjölkköksbiträde (1 a), tre städerskor (1 a), en portvakt (1 a).

Barnsjukhuset vid Norrtullsgatan.

(T. o. m. $\frac{30}{100}$ 1932 allmänna barnhusets sjukvårdsanstalt.)

Norrtullsgatan 14, Va.; t. N. (2)3 28 50.

Vid allmänna barnhuset inrättades år 1843 en klinisk undervisningsanstalt under ledning av en av karolinska institutets professorer. Denna klinik förflyttades år 1885 från barnhusets dåv. byggnader vid Barnhusgatan till nya byggnader vid Norrtullsgatan. Till en början användes å kliniken såsom undervisningsmateriel barnhusets egna barn samt de andra barn, som enligt överläkarens bestämmande provisoriskt intogos därstädes. År 1919 medgav emellertid kungl. maj:t att mot avgift högst 45 barn skulle få å barnhusets sjukvårdsanstalt mottagas till provisorisk vård och för klinisk undersökning. Sedermera förklarades, att sådan intagning kunde ske i mån av tillgängligt utrymme, dock utan kostnad för barnhuset. Antalet vårdplatser har under senare år utgjort c:a 75. Vårdkostnaden för vid sjukvårdsanstalten vårdade barn från Stockholm har till större delen elagts av staden. För beredande av nedsättning i dagavgiften i vissa fall har anstalten även erhållit anslag från karolinska institutet.

Sedan den åren 1917 och 1924 genomförda nya barnavårdslagstiftningen medfört en genomgripande omläggning av barnhusets verksamhet, ansågos ifrågavarande fastigheter vid Norrtullsgatan icke längre erforderliga för något barnhusets behov. Med hänsyn härtill försålles fastigheterna år 1931 till staden. I samband med godkännande av avtal härom förband sig staden enligt stads-

HN.

fullmäktiges beslut den 19 okt. 1931 att intill dess en pediatrik klinik komme till stånd vid ett blivande rikssjukhus (jfr sid. 246) eller vid annan av karolinska institutet godkänd sjukvårdsinrättning i Stockholm, dock högst intill den 1 juli 1941, inom nämnda fastigheter eller i andra likvärdiga lokaler upprätthålla ett stadens sjukhus för barn med 70 vårdplatser. Därest av kungl. maj:t så påfordras, skola 15 av dessa platser upplåtas åt barn, vilka icke äga hemorts-rätt i Stockholm. Sjukvårdsanstalten skall av staden under ovan angivna tid upplåtas till karolinska institutet för undervisningsändamål såsom institutets pediatrika klinik. Läkarvården skall bestridas av karolinska institutet; dock skola vederbörande läkare jämväl erhålla arvoden från staden. Staden har vidare åtagit sig att under samma tid, som barnsjukhuset upprätthålles, jämväl upprätthålla en till sjukhuset ansluten pediatrik poliklinik.

I samband med träffandet av ovanberörda avtal förband sig staden jämväl att bereda vissa angivna befattningshavare vid allmänna barnhuset motsvarande anställning vid det av staden upprättade barnsjukhuset.

Staden äger årligen från statsverket utbekomma dels ett belopp av 60,000 kr. till bestridande av kostnaderna för barnsjukhuset, dels ett belopp av 5,700 kr. för upprätthållandet av den pediatrika polikliniken därstädes. Dessutom utgår till sjukhuset ett årligt bidrag av 50,000 kr. från allmänna barnhusets Stockholmsfond (se sid. 246).

Staden kommer att övertaga sjukhuset fr. o. m. den 1 juli 1932.

Epidemisjukhuset.

Valhallavägen, nära Roslagsgatan, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Va. (postgirokonto nr 1082); t. N. (2) 3 23 30 (växel).

Mottagningstid: sjuka intagas alla tider på dygnet.

Besökstid: varje dag kl. 12,30.

För anhöriga finnes tillfälle att efter erhållit tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medger. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga varje helgfri dag kl. 12,30 av sjukhusets överläkare. Telefonupplysningar angående patienterna lämnas kl. 9—10 och 18—19.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

En av kungl. maj:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också kungl. maj:ts beslut, och

för ändamålet upplåts Katarina f. d. kronobrännerieegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltjämt bestritt utgifterna för och förvaltadt anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades (se sid. 144), var således Stockholms första epidemisjukhus. Nämnda år, 1878, omorganiserades anstalten till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, men vården av smittsamma sjukdomar blev fortfarande en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av år 1886 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplåt i den nordligaste, intill Djurgårdsområdet gränsande delen av stadens planlagda område, reserverades där plats för ett nytt epidemisjukhus, och år 1890 beslöts att uppföra ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har 616 platser (inberäknat tre kolerabaracker om 100 platser, som enligt beslut år 1905 uppförts vid sjukhuset). Av nämnda platser äro emellertid f. n. endast 400—410 faktiskt disponibla för epidemisjukvård.

De sjukdomar, som å epidemisjukhuset särskilt behandlas, äro "förmämigast scharlakansfeber, difteri, tyfus, paratyfus, barnförlamning, epidemisk hjärnhinneinflammation, fläcktyfus, smittkoppor, rödsot, asiatisk kolera, återfallsfeber, sömnsjuka och underlantfeber, men därjämte även, i mån av utrymme, mässling, kikhosta, vattenkoppor, epidemisk influensa m. fl. sjukdomar.

Vid sjukhuset meddelas av överläkaren klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, som å sjukhuset fullgöra assistenttjänstgöring.

Till sjukhusets driftkostnader utgår statsbidrag med 2 kr. per underhållsdag för varje enligt epidemilagen kostnadsfritt vårdad sjuk.

Tillfälligt hava sedan april 1926 tre paviljonger vid sjukhuset (de s. k. kolerabarackerna, jfr ovan) upplåtits för provisorisk smittsamma sjukvård (se sid. 145).

Författningar. Epidemilag den 19 juni 1919. K. kung. den 7 sept. 1920 ang. statsbidrag för driften av epidemisjukhus. Instruktion för kommissarien (numera syssломannen) vid epidemisjukhuset, fastställd av hälsovårdsnämnden den 11 maj 1894. Avtal mellan hälsovårdsnämnden

den och karolinska institutet ang. klinisk undervisning i epidemiologi vid epidemisjukhuset den 5 maj 1911.

Stat år 1932. Utgifter: 736,840 kr.; inkomster: 149,000 kr.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden (jfr sid. 117).

Direktör och överläkare (23)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr. och undervisningsarvode från karolinska institutet 4,000 kr.).

Lichtenstein, A. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1934); mottagningstid: vardagar kl. 12,30.

Underläkare

(5,700 kr.).

Huss, R. H.; två vakanta.

Öronläkare

(personligt arvode 3,900 kr.).

Arnoldson, N. J.

Elva *sjuksköterskor* (7), tre *extra sjuksköterskor* (2,640 kr.), ett *laboratoriebiträde* (6); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: femtiosju *sjuksköterskebiträden* (1 b).

Predikant

(1,000 kr.).

Hansson, O. A., kyrkoherde i Sollentuna.

Sysselman (19).

Åhlin, A. H. D.; t. N. (2) 3 23 30; mottagnings-tid: 9—13.

Bokhållare (13).

Marchander, T. K. V.

En *extra kontorsskrivare* (3,480 kr.).

Maskinist och desinfektör (13).

Hallström, O. H.

Vaktmästare (7).

Carlsson, J. L.; Wahlström, S. L.

En *biträdande maskinist* (10), en *snickare* (7), en *vaktmästare* (6), en *reparatör* (6), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *tvättförestånderska* (4), två *telefonister* (2,340—1,980 kr.), en *portvakt* (1).

Avlönade enligt kollektivavtal: sex *eldare* (2 b), en *bilförare* (2 b), fyra *gårdskarlar* (2 a), en *första kokerska* (1 d), två *kokerskor* (1 c), en *kallskänka* (1 b), tre *första köksbiträden* (1 b), två *matsalsbiträden*

(1 b), två *sömmerskor* (1 b), ett *första tvättbiträde* (1 b), en *strykerska* (1 b), sex *köksbiträden* (1 a), sju *tvättbiträden* (1 a), sex *städerskor* (1 a).

Södra barnbördshuset.

Volmar Yxkullsgatan 27, Sö. (postgiro-konto nr 2057); t. N. (2) 3 25 40 (växel).

Mottagningstid: patienter intagas alla tider på dygnet.

Besökstid: å allmänt rum måndagar, onsdagar, fredagar och söndagar 13—14; å halvenskilt rum alla dagar 11—13 och 19—20.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förlossningsanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 22 Volmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata, som förvärvats av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet provisoriska barnbördshuset utbyttes mot södra barnbörds-huset. Då emellertid ökat utrymme visade sig erforderligt, beslöt stadsfullmäktige år 1902 att i det för sjukhusändamål reserverade kv. Grinman uppföra ett nytt barnbördshus. Detta öppnades 1907. Antalet sängplatser är f. n. 111; dessutom finnas 15 förlossningsplatser.

I samband med barnbördshuset är anordnad en statens anstalt för barnmorskeundervisning. Genom en överenskommelse år 1905 har staden åtagit sig att mot ett årligt bidrag av 5,000 kr. hålla lokaler för undervisningen och bostäder åt eleverna (f. n. 60 till antalet). Enligt medgivande av stadsfullmäktige år 1904 äro anstaltens lärare och biträdande lärare, under vissa förutsättningar, samtidigt överläkare och biträdande läkare vid barnbördshuset.

Författningar. Kungl. stadga för barnmorskeundervisningen den 19 aug. 1921, med ändringar den 29 juni 1926 och 1 nov. 1929. Chefens för ecklesiastikdepartementet ämbetskrivelse den 9 juni 1905 ang. anordnande av barnmorskeundervisning vid södra barnbördshuset m. m.

Stat år 1932. Utgifter: 427,414 kr.; inkomster: 180,210 kr.

Direktör och överläkare

(som barnmorskelärare avlönad av staten, direktörsarvode 600 kr.).

Bovin, K. E.

¹ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

HN.

Biträdande läkare

(avlönad av staten).

Naeslund, J. P.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Clason, C. E. S.; Marcus, H.

En *obducent och patolog* (800 kr.), en *assistentläkare* (avlönad).

En *operationssköterska* (7), *sju barnmorskor* (6), *sex sköterskor* (6), en *extra barnmorska* (2,400 kr.), en *extra sköterska* (2,400 kr.).

Prästerligt biträde

(1,500 kr.).

Ankar, G. A., komminister i Gustav Vasa förs.

Syssloman.

Olsson, E. V. (se Maria sjukhus).

Bokhållare (13).

Zettergren, E. R.

En *kontorsskrivare* (7).

Maskinist.

Johnsson, S. A. (se Maria sjukhus).

Vaktmästare (7).

Kährling, K. J. O.

En *biträdande maskinist* (10), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (gemensam med Maria sjukhus) (7), *två portvakter* (1,440 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: *två eldare* (2 b), *två gårdskarlar* (2 a), *två sömmerskor* (1 b), ett *arbetsbiträde* (1 a), *tio städerskor* (1 a).

Söderby sjukhus.

Söderby, Uttran (postgirokonto nr 13304); t. Tumba 3 14 (kontoret); Tumba 141, 142, 1 43, 3 20, 3 23 (växel).

Mottagningstid (för intagning av patienter): vardagar 10—11.

Besökstid: alla dagar 12—15.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 8—15,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

Tuberkulossjuka vårdades ursprungligen å de olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild paviljong sedan 1899) och å dåv. försörjningsinrättningens avdelning för kroppssjuka. Först med öppnandet av S:t Görans tuberkulospaviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberkulossjukhus, som emellertid var otillräckligt. Stadsfullmäktige beslöt därför år 1906 att uppföra en anstalt

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

för tillgodoseende av tuberkulossjukvården i Stockholm å stadens egendom Söderby i Salems socken. Sjukhuset, som började beläggas den 1 nov. 1910, är avsett att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men även om sådant utan men för sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotsjsjuka i alla stadier å 404 platser i allmänt rum samt 40 platser i enskilda och halv enskilda rum. Dessutom äger hälsovårdsnämnden rätt att i särskilda fall medgiva intagning å sjukhuset av i Stockholm bosatta men där ej hemortsrättigade personer. Sjukhuset är uppdelat på två sjukavdelningar, var och en med en överläkare som chef.

Till stadens driftkostnader för tuberkulossjukvård utgår statsbidrag med 1,75 kr. per dag och patient å allmänt rum.

Författningar. Bestämmelser ang. förvaltningen av Söderby sjukhus, antagna av hälsovårdsnämnden den 18 mars 1910. K. kung. den 28 juni 1918 ang. statsbidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, med ändr. den 4 juli 1921, 11 april 1924, 6 juni 1929 och 9 maj 1930.

Stat år 1932. Utgifter: 1,154,591 kr.; inkomster: 363,000 kr.

Direktör

(arvode 1,800 kr.).

Gullbring, A. G. (se nedan).

Överläkare (25).

Gullbring, A. G. (förordn. t. o. m. ³⁰/₉ 1936), mottagningstid: 12—13; Leffler, J. K. F. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1936), mottagningstid: 12,30—13.

Underläkare

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför).

Nordenfors, B. G.; Levin, N. K.; Lindborg, N. E.; Jonsson, E. W.

Läkare å röntgenavdelningen

(1,500 kr.).

Överläkarna.

Extra läkare

för behandling av halstuberkulos (1,800 kr.).

Erics, E. V.

Tandläkare

(2,500 kr.).

Burman, B.

Sjutton *sjuksköterskor* (6), en *sköterska* å röntgenavd., tillika *operationsbiträde* (6), *två extra sjuksköterskor* (2,400 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: sextiofyra *sjuksköterskebiträden* (1 a).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Predikant och organist

(1,560 kr.).

Uddin, K. J. R., kyrkoherde i Markim.

Syssloman (19).Herrman, N. V. A.; t. Tumba 141 och 314;
mottagningstid: 12—14.*Bokhållare* (13).

Holst, K. G.

En kontorsskrivare (7), ett extra skriv-
biträde (2,520 kr.).*Maskinist* (13).

Malmberg, K. L.

Vaktmästare (7).

Holmberg, H. A.; Lindell, B. J. W.

En biträdande maskinist (10), en extra
biträdande maskinist (3,180 kr.), två snic-
kare (7), en målare (7), en reparatör (6), en
trädgårdsmästare (6), en extra automobil-
förare (3,290 kr.), en extra tapetserare
(3,000 kr.), en kusk (4), en nattvakt (4), en
husmoder (7), en köksförestånderska (7),
en tvättförestånderska (4), en biträdande
köksförestånderska (4), två baderskor (2),
en portvakt (1).Avlönade enligt kollektivavtal: sju eldare
(2 b), sex gårdskarlar (2 a), ett manligt
köksbiträde (2 a), en första kokerska (1 d),
tre kokerskor (1 c), ett första matsalsbiträ-
de (1 c), fem matsalsbiträden (1 b), tre spis-
biträden (1 b), ett ångkokerskebiträde (1 b),
en kallskänka (1 b), ett första tvättbiträde
(1 b), en strykerska (1 b), fem sömmerskor
(1 b), ett första biträde (1 b), tio köksbiträ-
den (1 a), tio tvättbiträden (1 a), elva stä-
derskor (1 a).**Sanatoriet vid Hamra.**Tullinge (postgirokonton nr 13303); t.
Tumba 35.Då behov av ökat antal sjukhusplatser för
huvudstadens tuberkulossjukvård uppstått, beslöt
stadsfullmäktige den 28 juni 1923 anvisa me-
del till inköp av en ab. Separator tillhörig, å
Hamra egendom i Botkyrka socken belägen sa-
natoriabyggnad, vilken förut disponerats av Stock-
holms läns landsting. Sanatoriet, som efter er-
forderliga reparationer började tagas i bruk den
17 mars 1924, är avsett för vård av tuberkulösa
barn och har 37 vårdplatser. En vid sanatoriet
upprättad skola står under folkskoledirektionens
uppsikt och ledning.Stat år 1932. Utgifter: 56,232 kr.; in-
komster: 15,280 kr.*Direktör och överläkare*

(780 kr.).

Gullbring, A. G. (se Söderby sjukhus).

Redogörare

(400 kr.).

Herrman, N. V. A. (se Söderby sjukhus).

Föreståndarinna (6).

Gradelius, Märta.

En lärarinna (5), en värmelednings-
skötare och gårdskarlar (2,580 kr.); dessutom
avlönade enligt kollektivavtal: en kokerska (1 c),
två köksbiträden (1 a), fem sköterskebiträ-
den (1 a).**Barnsanatoriet Tjärnan.**

Tjärnan, Kullsveden; t. Säter 11.

År 1908 bildades föreningen kronprinsessan
Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn, i
avsikt att i Tjärnans by, cirka fem kilometer
från Säter, öppna en vårdanstalt för tuberkulösa
barn. Anstalten, som möjliggjordes genom be-
hållningen från ett anordnat industrilotteri och
medel från »1-majblomman», öppnades i juni
1909. Den är avsedd för fattiga, tuberkulösa
barn från Stockholms stad i en ålder ej över-
stigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisk-
nande eller åtminstone avsevärd förbättring. Till
en början planerad för 30 barn, har anstalten
successivt utvidgats, så att den numera kan
rymma 100 barn.Anstaltens drift har tidigare bekostats dels
av enskilda medel, dels av hälsovårdsnämndens
bidrag för intagna barn ävensom understöd av
fattigvårdsnämnden. År 1916 erbjöd emellertid
föreningens styrelse Stockholms stad att fr. o. m.
1917 övertaga anstalten i befintligt skick. Detta
erbjudande antogs av stadsfullmäktige den 18
dec. 1916. Enligt hälsovårdsnämndens beslut
den 7 sept. 1917 benämnes anstalten barnsa-
natoriet Tjärnan. Den är icke underställd sjuk-
husstyrelsen utan förvaltas av en särskild, av
hälsovårdsnämnden utsedd styrelse.

Vårdavgiften utgör 2 kr. per dag.

Stat år 1932. Utgifter: 213,150 kr.; in-
komster: 79,200 kr. (därav 5,200 kr. ränta å
donationsmedel).*Styrelsens ledamöter*(arvoden: direktören 1,620 kr., andre styrelseleda-
moten 700 kr.).Rietz, A. E., förste stadsläkare, direktör (se ne-
dan); Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.*Redogörare*

(900 kr.).

Lundberg, I., kamrerare.

Direktör.

Rietz, A. E. (se ovan).

HN.

Läkare

(4,000 kr.).

Berg, S.; t. Säter 39; mottagningstid: tisdagar och fredagar 15—17.

En *föreståndarinna* (3,300 kr.), en *maskinist* (2,940 kr.), en *befallningsman* (3,900 kr.), en *skomakare* (2,520 kr.), en *lärlarinna* (2,340 kr.), två *sjuksköterskor* (2,820—1,980 kr.), en *eldare* (1,860 kr.), en *kokerska* (II b), en *bagerska* (I d), två *barnsköterskor* (I c), sexton *biträden* (I b).

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Rörande detta för vård av könssjuka från staden och Stockholms län avsedda sjukhus, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under hälsovårdsnämnden, se sid. 352.

Stockholms stads sinnessjukhus.

(Beträffande den av hälsovårdsnämnden omhändertagna öppna värden av psykiskt sjuka se nedan sid. 148.)

Omhändertagande av sinnessjuka förekom i Stockholm först på hospitalet vid Danviken, som på 1660-talet började tagas i anspråk för sådant ändamål, och där ett särskilt större »därhus» inrättades 1788 (jfr sid. 130). Detta användes ända till år 1861, då de sinnessjuka överflyttades till det av staten nyupprättade Stockholms hospital (vid Konradsberg).

Sinnessjukvården har av gammalt i huvudsak ankommit på staten, men i den mån statsanstalterna icke kunnat tillgodose behovet av platser åt dem, har även staden måst vidtaga mer eller mindre provisoriska åtgärder för sådan vård. Sålunda omhändertogs redan tidigt vid den under fattigvårdsnämnden lydande allmänna försörjningsinrättningen (se sjukhuset S:t Erik, sid. 132) medellösa obotligt sinnessjuka, och efter hand sammanfördes dessa på en särskild avdelning drängstades. För vård av sinnessjuka, som voro i trängande behov av vård å hospital, men av brist på plats icke kunde å sådant omedelbart emottagas, inrättades vidare år 1882 av hälsovårdsnämnden en särskild avdelning med 4 platser vid Maria sjukasyll (upptagningsanstalt; jfr sid. 135). Då detta utrymme snart visade sig för knappt, anordnades 1886 i stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöt stadsfullmäktige att utvidga dåv. försörjningsinrättningens avdelning för obotligt sinnessjuka (se ovan) och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt även skulle få under någon kortare tid intagas kommunen tillhörande sinnessjuka, vilka voro i trängande behov av vård å hospital men ej genast kunde

där bliva intagna. Nämda anstalt skulle även ersätta den sjukstuga för provisorisk vård av patienter, vilken hälsovårdsnämnden låtit inrätta vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet även i det nya sjukhuset å försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för c:a 30 sinnessjuka i egendomen nr 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då även denna sjukavdelning blev fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del av Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet av nuv. Åsö sjukhus, se sid. 136) hela förstnämnda sjukhus till vård av sådana sinnessjuka, varigenom bereddes plats för 106 patienter. Efter vidtagande av denna åtgärd utrymdes hälsovårdsnämndens avdelning för sinnessjuka vid försörjningsinrättningen.

För att fylla det behov av ytterligare ökat utrymme för sinnessjukvården, som i slutet av år 1904 åter började göra sig gällande, gick hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler av ytterligare tvenne provisoriska sjukavdelningar, den ena i egendomen nr 13 vid Södermannagatan och den andra i egendomen nr 34 vid Bondegatan. Dessa nya avdelningar togos i bruk år 1905.

Efter långvariga förhandlingar blev frågan om anordnande av ett särskilt sjukhus för den staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slutgiltigt avgjord år 1905, i det stadsfullmäktige för tillgodoseende av denna sjukvård då beslöt uppföra en ny vårdanstalt, förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka. Sedan sjukhuset vid Långbro år 1909 blivit färdigt och taget i bruk (se vidare nedan), upphörde verksamheten vid de provisoriska sinnessjukhusen.

Då utrymmet å Långbro sjukhus sedermera trots verkställda utvidgningar visade sig otillräckligt för tillgodoseende av det hastigt växande behovet av vårdplatser för sinnessjuka, blev det nödvändigt att ånyo inrätta ett antal provisoriska sinnessjukhus (ang. dessa se nedan sid. 145).

Förutom vid sjukhuset vid Långbro, Katarina sjukhus och de provisoriska sinnessjukhusen besörjer staden vård av sinnessjuka dels å sinnessjukavdelningen vid sjukhuset S:t Erik (se sid. 134), dels och genom utackordering i s. k. familjevård m. m. (hälsovårdsnämndens öppna vård av psykiskt sjuka; se sid. 148).

Enligt år 1925 mellan staten och staden ingånget avtal angående sinnessjukvårdens ordnande, vilket avtal trädde i kraft den 1 jan. 1926, har staden åtagit sig att för framtiden (med vissa undantag) ombesörja och bekosta hela sin sinnessjukvård, mot viss ersättning härför av statsmedel. Stadens övertagande av sina å statshospitalen vårdade patienter skall genomföras under en övergångstid av åtta år. För ifrågavarande patienters omhändertagande hava stadsfullmäktige år 1929 beslutat att uppföra en ny sinnessjukvårdsanstalt vid Beckomberga i Bromma (se sid. 144).

Författningar. Sinnessjuklag den 19 sept. 1929. Kungl. stadga ang. sinnessjukvården i riket den 19 sept. 1929, med ändring den 5 juni 1931. Avtal mellan staten och Stockholms stad angående sinnessjukvårdens ordnande, godkänt av kungl. maj:t den 18 dec. 1925 och av stadsfullmäktige den 19 okt. 1925.

Sjukhuset vid Långbro.

Långbro, Älvsjö (postgirokonto nr 1096); t. (8)5 01 62, (8)5 01 63, Älvsjö 6 80, 6 81 (växel); S. (40) 66 10 (överläkaren); S. (40) 66 16 (kontoret).

Mottagningstid. Intagning av patienter sker alla tider på dygnet. Upplysningar ang. de sjuka lämnas dagligen kl. 12,15—13.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 12,30—13,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—14.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

För tillgodoseende av den Stockholms stad åliggande provisoriska sinnessjukvården beslöt stadsfullmäktige den 15 juni 1905 att å för ändamålet inköpt område av egendomen Långbro i Brännkyrka uppföra ett nytt sinnessjukhus med 460 platser. Åren 1907 och 1908 anslog fullmäktige medel för sjukhusets utvidgning med ytterligare 180 platser (bl. a. för mottagande av en del å däv. allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka). I slutet av år 1909 var det nya sjukhuset färdigt och kunde tagas i bruk. Åren 1922 och 1925 fullbordades vid sjukhuset tvenne nya paviljonger för oroligt sjuka, varigenom antalet platser stigit till 820. Sjukhuset är uppdelat på två avdelningar, under ledning av resp. överläkaren och biträdande överläkaren.

De år 1929 och 1930 inrättade provisoriska sinnessjukhusen vid Vällinge och Älvsjö (se sid. 147) förvaltas som tillfälliga filialer till Långbro sjukhus.

Författningar. Ordningsregler för sjukhuset vid Långbro, fastställda av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Brandordning för sjukhuset vid Långbro, fastställd av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Instruktion för sysslomannen vid sjukhuset vid Långbro, fastställd av sjukhusets styrelse den 18 maj 1911. Instruktationer för ekonomi- och sjukvårdspersonal vid sjukhuset vid Långbro, fastställda av sjukhusets styrelse den 3 aug. 1911.

Stat år 1932. Utgifter: 2,438,225 kr.; inkomster: 857,345 kr.

Direktör och överläkare (26)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr.).

Wiesel, F. S. (förordn. t. o. m. ^{31/12} 1937); t. S. (40) 66 10, (8)5 01 62, (8)5 01 63, Älvsjö 680, 681; mottagningstid: 12,15—13.

Biträdande överläkare (24).

Hubert, B. T. H.; t. (8)5 01 62, (8)5 01 63, Älvsjö 680, 681; mottagningstid: 12,15—13.

Biträdande läkare (22).

Rabe, K. A. H., tjl. (se sid. 149); **Hellberg, K. V.;** t. (8)5 01 62, (8)5 01 63, Älvsjö 680, 681.

Underläkare

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför).

Torbring, E. A.; **Abramson, D.;** **Jansson, T. H. N.;** t. (8)5 01 62, (8)5 01 63, Älvsjö 680, 681.

En *uppsyningsman* (10), fyra *föreståndarinnor* (8), nio *förste skötare* (8), trettiofem *skötare* (7), trettio *översköterskor* (7), fem *extra översköterskor* (2,640—2,400 kr.), tjugutre *första sköterskor* (6), sextioen *sköterskor* (5), trettiofyra *extra skötare* (2,100 kr.), sjuttioen *extra sköterskor* (1,800 kr.); sju *skötareelever* (1,680 kr.), tio *sköterskeelever* (1,380 kr.).

Predikant

(900 kr.).

Danielsson, J. E. V., ständig adjunkt i Brännkyrka förs.

En *organist* (360 kr.).

Syssloman (20).

Mathson, E. C. A. F.; t. (8)5 01 62, (8)5 01 63; mottagningstid: 12—14.

Bokhållare (13).

Alström, H.

Två *kontorsskrivare* (7), en *extra kontorsskrivare* (2,880 kr.), två *extra kontorsskrivare* (2,100—1,980 kr.).

Maskinist (13)

(dessutom för verkmästargöromål 600 kr.).

Bohman, G. A.

Vaktmästare (7).

Tingström, H. K. O.; **Vistrand, G. A.**

En *biträdande maskinist* (10), en *extra biträdande maskinist* (3,180 kr.), en *trädgårdsmästare* (10), sju *hantverksföreståndare* (9), en *automobilförare* (8), en *automobilförare* (7), fyra *hantverkare* (7), en *vaktmästare* (6), två *reparatörer* (6), ett *trädgårdsbiträde* (4), en *nattvakt* (4), två *portvakter* (2), en *köksförestånderska* (7), en *husmoder* (7), en *arbetsförestånderska* (6), en *tvättförestånderska* (5), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *telefonist* (2,525 kr.), en

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

HN. biträdande tvättförestånderska (1,980 kr.), en biträdande arbetsförestånderska (1,860 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: nio *eldare* (2 b), tre *automobilförare* (2 b), fyra *gårdskarlar* (2 a), två *manliga köksbiträden* (2 a), en *första kokerska* (1 d), två *kokerskor* (1 c), en *strykerska* (1 b), en *kallskänka* (1 b), två *första biträden* (1 b), tretton *matsalsbiträden* (1 b), en *sömmerska* (1 b), sexton *städerskor* (1 a), ett *portvaktsbiträde* (1 a), ett *arbetsbiträde* (1 a), elva *tvättbiträden* (1 a), fjorton *köksbiträden* (1 a).

Beckomberga sjukhus.

Postadress: Sundbyberg; t. Bromma kyrka 244, 245, 246, 247, 248, 249 (växel).

För fullgörande av den staden jämlikt är 1925 med staten träffat avtal (jfr ovan sid. 142) ävilande skyldigheten att övertaga vården av de f. n. å statshospital intagna, i huvudstaden hemortsberättigade sinnessjuka, ävensom för beredande av förbättrade vårdmöjligheter för patienterna å vissa av stadens egna sinnessjukvårdsanstalter av provisorisk karaktär, beslöt stadsfullmäktige den 10 juni 1929 att uppföra ett nytt kommunalt sinnessjukhus, förlagt till den staden tillhöriga egendomen Beckomberga i Bromma. För sjukhusets uppförande, som påbörjades under 1929, hava stadsfullmäktige hittills anslagit sammanlagt 15,1 milj. kr. Det nya sjukhuset, som, fullt utbyggt, kommer att omfatta c:a 1,600 vårdplatser, torde komma att tagas i bruk hösten 1932, då 1,156 vårdplatser beräknas vara disponibla. Dit skola då i första hand överflyttas å statshospital intagna stockholmsbor (600—700 personer) samt därefter nu vårdade patienter å sjukhuset S:t Eriks sinnessjukvårdsavdelning, å flertalet av de provisoriska sinnessjukhusen ävensom å Katarina sjukhus.

Ledningen av arbetena med sjukhusets uppförande handhaves av en av hälsovårdsnämnden för ändamålet tillsatt byggnadskommitté.

På förslag av hälsovårdsnämnden hava stadsfullmäktige redan fr. o. m. år 1931 vid det nya sjukhuset inrättat vissa befattningar, vilkas innehavare dock t. v. icke skola hava full tjänstgöring utan i huvudsak endast stå till byggnadskommitténs förfogande vid behandling av spörsmål rörande anstaltens uppförande och inredning m. m.

Stat år 1932. Utgifter: 4,080,396 kr. (därav att täckas med lånemedel 3,298,000 kr.).

Byggnadskommitté

(utsedd av hälsovårdsnämnden).

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.; Chatillon-Winbergh, G., förste ingen-

jör; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Melin, C. O., arkitekt; Wiesel, F. S., överläkare.

Sekreterare: Malm, P. L., f. d. stadskamrerare. Byggnadschef: Henriksson, G. R. H., kapten.

Överläkare (26).¹⁾

Befattningen ännu ej tillsatt.

Syssloman (21).

Ramgren, E. G.; t. Bromma kyrka 236.

Maskinist (14).

Thorstensson, A. H.

Katarina sjukhus.

Bjurholmsgatan 1, Sö. (postgirokonton nr 1073); t. S. (4) 144 09, S. (4) 156 00 (läkar-expeditionen); S. (4) 33 20, S. (40) 295 (kontoret 10—15).

Besökstid: tisdagar, torsdagar och söndagar 13,30—14,30; telefonförfrågningar om patienter alla dagar endast 13,30—14,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 124.

Med hänsyn till efter missväxtåren 1826—1827 rådande omfattande sjuklighet beslöt kungl. maj:t år 1828 att upplåta Katarina f. d. kronobränneriegendom såsom provisoriskt sjukhus för Stockholms stad. Egendomen som tidigare var överlämnad till kommunen med nyttjanderätt, under villkor att densamma skulle användas för vissa angivna sjukvårdsändamål, har genom ett år 1931 träffat avtal förvärvat av staden med äganderätt.

Sjukhuset togs i bruk 1831 och kallades då provisoriska sjukhuset men erhöill 1877 namnet Katarina sjukhus. Till en början blev det huvudsakligen använt för epidemisjukvård (se sid. 138). Efter en omorganisation år 1878 tjänstgjorde sjukhuset för såväl vård av smittsamma sjukdomar som vanlig sjukvård ända till 1893, då den förre överflyttades till epidemisjukhuset. Den övriga sjukvården överfördes år 1902—1903 till nuv. Åsö sjukhus (se sid. 136), medan Katarina sjukhus togs i anspråk som sinnessjukanstalt (se sid. 142). Efter öppnandet av sjukhuset vid Långbro år 1909 var Katarina sjukhus ånyo en tid kroppssjukhus, men numera mottagas å anstalten, som rymmer 131 platser, endast personer lidande av sinnessjukdomar (120 pl.) och av delirium tremens (11 pl.).

Stat år 1932. Utgifter: 361,783 kr.; inkomster: 257,500 kr.

¹⁾ Dessutom fr. o. m. 1/7 1932: 2 överläkare (24), 3 biträdande läkare (22) samt 3 underläkare (5,700 kr.).

Direktör och extra överläkare

(arvode 3,000 kr.; dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Eneström, Hj. E. (se även sid. 134).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Wohlfart, C. S. S.

En *föreståndarinna* (8), en *översköterska* (7) (tjänstgör f. n. vid provisoriska sinnessjukhusen), sex *skötare* (7), fem *första sköterskor* (6), femton *sköterskor* (5), fyra *extra skötare* (1,800 kr.), tre *extra sköterskor* (1,800 kr.).

Predikant

(även för de prov. sinnessjukhusen, utom Vällinge och Älvsjö)
(780 kr.).

Ahlfeldt, R. A., komminister i Katarina förs.

Syssloman (16)

(nuv. innehavaren uppbär avlöning enligt 20:e lönegruppen²).

Svenson, S. A.; t. S. (40 0) 2 95; mottagningstid: 10—12.

En *kontorsskrivare* (7), en *maskinist* (7), en *vaktmästare* (6), en *arbetsförestånderska* (6), en *köksförestånderska* (10), en *portvakt* (1).

Avlönade enligt kollektivtal: tre *eldare* (2 b), en *kokerska* (1 c), ett *första köksbiträde* (1 b), ett *tvättbiträde* (1 a), fyra *köksbiträden* (1 a), två *städerskor* (1 a).

Provisorisk sinnessjukvård.

För omhändertagande av sådana sinnessjuka, för vilka plats ej kunde omedelbart beredas å hospital, inrättades av staden under åren 1882—1905 provisoriska vårdanstalter vid Jakobsberg, allmänna försörjningsinrättningen, Hornsgatan 82, Katarina sjukhus, Södermannagatan 13 och Bondegatan 34 (se ovan sid. 142).

Sedan sjukhuset vid Långbro blivit färdigt och i slutet av år 1909 tagits i anspråk, upphörde verksamheten vid dessa provisoriska sinnessjukhus. Då emellertid utrymmet vid Långbro snart visade sig ej räcka till, måste sjukhuset Hornsgatan 82 under år 1912, anstalten vid Bondegatan år 1914 och anstalten vid Söder-

mannagatan år 1917 åter beläggas, varjämte Katarina sjukhus ånyo börjat användas huvudsakligen för sinnessjukvård (jfr ovan). Sjukhuset vid Södermannagatan kunde visserligen stängas år 1918, men under år 1920 blev det nödvändigt att åter taga detsamma i bruk. År 1921 öppnades dessutom ett nytt provisoriskt sinnessjukhus vid Norrtullsgatan i en av allmänna barnhusinrättningen förhyrd byggnad och år 1923 ytterligare ett vid sjukhuset St Görän, vilket emellertid i april 1926 överflyttades till epidemisjukhuset. I början av år 1926 tillkom ytterligare ett sinnessjukhus, förlagt till egendomen Kiholm vid Södertälje. I slutet av år 1929 togs den förut för konvalescentvård disponerade huvudbyggnaden å egendomen Vällinge i anspråk för sinnessjukvård och fr. o. m. år 1930 inrättades en provisorisk sinnessjukavdelning ånyo vid sjukhuset St Görän. Under år 1930 blev även det förutvarande ålderdomshemmet i Älvsjö taget i anspråk för provisorisk sinnessjukvård, varjämte staden påföljande år anordnade ett dylikt sjukhus å egendomen Johannesberg i Gottröra socken, Uppland. Slutligen har Rånäs slott vid Rimbo i Uppland, som staden för ändamålet inköpt, år 1932 iordningställt som provisoriskt sinnessjukhus. (Se vidare nedan.)

Provisoriska sinnessjukhuset vid Hornsgatan samt sinnessjukavdelningen vid sjukhuset St Görän nedlades i början av år 1932. Beträffande planerat nedläggande jämväl av flertalet av övriga provisoriska sinnessjukhus se under Beckomberga sjukhus (sid. 144).

Stat år 1932. (I Stockholms stads stat äro utgifter och inkomster för samtliga nedanstående provisoriska sinnessjukhus sammanförda under den ovan angivna rubriken.) Utgifter: 1,474,248 kr. (dessutom inom linjen fört, år 1931 beviljat lånemedelsanslag 244,500 kr.); inkomster: 147,900 kr.

Provisoriska sinnessjukhuset vid Bondegatan.

Bondegatan 56, Sö.; t. S. (4) 3 49 17.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 13,30—14,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) att åter beläggas i början av år 1914. Sjukhuset har 56 platser för kvinnor.

Överläkare

(1,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare.

Wohlfart, C. S. S. (Se Katarina sjukhus).

En *föreståndarinna* (8), två *första sköterskor* (6), elva *sköterskor* (5), en *extra sköterska* (2,100 kr.).

Syssloman.

Svenson, S. A. (se Katarina sjukhus).

TVå *extra kontorsskrivare* (gemensamma för alla prov. sinnessjukhusen utom Vällinge och Älvsjö) (3,790—2,280 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: en *gårdskarl* (2 a), två *kokerskor* (1 c), tre *köksbiträden* (1 a), en *städerska* (1 a).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Södermannagatan.

Södermannagatan 13, Sö.; t. S. (40 0) 2 64.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 13,30—14,30.

Detta provisoriska sjukhus (se ovan) måste på grund av det otillräckliga utrymmet å sjukhuset vid Långbro under år 1917 åter tagas i anspråk för sinnessjukvård. Året därefter blev det visserligen möjligt att ånyo stänga detsamma, men den ökade tillströmningen av sinnessjukpatienter under år 1920 gjorde det ånyo nödvändigt att taga det i anspråk. Sjukhuset har 50 platser för män.

Överläkare
(1,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare.

Wohlfart, C. S. S. (se Katarina sjukhus).

En *översköterska* (7) (å lönestaten för Katarina sjukhus), sju *sköterskor* (5), sju *extra sköterskor* (2,640—1,500 kr.).

Syssloman.

Svenson, S. A. (se Katarina sjukhus).

En *gårdskarl* (2 a), en *portvakt* (2 a), en *kokerska* (1 c), ett *köksbiträde* (1 a) (samtliga avlönade enligt kollektivavtal).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Norrtullsgatan.

Norrtullsgatan 14, Va.; t. N. (4) 3 28 50.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 13,30—14,30.

För att tillgodose behovet av ökat utrymme för stadens sinnessjukvård träffade hälsovårdsnämnden våren 1921 avtal med direktionen för allmänna barnhuset om förhyrande för stadens räkning av en å allmänna barnhusets område befintlig sjukhusbyggnad. Sjukhuset, som till en början hade 48 platser, öppnades i maj 1921. I början av år 1925 utvidgades detta provisoriska sinnessjukhus avsevärt genom förhyrande av ytterligare lokaler inom allmänna barnhuset. Ifrågasvarande fastighet har år 1931 inköpts av staden. Antalet vårdplatser utgör f. n. 190, samtliga avsedda för sinnessjuka kvinnor.

Överläkare
(2,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare
(5,700 kr.).

Rosenström, E. W.

En *föreståndarinna* (8), tre *föreståndarinnor* (2,880—2,220 kr.), tjufyfyra *sköterskor* (5), sju *extra sköterskor* (2,640—1,500 kr.), tre *sköterskeelever* (1,380 kr.).

Syssloman.

Svenson, S. A. (se Katarina sjukhus).

En *gårdskarl* (2 a), två *städerskor* (1 a) (avlönade enligt kollektivavtal).

Provisoriska sinnessjukavdelningen vid epidemisjukhuset.

*Valkhallavägen, uppfartsväg från Inge-
marsgatan; t. N. (2) 3 23 30.*

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 13,30—14,30.

På grund av den alltjämt stora bristen på sjukhusplatser för sinnessjuka inrättades i febr. 1923 en provisorisk sinnessjukavdelning vid sjukhuset S:t Göran (jfr nedan). I april 1926 överflyttades denna till epidemisjukhuset, där f. n. tre paviljonger (med 96 platser för män) tillfälligt upplåtits för densamma.

Överläkare
(500 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare
(500 kr.).

Rosenström E. W. (se ovan).

En *översköterska* (7), sju *skötare* (7), två *extra skötare* (1,800 kr.), åtta *sköterskor* (5), åtta *extra sköterskor* (1,980—1,500 kr.).

Syssloman
(300 kr.).

Svenson, S. A. (se Katarina sjukhus).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Kiholm.

Kiholm, Södertälje; t. Södertälje 1 07.

På grund av det alltjämt växande behovet av vårdplatser för sinnessjuka har hälsovårdsnämnden i början av år 1926 förhyrt vissa byggnader å egendomen Kiholm vid Södertälje och därstädes inrättat ytterligare ett sinnessjukhus med f. n. 60 platser (för kvinnor). Det nya sinnessjukhuset togs i bruk den 5 mars 1926.

Direktör.

Wiesel, F. S. (se sjukhuset vid Långbro).

Läkare

(1,800 kr.).

Wiesel, F. S. (se sjukhuset vid Långbro).

En *föreståndarinna* (2,700 kr.), en *över-sköterska* (2,460 kr.), två *sköterskor* (5), elva *extra sköterskor* (1,500 kr.), två *sköterskeelever* (1,380 kr.).

Sysselman

(500 kr.).

Johansson, E. V., kontorsskrivare vid Katarina sjukhus.

En *gårdskarl* (2 a), en *kokerska* (1 c), fyra *köksbiträden* (1 a) (samtliga avlönade enligt kollektivavtal).

Provisoriska sinnessjukhuset vid
Vällinge.

Vällinge, Salems socken; postadress: Vällinge, Stockholm 2; t. Norsborg 46.

Den förut av Pålsons konvalescenthem (se sid. 150) disponerade huvudbyggnaden å stadens egendom Vällinge togs efter konvalescenthemmets förflyttning till Södertörns villastad i november 1929 i anspråk för sinnessjukvård. Det därstädes anordnade provisoriska sinnessjukhuset, som förvaltas såsom filial till Långbro sjukhus, har 45 platser för kvinnor.

Överläkare

(1,350 kr.).

Wiesel, F. S. (se sjukhuset vid Långbro).

En *föreståndarinna* (2,880 kr.), en *över-sköterska* (2,640 kr.), fyra *sköterskor* (1,800 kr.), två *sköterskeelever* (1,380 kr.).

Predikant

(250 kr.).

Danielsson, J. E. V., ständig adjunkt i Brännkyrka förs.

Redogörare

(400 kr.).

Mathson, E. C. A. F. (se sjukhuset vid Långbro).

En *gårdskarl* (2,880 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: en *kokerska* (1 c), tre *köksbiträden* (1 a).

Provisoriska sinnessjukhuset vid
Älvsjö.

Älvsjö; t. Älvsjö 45.

Den byggnad i Älvsjö, som före inkorporeeringen disponerades som sjukstuga för Brännkyrka socken och därefter fungerade först som filial till allmänna försörjningsinrättningen (åren 1913—1920) och sedan som ålderdomshem (un-

der samma förvaltning som Rosenlunds ålderdomshem), togs år 1930 i anspråk för provisorisk sinnessjukvård. Det därstädes anordnade provisoriska sinnessjukhuset, som har 24 platser för kvinnor, förvaltas som tillfällig filial till Långbro sjukhus.

Överläkare

(420 kr.).

Wiesel, F. S. (se sjukhuset vid Långbro).

En *föreståndarinna* (2,700 kr.), fem *sköterskor* (1,980—1,860 kr.).

Redogörare

(240 kr.).

Mathson, E. C. A. F. (se sjukhuset vid Långbro).

Johannesbergs sjukhus.

Gottröra; t. Gottröra 22.

För att tillgodose behovet av ökat utrymme för stadens sinnessjukvård träffade hälsovårdsnämnden den 2 juni 1931 avtal med ägaren av Johannesbergs säteri i Gottröra socken, Stockholms län, om förhyrande av manbyggnaden vid nämnda säteri, att disponeras som kommunalt sinnessjukhus. Sjukhuset, som öppnades den 1 juli 1931, har 48 platser, samtliga avsedda för kvinnor.

Läkare

(600 kr.).

Fogelgren, G. N.

Sysselman.

(400 kr.).

Svenson, S. A. (se Katarina sjukhus).

En *föreståndarinna* (2,700 kr.), en *över-sköterska* (2,460 kr.), sex *extra sköterskor* (1,800 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: en *gårdskarl* (2 a), en *första kokerska* (1 d), en *kokerska* (1 c), två *köksbiträden* (1 a).

Rånäs sjukhus.

Rånäs; t. Rånäs 17 (föreståndarinnan), Rånäs 18 (läkaren).

På grund av rådande brist på vårdplatser för sinnessjuka beslöt stadsfullmäktige den 30 mars 1931 inköpa egendomen Rånäs slott i Fästerna socken, Stockholms län, som i början av år 1932 togs i bruk som provisoriskt sinnessjukhus med plats för 103 kvinnliga patienter.

Läkare

(7,200 kr.).

Fogelgren, G. N.

HN.

Syssloman (1,000 kr.).

Svenson, S. A. (se Katarina sjukhus).

En *föreståndarinna* (8), en *översköterska* (7), en *första sköterska* (6), åtta *sköterskor* (5), tio *extra sköterskor* (1,800 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: en *vårmedledningsskötare och automobilförare* (2 b), en *första kokerska* (1 d), en *kokerska* (1 c), fyra *köksbiträden* (1 a).

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; t. »Sabbatsbergs sjukhus».

Uptagningsanstalten är avsedd för tillfällig vård av sjuka personer, som av en eller annan orsak äro i behov av att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund av de i stadgarna för Stockholms stads sjukhus gällande bestämmelser eller till äventyrs av brist på plats icke kunna till vård av dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till inrättning för kroniskt sjuka eller av läkare utfärdadt intyg om behov av vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalten emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver oförförslig vård. För att å upptagningsanstalten intagas skall den sjuka vara dit införd av polisman eller dit remitterad av förste stadsläkaren eller fattigvårdsinspektören, och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Sjukhusstyrelsen äger att förordna en av underläkarna vid det sjukhus, där upptagningsanstalten är belägen, att under insecende av vederbörande överläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Uptagningsanstalterna hava tidigare varit två, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus. Den sistnämnda införlivades emellertid år 1918 med sjukhuset ifråga och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Uptagningsanstalten vid Sabbatsbergs sjukhus öppnades för mottagande av sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, tre mindre sjukrum för kvinnor med 5 platser, 4 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, sköterskerum m. m.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1932. Utgifter: 19,805 kr.

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 128).

En *sköterska* (6); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: tre *sjukvårdsbiträden* (1 a).

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 129).

Centraltvättinrättningen för stadens sjukhus.

Högbergsgatan 71 och Svedenborgsgatan 15, Sö.; t. S. (40) 69 12.

Frågan om en centralisering av tvätten för stadens sjukhus blev aktuell, sedan det visat sig, att av behovet påkallade ombyggnader och moderniseringar av de vid vissa sjukhus befintliga tvättinrättningarna skulle komma att draga avsevärda kostnader. I enlighet med av sjukhusstyrelsen framlagt förslag beviljade stadsfullmäktige den 15 okt. 1923 medel för anordnande i de staden tillhöriga s. k. Nürnbergsfastigheterna av en centraltvättinrättning för sjukhusen. För ändamålet har tagits i anspråk en större lokal inom nämnda fastigheter. Centraltvättinrättningen, som sorterar under sjukhusstyrelsen, skall ombesörja tvätten för samtliga sjukhus å Söder och för sjukhuset S:t Göran. I den mån tvättinrättningen vid Sabbatsbergs sjukhus ej medhinner all därstädes förekommande tvätt, skall centraltvättinrättningen även utföra tvätt för detta sjukhus. Inrättningen har därjämte åtagit sig att ombesörja tvätten för barnsjukhuset Samariten (se sid. 378) samt Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem (se sid. 150). Centraltvättinrättningen, som togs i bruk i april 1925, har en kapacitet av 3,000 kg tvätt per dag.

Instruktion. Instruktion för redogörare, föreståndarinna och tvättmästare vid centraltvättinrättningen, antagen av sjukhusstyrelsen den 10 febr. 1925.

Stat år 1932. Utgifter: 261,500 kr.; inkomster: 254,750 kr. (ersättningar från sjukhus).

Redogörare (480 kr.).

Olsson, E. V.; telefoner och mottagningstid se under Maria sjukhus (sid. 136).

Tvättmästare (12).

Löw, F. E.

Tvättförestånderska (9).

Vakant.

En *biträdande tvättförestånderska* (5); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: en *maskintvättare och reparatör*, fyrtiotre *kvinnliga biträden* (1 a).

Hälsovårdsnämndens öppna vård av psykiskt sjuka.

Fr. o. m. den 1 juli 1924 har genom dåv. fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå anordnats utackordering av lugnare sinnessjuka i s. k. familjevård. Efter utackorderingsbyråns överfö-

rande till barnavårdsnämnden förlades ifråga-
varande gren av utackorderingsverksamheten pro-
visoriskt under barnavårdsnämnden, men fr. o. m.
år 1927 har den ställts under hälsövardsnämu-
dens förvaltning. För utackorderingsverksamhe-
ten, som är begränsad till vissa områden av
Stockholms län, har inrättats ett centralhem,
beläget i Ledinge gård vid Knivsta (se nedan).
Detta centralhem har till uppgift att tjänstgöra
dels som övergångsform mellan sinnessjukhuset
och den öppna vården av psykiskt sjuka, dels
som upptagningshem för utackorderade, vilka
förete symptom på försämring. Vid centralhem-
met finnes stationerad föreståndarinnan för den
öppna vården, som är utbildad i sinnessjukvård
och har till uppgift att en gång i veckan tillse
de inom området utackorderade patienterna.
Överläkaren för den öppna vården är skyl-
dig att minst en gång i månaden inspektera de
utackorderade. Verksamheten har under de se-
naste åren avsevärt utvidgats, och antalet utac-
korderade personer uppgår f. n. till c:a 400.

De personer, som utackorderas i öppen vård
äro sådana, som efter undersökning å hjälpby-
rån för psykiskt sjuka (se nedan) förklarats
därför lämpliga.

Beslut om psykiskt sjukas utackordering
fattas av en särskild, jämlikt beslut av hälso-
vardsnämnden den 16 dec. 1930 för denna
verksamhet tillsatt styrelse, styrelsen för den
öppna vården av psykiskt sjuka. Denna sty-
relse består av fem ledamöter och tre suppleanter,
av vilka fyra ledamöter och två suppleanter ut-
ses av hälsövardsnämnden samt en ledamot och
en suppleant av hjälpföreningen för psykiskt
sjuka. Utom ovannämnda uppgift att bevilja
utackordering har styrelsen att handlägga övriga
frågor rörande utackorderingen och centralhem-
met samt rörande hjälpbyrån för psykiskt sjuka,
ävensom att bevilja konvalescentvård i enskilda
hem och anstalter även åt andra än psykiskt
sjuka.

Å styrelsen ankommande ärenden föredragas
inför densamma av en överläkare, vilken i egen-
skap av föreståndare för utackorderingsverksam-
heten och hjälpbyrån närmast har att svara för
hithörande arbetsuppgifter. Utackorderings- och
expeditionsgörömlen handhavas under styrel-
sens och överläkarens ledning av en särskild
expedition (se nedan). Utredningar rörande de
omhändertagnas eller deras anhörigas förmåga
att bidraga till vårdkostnaderna verkställas av
sjukhusavgiftsdelegerade, vilka jämväl fastställa
bidragsbeloppens storlek.

Författningar. Kungl. stadga den 19
sept. 1929 ang. sinnessjukvården i riket, med
ändring den 6 juni 1931. Instruktion för hälso-
vardsnämndens [utackorderingsdelegerade], fast-
ställd av hälsövardsnämnden den 1 nov. 1927,
med ändr. den 23 okt. 1928. Instruktion för över-
läkaren i Stockholms stads öppna vård av psy-
kiskt sjuka, fastställd av hälsövardsnämnden den
26 maj 1931.

Stat år 1932. Utgifter: 464,350 kr.; in-
komster: 108,660 kr.

Styrelse.

Haglund, S. E. P., professor, ordf. och kassa-
granskare, **Mattsson, S.**, skötare, **Moureau,**
N. C., förste kansliskreterare, vice ordf.,
Stenbeck, G. R., f. d. medicinalråd (utsedd
av hälsövardsnämnden); **Stenberg, S. O.**, do-
cent (utsedd av hjälpföreningen för psykiskt
sjuka).

Suppleanter: **Eriksson, f. Johansson, Elsa D.**,
fru, **Wittholm, f. Ekström, Karin S. L.**, fru
(utsedd av hälsövardsnämnden); **Kleen, Else,**
fru, skriftställarinna (utsedd av hjälpföreningen
för psykiskt sjuka).

Sekreterare.

Danielsen, Helene (se nedan).

Kassaförvaltare.

Lundberg, I., kamrerare.

Expeditionen.

Vasagatan 6, C.; t. »hälsövardsnämnden».

Föreståndare (4,500 kr.).

Danielsen, Helene.

En *kontorsskrivare* (2,280 kr.), ett *kontors-
biträde* (2,340 kr.).

Den öppna vården av psykiskt sjuka.

Överläkare (25).

Vakant, *tj. f. Rabe, K. A. H.* (jfr sid. 143);
mottagning måndagar och torsdagar 3,30—4,30
(å hjälpbyrån), tisdagar och fredagar 10—12
(å hälsövardsnämndens exp.).

Föreståndarinna (8).

Vakant, *tj. f. Carlberg, Kerstin A.*
En *extra sjuksköterska* (2,400 kr.).

Centralhemmet.

*Ledinge gård; postadress: Knivsta; t.
Knivsta 13 A.*

Som centralhem har sedan den 1 juli 1924
förhyrts manbyggnaden vid Ledinge gård jämte
trädgård. Hemmet har plats för 25 patienter.

Översköterska (7).

Vakant, *tj. f. Fries, Anna V.*

En *undersköterska* (2,100 kr.), en *träd-
gårdsmästare* (2,160 kr.), en *kokerska* (II a),
ett *biträde* (I b).

HN. Hjälpbyrån för psykiskt sjuka.

Hjälpbyrån leder sitt ursprung från en år 1914 på enskilt initiativ inrättad kuratorsinstitution för sinnessjuka, vilken år 1917 övertogs av hjälpföreningen för psykiskt sjuka och i samband därmed utvidgades till att omfatta även dispensärverksamhet för psykiskt sjuka. Byrån upprätthölls av hjälpföreningen (med bidrag av kommunen) t. o. m. år 1930, efter vilken tid den övertogs av hälsovårdsnämnden. Byråns verksamhet omfattar dels poliklinisk mottagning två gånger i veckan (å serafimerlasarettet måndagar och torsdagar kl. 15,30—16,30), dels social hjälpverksamhet bland psykiskt sjuka genom tvenne kuratorer (se nedan).

Föreståndare.

Överläkaren (se ovan).

Assistentläkare

(1,740—1,560 kr.).

Hellberg, K. V. (se sid. 143); Sjögren, V. H. (se sid. 134).

Kurator

(4,800 kr.).

Rodhe, Gertrud H., mottagning: Östermalmsgatan 84, Ö., vardagar 10—12; t. (6) 7 27 10.

Biträdande kurator

(3,600 kr.).

Carlson, Ida E. H.; mottagning: Torstenssonsgatan 3, Ö., vardagar 9—11; t. Ö. (60) 87 58.

Ett biträde åt kuratorerna (2,100 kr.), två skrivbiträden (1,740—900 kr.).

Konvalescenthem.

Stadens under hälsovårdsnämnden lydande konvalescenthem äro följande: Isidor Dannströms konvalescenthem, Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem, Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka, Heijkenskjölds konvalescenthem samt Ihrfeltska barnhemmet. Dannströms konvalescenthem äro beläget å Sabbatsbergs sjukhus' område och förvaltas i samband med detta sjukhus (se sid. 128). För vart och ett av övriga konvalescenthem har hälsovårdsnämnden tidigare utsett särskild styrelse, men fr. o. m. år 1930 hava dessa styrelser enligt hälsovårdsnämndens beslut ersatts av en för ifrågasvarande fyra hem gemensam styrelse.

Styrelsens ledamöter äro utsedda av hälsovårdsnämnden; i avseende å Pålsons konvalescenthem äro dock (på grund av donationsbestämmelser) förste stadsläkaren och fattigvårdsinspektören [fattigvårdsdirektören] självskrivna som ledamöter samt en ledamot utsedd av fattigvårdsnämnden (jfr nedan).

Styrelse.

(För Pålsons, Lamms och Heijkenskjölds konvalescenthem samt Ihrfeltska barnhemmet.)

Rietz, A. E., förste stadsläkare¹⁾, ordf.; Öström, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör¹⁾; Adamsson, f. Hollman, Karin C. T., fru²⁾; Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm., vice ordf.; Théel f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.

Suppleanter: Schürer von Waldheim, f. Grönwall, Ruth A., fru; Wiklund, Agnes K., sköterska²⁾.

Sekreterare

(500 kr.).

Sjögren, Marta, registrator.

Redogörare

(800 kr.).

Lundberg, I., kamrerare.

Isidor Dannströms konvalescenthem.

Se under Sabbatsbergs sjukhus (sid. 128).

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.

Södertörns villastad nr 10; t. Södertörns villastad 25; expeditionstid: 11—13.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom härav äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertström, till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr., vars årliga avkastning skall användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll och vård. Stadsfullmäktige åtog sig år 1905 att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej täckas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donationsbrevet hava lasaretsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Konvalescenthemmet förlades ursprungligen till stadens egendom Vällinge i Salems socken och öppnades där i november 1906 med 30 platser. Enligt beslut av stadsfullmäktige har hemmet i november 1929 förflyttats till en för ändamålet inköpt fastighet i Södertörns villastad, varefter plats kan beredas för 52 kvinnliga patienter. Byggnaden å Vällinge har i stället tagits

¹⁾ I avseende å Pålsons konvalescenthem självskrivnen ledamot.

²⁾ I avseende å Pålsons konvalescenthem utsedd av fattigvårdsnämnden.

i anspråk för provisorisk sinnessjukvård (se sid. 147).

Jämlikt donationsbestämmelserna är vårdnen å 30 av hemmets platser avgiftsfri; å övriga 22 platser utgår avgiften, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag. Vårdtiden får i regel icke överstiga fyra veckor. Remiss till intagning sker genom hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemorts rätt och betalningsförmåga verkställs av sjukhusavgiftsdelegerade.

Konvalescenthemmet skall enligt donationsvillkoren förvaltas av en styrelse, bestående av förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören och två ledamöter, utsedda en av fattigvårdsnämnden och en av hälsovårdsnämnden (jfr ovan).

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1932. Utgifter: 60,992 kr.; inkomster: 21,340 kr. (därav 10,000 kr. ränta å donationsmedlen).

Läkare

(620 kr.).

Nilsson, A. S.

Föreståndarinna (6).

Vakant, *tjff.* Edgren, Signe E.

En *gårdskarl* (2,880 kr.), ett *biträde åt föreståndarinnan* (1770 kr.), en *kokerska* (II b), tre *köksbiträden* (I b), två *städerskor* (I b).

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

Stora Gungan, Enske; t. Enske 250.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus behandlats för tuberkulos mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertoge bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Stadsfullmäktige uppdrog den 18 okt. 1915 åt hälsovårdsnämnden att vidtaga åtgärder i testamentets syfte. Sedan nämnden låtit inreda lokaler å en staden tillhörig lägenhet i Brännkyrka, öppnades detta den 6 därpå följande februari. Hemmet har 8 platser, avsedda för kvinnor. Vården är kostnadsfri och platserna disponeras av stadens tuberkulosbyrå (se sid. 154) såsom ett led i dess verksamhet för understödjande av medellösa tuberkulossjuka.

Stat år 1932. Utgifter: 15,933 kr.; inkomster: 8,330 kr. (därav 6,250 kr. ränta å donationsmedlen).

Föreståndarinna (5).

Andersson, Anna A.

Ett *sköterskebiträde* (I b).

Heijkenskjölds konvalescenthem.

Måsnaryd, Södertälje; t. Södertälje 16 63; expeditionstid 11—13.

På grund av testamente av översten S. L. Heijkenskjöld och hans maka överlämnade deras arvingar, efter vissa förhandlingar, år 1919 till Stockholms stad ett belopp av 400,000 kr., varav 350,000 kr. skulle utgå grundplåt till ett hem för konvalescenter, benämnt »Heijkenskjöldska konvalescenthemmet», och 50,000 kr. »Heijkenskjölds fond till vård av konvalescenter», vars avkastning skulle tillhandahållas hälsovårdsnämnden. På förslag av hälsovårdsnämnden beslöt stadsfullmäktige den 18 dec. 1922 bemyndiga nämnden att arrendera viss del av den Södertälje stad tillhöriga egendomen Måsnaryd vid sjön Måsnaren i Västertälje socken för inrättande därstädes av det tilltänkta konvalescenthemmet. Arrendet omfattar huvudbyggnaden och några mindre byggnader jämte park, trädgård och hagmark.

Konvalescenthemmet är avsett för medellösa eller mindre bemedlade kvinnor från Stockholms stad, vilka efter utskrivning från sjukhus äro i behov av konvalescentvård, samt har plats för 30 patienter. Remiss till intagning sker genom hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemorts rätt och betalningsförmåga verkställs av sjukhusavgiftsdelegerade. Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag. Hemmet började sin verksamhet i april 1923.

Stat år 1932. Utgifter: 47,542 kr.; inkomster: 40,140 kr. (därav 24,300 kr. ränta å donationsmedlen).

Läkare

(400 kr.).

Nilsson, A. S.

Föreståndarinna (6).

Vakant, *tjff.* Frölén, A. Linnéa.

En *gårdskarl* (2,580 kr.), en *dräng* (1,560 kr.), en *kokerska* (II a), fyra *biträden* (I b).

Ihrfeltska barnhemmet.

Nya Torsvik nr 62, Herserud, Lidingö I; t. Lidingö 4 41.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 27 aug. 1920 erbjöd sig vice härads hövding Fredrik Ihrfelt att utan ersättning till staden upplåta sin villafastighet Nya Torsvik nr 62 i Lidingö

HN. för att under benämning »Ihrfeltiska barnhemmet» användas till konvalescent- och vilohem för behövande, efter sjukhusvistelse kläna barn i åldern 3—11 år, tillhörande Stockholms kommun.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 okt. 1920 att med tacksamhet mottaga donationen på de angivna villkoren samt uppdraga åt hälsovårdsnämnden att handhava förvaltningen av barnhemmet.

Hemmet, som trädde i verksamhet i början av år 1921, kan mottaga högst 15 barn. Remiss till intagning meddelas av hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemortsrätt och betalningsförmåga verkställs av sjukhusavgiftsdelegerade. Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag.

Stat år 1932. Utgifter: 28,953 kr.; inkomster: 4,820 kr.

Läkare

(1,020 kr.).

Herlitz, C. W.

Föreståndarinna (5).

Lindaur, Helga M., tjl., t.jf. Hjorth, Ruth V.

En kokerska (II a), två biträden (I b).

Polikliniker.

Så kallade polikliniker, varmed förstås läkarmottagningar, där behandling meddelas åt fattiga sjuka, som ej behöva sluten anstaltsvård, hava sedan lång tid tillbaka varit anordnade i Stockholm, dels vid serafimerlasarettet, i syfte att härigenom erhålla ökat undervisningsmaterial, dels vid olika stadens sjukhus, dels ock såsom fristående institutioner, upprättade på enskilt initiativ och utan sammanhang med sjukhus. De sistnämnda poliklinikerna hava efter hand blivit av staden och hälsovårdsnämnden helt övertagna. Sålunda underhåller staden sedan 1886 en poliklinik å Södermalm (år 1930 flyttad till Kornhamnstorg 4), sedan 1919 en å Norrmalm och fr. o. m. år 1931 en å Östermalm (den förutv. s. k. allmänna polikliniken, till vilken staden tidigare alltsedan 1884 lämnat bidrag). Avdelningarna för behandling av könssjukdomar vid dessa polikliniker motsvara de i § 5 av lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar omförmälda polikliniker.

Beträffande avgifter vid nämnda poliklinikers avdelningar för könssjukdomar gälla samma bestämmelser som för könspolikliniken vid sjukhuset St Görän (se sid. 131). För övriga poliklinikavdelningar gäller, att medellösa personer erhålla kostnadsfri behandling; därjämte må efter läkares beprövande därstädes även behandlas be- medlade personer, av vilka läkaren är berättigad

att för egen räkning uppbära ersättning av intill 2 kr. för varje besök.

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4): serafimerlasarettets, diakonissjukhusets, kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, allmänna barnhusets sjukvårdsanstalts, gymnastiska centralinstitutets (för sjukgymnastisk poliklinik), tandläkarinstitutets ävensom vanförestaltens polikliniker. Dessutom har staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Sabbatsbergs och Maria sjukhus, sjukhusen St Görän och St Erik samt Sachsska barnsjukhuset (se sid. 128, 130, 133, 134, 137).

Instruktioner m. m. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads hälsovårdsnämnd inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Lag den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändring den 15 juni 1922. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar den 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Kungl. kungörelse den 13 dec. 1918 ang. ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt § 6 i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändr. den 26 sept. 1921, 22 juni 1923, 11 april 1924, 22 juni 1928, 14 juni 1929 och 21 maj 1931.

Stat år 1932. Utgifter: 184,143 kr.; inkomster: 6,920 kr.

Stadens poliklinik vid Kornhamnstorg.

Kornhamnstorg 4, 2 och 3 tr., St.; t. (10) 46 92 (avd. för barn-, tand- och ögon-sjukdomar), (10) 2216 (övriga avdelningar).

Föreståndare

(200 kr.).

Häggström, A. E.

Barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, torsdagar och lördagar 12—13.

Läkare

(2,800 kr.).

Nordenson, A. G.; Hägg, A. D.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 9—10.

Läkare

(2,100 kr.).

Moberg, V. L.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30.

Läkare
(2,100 kr.).

Nilsson, Ada K.

Tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30.

Tandläkare
(2,100 kr.).

Vakant, *tj.f.* Almgård, E. A.

Könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 18,30—19; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(7,200 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Salén, f. af Klintberg, S. A. M. (Signe).

Assistentläkare

(3,600 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Rossander, Gunhild.

Könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—11,30; tisdagar och torsdagar 18,30—19 samt lördagar 13,30—14.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: vardagar 18—19.

Läkare
(4,500 kr.).

Lönborg, F. U.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: vardagar 13—13,30.

Läkare
(4,500 kr.).

Flodquist, L. G.; Hæggström, A. E.

Tre *sköterskor* (6), två *sköterskebiträden* (I c), ett *extra skrivbiträde* (1,800 kr.), två *städerskor* (I b).

Stadens poliklinik & Norrmalm.
Döbelnsgatan 59/61, n. b., Va.; t. (3) 8 40 34.

Könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10; tisdagar och torsdagar 18,30—19; lördagar 14—14,30.

Läkare

(7,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Sjöquist-Rhodin, Tyra M.

Könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 18,30—19; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Almkvist, S. L.

Assistentläkare

(3,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Willners, K. G.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 16—16,30.

Läkare
(2,100 kr.).

Uddgren, Gerda S.

En *sköterska* (6), en *extra sköterska* (600 kr.), ett *sköterskebiträde* (I c), två *extra skrivbiträden* (900 kr.), en *städerska* (750 kr.).

Stadens poliklinik & Östermalm.

Jungfrugatan 27, n. b., Ö.; t. Ö. (60) 15 85.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 12—12,30.

Läkare.

Janzon, B. I. (jfr nedan).

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—10.

Läkare
(2,100 kr.).

Klingspor, S. W.

HN. Könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10; måndagar, onsdagar och fredagar 18,30—19.

Läkare

(7,200 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Paykull, S. S. E. (Lilly).

Assistentläkare

(3,600 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Magnell-Nauciér, Valborg V. E.

Könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12; tisdagar och torsdagar 18,30—19 samt lördagar 14—14,30.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Janzon, B. I.

En *sköterska* (6), ett *sköterskebiträde* (I c), ett *extra skrivbiträde* (1,800 kr.), en *städerska* (810 kr.).

Stockholms stads tuberkulosbyrå.

Herkulesgatan 1, C.; t. N. (2) 323 95 (växel); expeditionstid: vardagar 9—14.

En upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka öppnades i dec. 1906 och ytterligare en byrå i maj 1909. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 15 sept. 1930 hava dessa båda byråer innevarande år sammanslagits till en.

Tuberkulosbyrån har till uppgift att åt lung- och tuberkulossjuka meddela råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande av smittas spridande samt att, om den sjuka är medelös eller mindre bemedlad, lämna nödigt understöd. Byrån står under hälsovårdsnämndens förvaltning och överinseende. Förste stadsläkaren utövar närmaste tillsynen över dess verksamhet. Byråns arbete ledes av en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuberkulossjukdomens diagnos, behandling och profylaxi kunnig läkare.

Understöd åt sjuka, som anlita byråns hjälp, bestämmas av ett förtroenderåd, bestående av byråns föreståndare och två personer, av vilka hälsovårdsnämnden utser en och fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning av understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemorts rätt i Stockholm.

Förslag till omorganisation av verksamheten och införande av en dispensärstyrelse å f. n. under behandling i hälsovårdsnämnden.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och under-

stödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906 med tillägg (instruktion för röntgenläkaren vid byrån) den 5 jan. 1932.

Stat år 1932. Utgifter 392,676 kr.

Förtroenderåd.

Winbergh, f. Dahl, Fanny H. M., fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); **Öström**, J. N. H., t. fattigvårdsdirektör, ordf. (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Kjellin**, G. V. (se nedan); **Lindvall**, A. H. (se nedan).

Suppleanter: **Boström**, Clara G., fröken, **Jansson**, f. Kling, Beda F., fru, **Lindley**, f. Jönsson, Elin J., fru, **Nordgren**, f. Johansson, Anna V., fru, en vakant (utsedda av hälsovårdsnämnden); **Östlund**, f. Lundgren, Agda M., fru, en vakant (utsedda av fattigvårdsnämnden).

Läkare, tillika föreståndare

(7,800 kr.).

Kjellin, G. V.

Läkare

(6,600—5,000 kr.).

Lindvall, A. H.; **Nauciér**, R.; **Erlandsson**, S. G. G.; **Björkquist-Wolontis**, Sigrid; **Wallén**, H. F.; **Gentz**, C. M. A.

Röntgenläkare

(4,000 kr.).

Hansson, N.

Röntgensköterska.

(3,180 kr.).

Molander, Helga.

Vaktmästare

(2,640 kr.).

Magnusson, K. L.

Sex *assistenter* (9), en *extra assistent* (3,120 kr.), en *kontorsskrivare* (2,100 kr.), två *extra kontorsbiträden* (2,820—1,980 kr.), två *städerskor* (1,320 kr.).

Stockholms stads ympningsväsen.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men skyddskoppymningen kom till någon allmänna användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatörer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppymningen i Stockholm på statens därvarande vaccindepåföreståndare, men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälsovårdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916, som stadgar, att varje barn skall ympas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. I vissa fall kan dock undantagande från ympningsplikt medgivast.

Staden är f. n. indelad i sju ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en ympare (i regel vederbörande distriktsläkare), som under

den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämnden upplåtna lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppypmpning. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till mantalskontoret för anteckning i folkregistret.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Hälsovårdsnämnden bestämmer under våren tider och lokaler för de under maj—sept. månader pågående offentliga ympningsmötena. Ympning sker å andra tider vid de mottagningar, vederbörande läkare håller i egenskap av distriktsläkare (se sid. 120).

Författningar. Lag den 2 juni 1916 angående skyddskoppypmpning, med ändringar den 7 maj 1926 och 6 juni 1930. K. instruktion den 24 nov. 1916 för de i lagen om skyddskoppypmpning avsedda ympare och besiktningsförrättare, med ändringar den 17 dec. 1926 och 27 juni 1930.

1:a ympningsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Ympare.

Engström, R. O.

2:a ympningsdistriktet

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Ympare.

Schmidt, F. W.

3:e ympningsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Ympare.

Nyström, E. J.

4:e ympningsdistriktet

(omfattande Högalids, Maria, Katarina och Sofia församlingar).

Ympare.

Vakant.

5:e ympningsdistriktet

(omfattande Brännkyrka församling).

Ympare.

Malmgren, G. W. K.

6:e ympningsdistriktet

(omfattande Kungsholms, S:t Görans och Bromma församlingar).

Ympare.

Ljungström, V., f. d. distriktsläkare.

7:e ympningsdistriktet

(omfattande Enskede församling).

Ympare.

Ericsson, V. A.

Besiktningsläkare för fartyg.

Jämlikt §§ 2 och 4 i kungl. kungörelsen den 30 april 1920 angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkoppornas införande i riket åligger det hälsovårdsnämnden att utse besiktningsmän (företrädesvis läkare) för besiktning av passagerare och besättningar å fartyg, som anlända från utrikes ort. Medicinalstyrelsen har den 19 juli 1920 utfärdat instruktion för besiktningsmännen i fråga.

Besiktningsläkare.

Förste stadsläkaren.

Sundhetsinspektören.

Hälsovårdsinspektionen.

Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid: vardagar 8—19.

Hälsovårdsinspektionen avser att bereda hälsovårdsnämnden biträde vid tillsynen över ordningen i staden, vad hälsovården angår. Inspektionens chef närmast under förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som tillsättes av hälsovårdsnämnden efter de grunder, som gälla för tillsättning av förste provinsialläkartjänst. Till hälsovårdsinspektionen räknas också förste och andre stadsveterinärerna samt föreståndaren för och biträdande veterinären vid nämndens anstalter för födoämneskontroll, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 157); de antagas av hälsovårdsnämnden och skola vara legitimerade veterinärer med för besiktningsman vid offentlig köttkontroll stadgad kompetens samt må ej idka enskild veterinärpraktik.

Sundhetsinspektören åligger huvudsakligen: att åt hälsovårdsinspektionens tillsyningsmän lämna nödig undervisning i allmän hälsovårdslära och annat, som till dess yrke hör, att själv eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomarnas förhållan-

HN. den i staden och att dagligen hålla förste stads-
läkaren underrättad om inträffade fall av i epi-
demilagen omnämda sjukdomar och i anled-
ning därav vidtagna åtgärder, att utöva lednin-
gen av stadens desinfektions-, isolerings- och
avlusningsanster, att varje helgfri dag på be-
stämd tid vara för allmänheten tillgänglig å
nämndens expedition. Vid förfall för förste stads-
läkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig
att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han
därtill förordnas.

Förste stadsveterinären åligger att hålla
tillsyn över kött, mjölk och andra animala
födoämnen, som i staden hållas till salu eller
dit införas för sådant ändamål, över transporter
av hithörande födoämnen samt över sådana
lägenheter och platser, där animala födoämnen
försälas eller till försäljning bearbetas eller för-
varas, att lämna hälsövarðsinspektionens per-
sonal nödig undervisning i födoämneskontroll
och tillse, att densamma äger god kännedom om
sina skyldigheter härutinnan och om de författ-
ningar och föreskrifter, varpå dessa grundas. Han
skall därjämte förestå stadens karantänsanster
för från utrikes orter sjöledes införda djur samt
ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt sådana förhål-
landen inom staden, som kunna menligt inverka på
husdjurens sundhet eller bland dem beförda
uppkomsten och spridningen av smittsamma
sjukdomar. Han skall på kallelse närvara vid
nämndens sammanträden samt äger även bevista
slakthus- och saluhallstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären har att biträda
förste stadsveterinären i honom tillkommande
göromål. Han skall därjämte vid förfall för
förste stadsveterinären eller föreståndaren för
ansterlarna för födoämneskontroll bestrida de-
ras tjänsteåligganden.

Nämndens ingenjör åligger att granska
förslag och ritningar till rörelnings- och s. k.
sanitära installationsarbeten samt att utöva kon-
troll över dylika arbeten ävensom att å näm-
ndens vägnar avgiva yttrande till industri-
verksstyrelsen över ansökningar om entrepre-
nörsträttigheter för avloppsledning. Sådana an-
sökningar må icke av industriverksstyrelsen be-
viljas, med mindre hälsövarðsnämnden tillstyrkt
desamma (jfr sid. 272). Ingenjören har vidare
att förrätta till hälsövarðsnämndens område hö-
rande undersökningar i fråga om teknisk hygien
beträffande bostäder, samlingslokaler, fabriker
och näringar samt att häröver avgiva utlåtande,
ävensom att i övrigt utföra de andra uppdrag
och undersökningar, som nämnden, förste stads-
läkaren eller sundhetsinspektören påkallar.

Föreståndaren för och biträdande
veterinären vid hälsövarðsnämndens an-
sterlarna för födoämneskontroll åligger att
å nämndens mjölkhygieniska laboratorium samt
dess kontrollbyråer för importerade, anhallna och
inlämnade födoämnen utföra erforderliga under-
sökningar samt handhåva närmaste ledningen i
fråga om mjölkkontrollen. Föreståndaren åligger

därjämte att ansvara för, att influtna medel i före-
skriften ordning till nämnden inlevereras, samt att
granska inkomna räkningar och ansterlarnas räk-
enskaper. Han skall vid förfall för förste och
andre stadsveterinärerna bestrida deras åliggan-
den. Biträdande veterinären är skyldig att vid
förfall för föreståndaren bestrida hans åligganden.

I övrigt utgöres hälsövarðsinspektionen av en
kommissarie, en underinspektör, 9 förste tillsyn-
ningsmän (därav 2 å extra stat) och 32 tillsyn-
ningsmän (därav 7 å extra stat). En förste tillsyn-
ningsman (jämte två extra tillsyningsmän) tjänst-
göra vid den till ansterlarna för födoämneskon-
troll hörande mjölkkontrollen.

Kommissarierna utövar det närmaste för-
manskapet över tillsyningsmännen och vägleder
dessa vid deras arbete, övervakar, att hälsövarðs-
nämndens uppmaningar angående avhjälpan av
sanitära olägenheter efterkommas, samt är efter
förordnande åklagare i sundhetsmål.

Underinspektören är anställd som förman
vid den år 1908 tillkomna *rörispektionen*
för tillsyn över rörelnings- och s. k. sanitära
installationsarbeten.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra
fyra vid rörispektionen (se ovan) och en fullgör,
under sundhetsinspektörens överinsende, vad som
åligger kommunen med avseende å tillsynen å
efterlevnaden av lagen den 29 juni 1912 om
arbetarskydd.

Tillsyningsmännen åligger huvudsakli-
gen: att vaksamt efterspana befintliga sanitära
olägenheter samt att även hava uppmärksamheten
fäst på efterlevnaden av de föreskrifter rörande
sundheten och snyggheten i staden, vilkas över-
vakande författningen tillhör allmänna poli-
sen samt, om de finna något i detta avseende att
anmäla, därom till kommissarierna avgiva rapport.

Desinfektion i bostäder verkställs av
hälsövarðsinspektionen jämlikt epidemilagen den
19 juni 1919 samt lagen den 4 sept. 1914 an-
gående vissa åtgärder mot utbredning av lung-
sot, ävensom i andra fall på begäran av enskilda eller
där särskilda omständigheter anses påkalla en
dylik åtgärd. Desinfektörer äro hälsöpolisens
tillsyningsmän.

Författningar. Hälsövarðsstadga den 19
juni 1919, med ändr. den 19 mars 1920,
26 sept. 1921 och 30 maj 1930. Regle-
mente angående avloppsledning för spillvatten
inom hus och tomt i Stockholm, fastställt av
överståthållarämbetet den 8 juli 1908, med
ändr. den 23 april 1930. Särskilda föreskrifter
angående avloppsledning för spillvatten m. m.
inom hus och tomt i Stockholm, antagna av
hälsövarðsnämnden den 6 dec. 1918. Instruk-
tion för Stockholms [hälsöpolis] fastställd av
hälsövarðsnämnden den 8 okt. 1880. Instruktion
för sundhetsinspektören fastställd av hälsövarðs-
nämnden den 5 maj 1931. Instruktion för förste
och andre stadsveterinärerna i Stockholm, fast-
ställd av medicinalstyrelsen den 6 febr. 1932.

Stat år 1932. Utgifter: 368,489 kr.

Sundhetsinspektör (25).

Ströman, R. A.; t. »hälsövarådsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Förste stadsveterinär (23).

Åfeldt, N. O. E.; t. »hälsövarådsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Andre stadsveterinär (21).

Larsson, R.; t. »hälsövarådsnämnden»; mottagningstid: 15—16.

Ingenjör (21).

Ericsson, G. J. I.; t. »hälsövarådsnämnden»; mottagningstid: 13—15.

Föreståndare för hälsövarådsnämndens anstalter för födoämneskontroll (21).

Gustafson, F. V. (se nedan).

Kommissarie (18).

Regnér, C. O. F.; t. »hälsövarådsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Underinspektör (15).

Dahl, G. E.

Förste tillsyningsmän (13).

Wahl, J. A. (för mjölkkontrollen); **Ekbergh, C. G.;** **Wedin, E. W.;** **Rune, F.;** **Andersson, A.;** **Larsson, J. Hj.** (sistnämnda tre vid rörspektionen); **Ternell, E. E.** (för kommunala yrkesinspektionen).

Extra förste tillsyningsmän

(4,200 kr.).

Lindén, A. G. (vid rörspektionen); **Rosén, G. A.**

Tjugufem tillsyningsmän (11), fem extra tillsyningsmän (3,600 kr.).

Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsövarådsstadgan samt andra författningar och hälsövarådsföreskrifter åligger det hälsövarådsnämnden, att hålla tillsyn över alla i staden till salu hållna födoämnen och dryckesvaror och att övervaka, att endast enligt lagen ang. köttbesiktning och slakthus besiktigat och stämplat, färskt kött till salu hålles, samt att dylikt kött ej efter undersökningen blivit skämt eller på annat sätt skadat.

Dessutom skall nämnden enligt förordningen ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett handhåva undersökning och stämpling av sådana varor samt därjämte enligt hälsövarådsstadgan utöva kontroll över andra från utlandet till eller över Stockholm importerade födoämnen.

För utövande av denna kontroll har nämnden inrättat ett mjölkhygieniskt laboratorium samt kontrollbyråer för undersökning dels av utav allmänheten inlämnade eller av hälsopolisen anhållna födoämnen, dels ock av importerade födoämnen.

Författningar. Hälsövarådsstadgan den 19 juni 1919 med ändringar. Giftstadgan den 7 dec. 1906 med ändringar. Lag den 13 okt. 1913 ang. köttbesiktning och slakthus med ändringar. K. förordning den 29 juni 1917 ang. förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen med ändringar. K. förordning den 14 juni 1928 angående den högsta tillåtna vattenhalten i smör. K. förordning den 30 sept. 1921 ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett med ändringar. Medicinalstyrelsens kung. den 6 mars 1922 med föreskrifter ang. veterinärundersökning vid införsel till riket av köttvaror och djurfett med ändringar. Medicinalstyrelsens kungörelser den 22 mars 1922 och senare beträffande stämplat och märken, som under vissa förhållanden berättiga till införsel i riket utav köttvaror och djurfett. Taxa å avgifter för i Stockholm verkställd undersökning och stämpling av till riket införda köttvaror och djurfett, fastställd av medicinalstyrelsen den 1 maj 1930. Taxa å avgifter för undersökning av importerade födoämnen (med undantag av köttvaror och djurfett) samt för undersökning av inlämnade mjölkprov, antagen av hälsövarådsnämnden den 24 nov. 1920.

Stat år 1932. Utgifter: 199,797 kr.; inkomster: 57,000 kr.

Kontrollbyråerna för importerade, anhållna och inlämnade födoämnen samt mjölkhygieniska laboratoriet.

Vasagatan 11—13, C. (fr. o. m. 1/6 1932 Östra Järnväggsgatan 8, C.); t. N. (2)3 05 65 (växel); expeditionstid: 9—16 (kassan 10—14, lördagar 10—13).

Undersökningen av importerade födoämnen verkställs under ordinarie tultid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10.

Föreståndare (21).

Gustafson, F. V. (se ovan under hälsövarådsinspektionen); t. N. (2)3 05 65 (växel), efter kl. 17 N. (2)3 05 66; mottagningstid: 13—14.

Biträdande veterinär (19).

Vakant, *tjff.* von Zweigbergk, G. K.

Två extra tillsyningsmän (3,840 kr.), fyra mikroskopister (6), tre extra mikroskopister (2,280—1,980 kr.), en bokförelsera och kassörska (2,760 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,770 kr.), två laboratoriestäderskor (1,440—1,320 kr.), en vaktmästare (7), en vaktmästare (6), två extra vaktmäs-

HN. tare (2,760—2,460 kr.). Dessutom extra veterinärer, mikroskopister och stämplare i mån av behov mot av hälsovårdsnämnden fastställt eller i varje särskilt fall bestämd timavlön.

Kontroll av ladugårdar, från vilka försäljes »kontrollerad mjölk».

Utan hälsovårdsnämndens tillstånd får mjölk icke säljas under benämning »barnmjölk», »kontrollmjölk» eller annan beteckning, som angiver antingen en särskilt sund beskaffenhet hos mjölken eller ock att den varit föremål för särskild kontroll. Sådant tillstånd meddelas endast under villkor, dels att läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden antagits för utövande av tillsyn å produktionen av kontrollerad mjölk, efter verkställd besiktning av ladugården intygat, att de sanitära förhållandena inom och omkring ladugården med därtill hörande inrättningar samt hälsotillståndet hos den med mjölken sysselsatta personal och de hygieniska förhållanden, under vilka densamma lever, äro fullt tillfredsställande, ävensom att ladugården med avseende på såväl inredning som skötsel tillfredsställer hygienens fordringar och att samtliga de i ladugården uppställda djur äro friska, och dels att anordningar, som av hälsovårdsnämnden kunna godkännas, äro vidtagna för mjölkens behandling inom Stockholm.

Har dylikt tillstånd meddelats, skall ladugården stå under tillsyn av läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden för detta ändamål antagits.

För tillstånd att sälja mjölk såsom barnmjölk erfordras dessutom, att ladugårdsbesättningen icke visat tecken till tuberkulos.

Kostnaden för kontrollen skall av ladugårdens ägare eller innehavare gäldas enligt av hälsovårdsnämnden fastställt taxa.

Instruktioner m. m. Instruktion för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, fastställd av hälsovårdsnämnden den 30 juni 1905. Program för ladugårdar, från vilka försäljes kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställt den 30 juni 1905. Taxa för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställd den 9 april 1920. Hälsovårdsnämndens beslut den 5 jan. 1932 ang. bemyndigande för förste stads-läkaren att i förekommande fall återkalla tillstånd till leverans av kontrollerad mjölk.

Kontrollläkare.

Andersson, L. I., f. d. förste stadsläkare.

Kontrollveterinär.

Nystedt, S. P., f. d. förste stadsveterinär.

Hälsovårdsnämndens laboratorium.

Stat år 1932. Utgifter: 140,845 kr.; inkomster: 13,000 kr.

Kemiska avelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, 2 tr., C.; t. (1) 190 82; laboratoriet öppet: 9—16.

Hälsovårdsnämndens kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. På laboratoriet utföras uppdrag, som givas av hälsovårdsnämnden eller förste stadsläkaren, kemiska undersökningar av vatten och angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i övrigt analyser och andra arbeten av hygienisk-kemisk art, som äro behöfliga för de under hälsovårdsnämnden lydande anstaltens verksamhet.

Instruktioner. Hälsovårdsnämndens instruktioner för föreståndaren för nämndens kemiska laboratorium den 5 nov. 1929 och för assistenten vid nämndens kemiska laboratorium den 7 juni 1922.

Föreståndare (21).

Sundberg, T.; mottagningstid: 14—15.

Assistent
(4,800 kr.).

Ahlberg, E. G.

En extra assistent (2,760 kr.), ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån av behov.

Bakteriologiska avelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, 1 tr., C.; t. (10) 15 02, N. (20) 52 62; laboratoriet öppet: vardagar 9—17, sön- och helgdagar 9—12.

Hälsovårdsnämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande vill nämndens verksamhet hörande frågor ävensom utredningar i hälsovårdsärenden, för vilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (för i Stockholm mantalskrivna personer kostnadsfritt, eljest enligt taxa) av de prov, som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden (eller landsorten) till laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för föreståndaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Bakteriolog

(kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13; dessutom personligt lönetillägg 1,200 kr.).

Levin, E. I.

En vaktmästare (7), ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån av behov.

Biologiska avdelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, n. b., C.; t. (1) 19084; laboratoriet öppet: 9—16.

Hälsovårdsnämndens biologiska (f. d. botaniska) laboratorium, som trädde i verksamhet den 1 juli 1907, verkställer undersökningar av livsmedel, vatten m. m. Föreståndaren är jämväl föreståndare för vattenledningsverkets bakteriologiska laboratorium (se sid. 271).

Föreståndare (21)

(av avlöningen utgår 3,000 kr. från vattenledningsverket).

Huss, H. A.; mottagningstid: 14—15.

Assistent

(4,800 kr.).

Widell, S. H.

En laboratoriestäderska (1,500 kr.).

Kliniska avdelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, 2 tr., C.; t. (1) 19085; prov emottagas 9—16; undersökningar utföras 9,30—12,30 och 15—16.

Hälsovårdsnämndens kliniska laboratorium började sin verksamhet år 1925. Å laboratoriet utföras olika medicinsk-kemiska undersökningar (å blod, urin m. m.) samt undersökningar av basalomsättningen, allt enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa (den senaste av 9 okt. 1928). Enligt hälsovårdsnämndens beslut äro undersökningarna kostnadsfria för personer, som styrkt sin medellöshet eller av vissa läkare prövas vara i behov av kostnadsfri undersökning.

Laborator

(arvode enligt taxa).

Andreen-Svedberg, E. Andrea; mottagningstid 9,30—10,30.

En städerska (600 kr.).

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Gotlandsgatan 52, Sö. (intagning för desinfektering); Östgötagatan 56, Sö. (avhämtning av kläder); t. S. (40) 9856; expeditionstid: 8—19.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade till en början allenast en desinfektionsugn och fyra rum för härbärgerande av friska personer, vilkas bostäder med anledning av där inträffade fall av smittsamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar och en gryta finnas uppsatta.

Beträffande desinfektion i bostäder se ovan under hälsovårdsinspektionen (sid. 156).

Stat år 1932. Utgifter: 17,724 kr.

Redogörare

(300 kr.).

Olsson, E. V. (se Maria sjukhus).

Vaktmästare (6).

Pettersson, C. A. E.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; t. S. (4) 15779; expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal som desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsavdelning, men är sedan år 1905 inrymd i Brännkyrkagatan 62. Anstalten rymmer, förutom kök, förrådsrum, bostad för förestånderskan, expeditjonsrum samt tvenne badavdelningar, en för män och en för kvinnor, elva rum med olika ingångar samt en särskild avdelning på tre sovrum och matrum, avsedd att vid utrymmande av någon större lägenhet bereda tillflykt även åt en större familj. Å hela anstalten kan samtidigt intagas ett fyrtiotal personer. Tillsynen över anstalten utövas av sundhetsinspektören.

Stat år 1932. Utgifter: 11,150 kr.

Redogörare.

(Se ovan under desinfektionsanstalten.)

Olsson, E. V.

Förestånderska

(1,860 kr.).

Rune, f. Magnusson, E. (Elin).

Stockholms stads avlusningsanstalt.

Ropsten; t. Värtan 35.

På grund av den starkt ökade utbredning, som fläckfebern under krigsåren erhöll inom Ryssland och närgränsande länder och med hänsyn till den härav orsakade stora risken för införande i Sverige av denna farosot, beslöt stadsfullmäktige den 31 mars 1919 på hemställan av medicinalstyrelsen att gå i författning om inrättande genom hälsovårdsnämndens försorg av en avlusningsanstalt, med uppgift att ombesörja besiktning och avlusning av personer och fartyg, kommande från fläckfebersmittat område. Anstalten, till vilken staten bidrog med $\frac{2}{5}$ av anläggningskostnaderna, förlades till Ropsten och blev färdig att tagas i bruk i början av år 1920. Den har en beräknad kapacitet av 200 personer per dag, inklusive kläder och reseffekter.

Stat år 1932. Utgifter: 3,500 kr.

Personal.

En maskinist (600 kr.), en eldare (450 kr.), en sköterska (10 kr. per tjänstgöringsdag).

HN. Stockholms stads karantänsstallar.

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrifvit, att införsel sjöledes av nötboskap och andra kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande av dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad efter rationella principer inrättat mindre karantänsstall, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolv större djur. Sedan genom k. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Sedan år 1926 inrättats en särskild karantänsanstalt vid slakthuset, avsedd för från Finland och Estland importerade slaktdjur (se sid. 312), minskades behovet av övriga karantänsstallar, vadan hälsovårdsnämnden år 1927 beslöt att till enskild överlåta nyttjanderätten till det senast uppförda av de båda karantänsstallarna å Djurgården och i stället såsom reservkarantänsstall förhyra ett mindre utrymme inom en magasinsbyggnad vid Värta- hamnen.

Huvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 sept. 1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur den 14 sept. 1921.

Stat år 1932. Utgifter: 2,000 kr.; inkomster: 200 kr.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., f. d. förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., förste stadsveterinär; Gustafson, F. V., föreståndare för hälsovårdsnämndens anstalter för födoämneskontroll.

En karantänsvakt samt skötare.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid: 13—14.

År 1906 beslöt stadsfullmäktige på initiativ av en utav stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bostadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens inseende.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 har

sedermånga stadgats, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet (bostadsinspektion), därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befäras. Den ovannämnda, tidigare inrättade bostadsinspektionen avser att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avträden, förstugor, trappor, källare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhållandena brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse.

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptager och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser därvid, att bostäder icke till följd av olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka, söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Bostadsinspektören, som skall vara legitimerad läkare, är förmån för personalen vid bostadsinspektionen. Det åligger honom, bland annat, att lämna assistenterna undervisning i allmän hälsovårdslära, särskilt beträffande bostädernas hygien. Han har även att verkställa de besiktningar, som kräva hans erfarenhet eller annars på grund av sin grannliga natur böra av honom utföras. Han skall varje söckendag å bestämd tid vara för allmänheten tillgänglig å nämndens expedition samt vid förfall för förste stadsläkaren eller sundhetsinspektören uppehålla den av dessa tjänster, vartill han förordnas.

Författningar. Hälsovårdsstadga den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920, 26 sept. 1921 och 30 maj 1930. Hälsovårdsnämndens instruktion för bostadsinspektionen den 25 febr. 1910. Instruktion för bostadsins-

spektören, fastställt av hälsovårdsnämnden den 24 nov. 1931.

Stat år 1932. Utgifter: 51,049 kr.

Bostadsinspektör (23).

Engstrand, G. N.; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Förste assistent (13).

Theodin, C. A.

Assistenten (10).

Hökerberg, Manda E.; Flodin, E. J. O. (Elsa); Österberg, A. K. (Karin); Ahlén, Ebba B.; Eriksson, C. Dagmar K.

Stockholms stads sjuk- och djurtransportväsen m. m.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. år 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter och förfogar för detta ändamål f. n. över åtta sjuktransportautomobiler (sjukvagnar). (Beträffande sjuktransportflygplan m. m. se nedan sid. 162.)

Ehuru en del av här nedan omnämnda beredskapsanordningar ej stå under inseende av hälsovårdsnämnden, ha emellertid här för överskådlig heten skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudstaden tillgängliga anordningar för transport m. m. av sjuka personer eller av sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av sjuka eller skadade personer, vilkas transporterande i annat fordon eller på annat sätt skulle medföra skada eller ökat lidande.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas: a) den sjukas eller skadades namn; b) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; c) lägenheten eller platsen, varifrån och till vilken transporter skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt behov* föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

Ersättning för sjuktransport erlägges: med 5 kronor

vid transport inom stadens område — dock att transport av medellösa personer samt av personer, utsatta för olycksfall å allmän plats eller å allmänt ställe (varmed i detta sammanhang förstas gator, broar, torg och allmänna planteringar), är kostnadsfri;

med 20 kronor

vid transport från eller till plats, belägen utom stadens område, då för transporten åtgår en tid, icke överstigande en timme; vid längre tid med 5 kr. för varje utöver en timme påbörjad ny halvtimme.

Betalning för transport uppbäres vid transport till sjukhus genom resp. sjukhus' försorg samt vid transport från sjukhus eller från och till annan plats av brandkåren.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande. För dessa transporter disponerar hälsovårdsnämnden två epidemitransportautomobiler, vilka äro stationerade vid epidemisjukhuset.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom närmaste polisstation, om tydligt skriven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till epidemisjukhuset (endast t. N. (2) 3 23 30 — vaktmästarren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukas namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. På framställning av svenska allmänna djurskyddsföreningen medgav drätselnämnden i januari 1901, att tvenne av den nämnda föreningen till allmänt begagnande upplåtna vagnar, särskilt konstruerade för transport av döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas å Stockholms renhållningsverks stationer samt kunna genom bud eller telefon rekvireras enligt närmare fastställda föreskrifter. Uppdraget i fråga överflyttades fr. o. m. år 1905 till brandkåren, som förfogade över ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Sedan brandkårens automobilisering under år 1916 genomförts och samtliga hästar utangerats, hava i stället för nyssnämnda vagnar trenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler anskaffats. De kunna rekvireras på samma sätt som sjukvagn (se ovan).

Kungörelse om dessa transporter har utfärdats av överståthållarämbetet senast den 12 febr. 1921 med följande föreskrifter:

Vagnarna få användas:

1:o) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, till veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

HN.

2:o) för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3:o) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med brandchefen.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan per telefon (namn-anrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrollerande poliskonstapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterade, att härför utgiva ersättning:

a) för det i 1:o) omförmälda fall med 10 kr.

b) för det i 2:o) omförmälda fall:

1) då transporten sker mellan kl. 6 och kl. 22 med 15 kr.

2) då transporten sker under övriga delen av dygnet med 25 kr.

c) för de i 3:o) avsedda fall efter överenskommelse med brandchefen.

För upptagning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlagges, utöver gottgörelsen för förekommande transport, särskild ersättning efter överenskommelse med brandchefen.

Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

För transport av sjuka personer står jämväl sedan hösten 1929 till föfogande ett svenska röda korset tillhörigt sjuktransportflygplan, stationerat vid andra flygkåren, Hägernäs (t. Vigbyholm 28, 97, 220) och avsett för sjuktransporter huvudsakligen inom östra Svealand. För flygplanet erforderlig personal och hangar bekostas av statsmedel, under det att svenska röda korset åtagit sig att svara för driftkostnaderna. Härvid har dock förutsatts, att bemedlade sjuka själva skola bestrida transportkostnaderna (ca 60 kr. per flygtimme) samt att för obemedlade sjuka kostnaden skall bestridas av vederbörande landsting eller stad. På framställning från svenska luftfartsförbundet beslöt stadsfullmäktige den 10 juni 1929 bemyndiga hälsovårdsnämnden att av i stadens stat till sjuktransporter anvisade medel (för år 1932: 24,000 kr.) bestrida kostnaderna för transport medelst ifrågakvarnen flygplan av mindre bemedlade, i Stockholm hemortsberättigade personer, som på grund av olycksfall eller hastigt påkommande sjukdom befinnas vara i behov därav.

På stadens bekostnad och genom svenska röda korsets försorg hava vidare år 1930 å fem olika platser i huvudstaden (Johannes, Kungsholmens, Östermalms och Katarina brandstationer samt automobilpalatset, St Eriksgatan 117)

upplagts sjukvårdsmaterialförråd, avsedda för röda korsets sjukvårdsberedskap. Denna sjukvårdsberedskap har till uppgift att — under samarbete med svenska motorklubben — på kallelse av vederbörliga polis-, brandkårs- och järnvägsmyndigheter ställas till myndigheternas föfogande för samarbitshjälp vid järnvägsolyckor, större eldsvådar, upplopp och andra tillfällen, då olycksfall kunna befaras uppstå.

Författningar. Överståthållarämbetets order den 24 sept. 1903 ang. sjukbär å polisstationerna. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden den 12 dec. 1913, med ändringar den 30 jan. 1924 och 27 jan. 1926. Överståthållarämbetets kungörelse ang. transport av djur den 12 febr. 1921.

Utrotandet av råttor.

Hälsovårdsinspektionen, Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid: 8—19.

I syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom råttor i huvudstaden hava sedan 1901 anslag ställts till hälsovårdsnämndens föfogande för åtgärder till utrotande av dessa djur. Under åren 1901—1907 användes anslaget till premier för inom staden dödade råttor (5 öre per djur). Då emellertid antalet inlämnade råttor efter hand avtog, så att den åsyftade effekten i viss mån förfelades, övergick man i stället, fr. o. m. april 1908, till systematisk utläggning av bakteriella råttödningssmedel. Genom hälsovårdsnämndens tillsyningsmän utlades dylika medel i egendomar inom staden kvartersvis, så att hela staden efter hand genomgicks. Emellertid minskade även dessa medel i effektivitet (sannolikt genom en småningom skeende immunisering av rättstammen mot ifrågakvarnen bakterier), varför man under åren 1917—1927 åter företrädessvis tillämpade premieringssystemet (10 öre för varje dödad råtta). Fr. o. m. år 1928 har man emellertid helt upphört med premieringen och i stället återgått till utläggningen av råttgift, men i större omfattning än förut. För ändamålet har av staden sedan nämnda år årligen anvisats ett belopp av 30,000 kr. De fastighetsägare och övriga personer, vilka önska inköpa råttgift, kunna erhålla sådant hos hälsovårdsinspektionen till självkostnadspris.

Genom kungl. förordning den 30 maj 1930 om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan har hälsovårdsnämnderna i riket bemyndigats att, i den mån så anses av behovet påkallat, meddela föreskrifter om vidtagande av erforderliga åtgärder för utrotande av råttor och möss. Dylika föreskrifter hava t. v. icke utfärdats av Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

Stockholms stads fattigvårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fattigvårdsnämnden.

Stora Nygatan 2 A och B (postadress: Stockholm 2; postgirokonto nr 1268), t. »fattigvårdsnämnden»; sessionstid: i allmänhet tisdagen efter tredje måndagen i varje månad, vanligen kl. 19.

Då Stockholm blev stad (omkring 1250), var fattigvården huvudsakligen frivillig. Kyrkan men även enskilda gävo pengar och förnödenheter åt de fattiga, som voro hänvisade till tiggeri. Jämte detta allmosesystem blevo under 1300-talet särskilda välgörenhetsföreningar allt vanligare. Bland dem märkas dels under religionens helgd stående gillen, såsom Helga Lekamens gillet, Vår Fru gillet, S:ta Gertruds gillet, S:ta Catharina gillet m. fl., dels yrkesföreningar, skrän. Utom klostrens fattigvårdsavdelningar förekom anstaltsvård redan i slutet av 1200-talet i helgeandshus, senare även i hospital, inrättade av kyrkan och enskilda. Bland dessa anstalter märkas Helgeandshuset, S:t Örjans hospital och Sjalagården. Redan i början av 1400-talet stodo nämnda anstalter under uppsikt och i någon mån även ledning av borgmästare och råd.

Genom Västerås recess 1527 bröts medeltidskyrkans ledning av fattigvården. I Stockholm överflyttades administrationen av anstaltsvården fullständigt till borgmästare och råd genom k. brev 1527 och 1531. Anstaltsvården förlades från 1557 eller 1558 till nyuppförda byggnader vid Danviken (k. brev 1551). Danviks hospital är stadens första egentliga fattigvårdsanstalt för barn, sjuka och gamla och var länge även stadens enda sjukhus för kropps- och sinnessjuka.

Under 1600-talet inriktades fattigvårdspolitikken på lösdriveriets bekämpande och allmosesystemets ersättande med ordnad anstaltsvård. I ett k. brev 1621 anbefalles upprättandet av ett allmänt barn- och tukthus i Stockholm. Anstalten började sin verksamhet 1625 å Gråmunkeholmen och flyttades 1636 till Normalm (det sedermera s. k. stora barnhuset).

Sedan överståthållarämbetet inrättats 1634, uppdrogs fattigvårdsförvaltningen 1636 åt magistratens justitiekollegium (jfr sid. 48) och överflyttades 1672 till magistratens politiekollegium, som anses såsom stadens första organiserade fattigvårdsförvaltning med särskild fattigvårds-expedition för hela staden. Nämnda kollegium

tjänstgjorde såsom stadens fattigvårdsmyndighet till 1807. Med avseende å den enskilda hjälpsamheten under 1600-talet märkes särskilt stiftelsen Ulricæ Eleonoræ hospital, vars hem, Drottninghuset, uppfördes 1686, och som ännu består (se sid. 387).

1700-talet är det legala tiggeriets sista skede. Fattigvårdspolitikken var under denna tid även ett led i näringspolitiken (merkantilismen). Ett första försök till obligatorisk arbetsförmedling gjordes 1732—1735 med ett »Adresse-Contoir (se sid. 297). — Efter utredning av 1724 års brandkommission (jfr sid. 58) decentraliserades anstaltsvården till församlingarna. Under 1740-talet verkställdes uttaxering till församlingarnas fattigvård, och omkring 1750 hade de flesta territoriella församlingarna åtminstone ett tillfälligt hem för fattiga. 1756 uppfördes fattighus för bl. a. Nicolai församling å Sabbatsbergs tomtområde, varest senare fattighus uppfördes även för vissa andra församlingar. Då församlingarna förbehöll sig rätten att administrera sina fattighus, förlorade politiekollegium sin centrala ledning men behöll bl. a. inspektionsrätten. — På brandkommissionens initiativ öppnades 1773 frivilliga arbetshuset på söder (se sid. 181) och 1797 frivilliga arbetshuset på norr (jfr sid. 132). År 1755 anlades vid Danviks hospital en upptagningsanstalt för späda fattiga barn (politiebarnhuset); genom sammanslagning 1785 med det s. k. stora barnhuset (se ovan) uppkom det sedermera s. k. allmänna barnhuset. Samtidigt (1785) förordnades om barnens utackordering till fosterföräldrar på landet. — Under senare delen av seklet tillkommo talrika fromma stiftelser, bland vilka märkas de ännu bestående frimurarebarnhuset 1753 (sid. 393) och barnbörds-huset Pro Patria 1772 (sid. 378).

Den omkr. 1750 genomförda decentraliseringen av anstaltsvården utsträcktes omkr. 1800 även till övrig understödsverksamhet. Därigenom blev förvaltningens splittrad mellan politiekollegium och församlingarnas fattigvårdsdirektioner, vilket föranledde kungl. maj:t att tillsätta en fattigvårdskommitté 1805. Kommitténs »Plan till en allmän fattigvård i Stockholm» fastställdes i huvudsak 1807.

Såsom överstyrelse inträdde 1808 k. direktionen för allmänna fattigvården. Därmed var fattigvården fullständigt centraliserad. Av flera orsaker misslyckades dock planens genom-

FvN. förande, och genom k. brev 1812 fastställdes en ny fattigvårdsstadga, innebärande återgång till decentralisation. »Allmänna fattigvården» ställdes visserligen under överståthållaren, men församlingarna förvaldade såväl fattighuset som fattigvården i öfrigt ganska självständigt. — Denna organisation blev gällande till 1843, då en ny k. förordning utfärdades. Centralmyndighet blev nu stadsnämnden (se sid. 59). Ledningen av församlingsfattigvården utövades av 8 församlingsnämnder, en i varje församling. Förordningen gällde till 1864.

Enligt k. förordningen 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skulle stadens fattigvård handhavas av en särskild överstyrelse för den offentliga fattigvården, fattigvårdsnämnden, för vilken instruktion sedermera utfärdades 1864. Såväl den slutna vården (hemunderstödsverksamheten) ställdes under nämndens inseende och ledning.

Beträffande hemunderstödsverksamheten och anstaltsvårdens utveckling efter fattigvårdsnämndens inrättande se nedan under församlingarnas fattigvård, resp. Stockholms stads fattigvårdsanstalter. Fr. o. m. 1926 trädde lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård i kraft, varigenom all barnavård utom understöd åt barn i hemmet överfördes från fattigvårdsnämnden till den nyinrättade barnavårdsnämnden (se sid. 234).

Enligt gällande lag om fattigvården den 14 juni 1918 skall fattigvård (omfattande det underhåll och den vård, som äro erforderliga, samt för minderårig, d. v. s. den som icke fyllt sexton år, jämväl uppfostran) meddelas minderårig eller den, som i följd av ålderdom, sjukdom, lyte eller eljest bristande kropp- eller själskrafter är oförmögen att genom arbete försörja sig och som saknar medel till sitt livsuppehälle samt icke annorledes erhåller hjälp (obligatorisk fattigvård). I öfrigt ankommer det på fattigvårdsnämnden att meddela fattigvård i de fall, nämnden prövar nödigt (frivillig fattigvård). I den mån skäl till eftergift icke förefinnes, äger fattigvårdsnämnden uttaga ersättning för lämnad fattigvård av den, som åtnjutit fattigvården, samt i fall av obligatorisk fattigvård jämväl av den, som lagligen bort ansvara för försörjningen. Oavkortad försörjningsplikt åligger föräldrar gentemot minderåriga barn samt man gentemot hustrun. I öfrigt åligger det föräldrar och barn att i mån av behov, å ena, samt förnåga, å andra sidan, försörja varandra, så att de ej falla fattigvården till last. Sådan villkorlig försörjningsplikt åligger och hustru gentemot mannen.

Fattigvårdsnämndens vid 1932 års början¹⁾ gällande instruktion, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med senare ändringar, förordnar, att högsta ledningen av stadens fattigvård tillkommer nämnden, som har att, i enlighet med gällande författningar, på tjänligaste

sätt ordna och besörja den allmänna fattigvården jämte därmed sammanhängande angelägenheter. Erforderlig vård å sjukhus av medellösa ombesörjes dock av hälsovårdsnämnden.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, åtta andra ledamöter, vilka jämte åtta suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Nämnden biträdes av fattigvårdsinspektören, vilken är chef för nämndens expedition¹⁾ (se sid. 167). Instruktion för fattigvårdsinspektören antages av stadsfullmäktige efter nämndens förslag¹⁾. I öfrigt nödiga instruktioner utfärdas av nämnden. Nämnden sammanträder minst en gång i månaden. Åt särskilda delegerade må överlämnas att i fråga om fattigvårds beviljande med nämndens rätt besluta i enlighet med fattigvårdsreglementet för Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas¹⁾ (se sid. 166). Inom var och en av huvudstadens territorialförsamlingar skall finnas en av nämnden förordnad fattigvårdsstyrelse¹⁾ (se sid. 172). Om fattigvårdsanstaltsstyrelsen¹⁾, se sid. 178. För granskning av nämndens och underlydande styrelsers räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen sju revisorer jämte tre suppleanter.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan fattigvårdsnämndens och barnavårdsnämndens verksamhetsområden har i fattigvårdslagen föreskrivits, att, i den mån så prövas påkallat, representanter för barnavårdsnämnden och fattigvårdsnämnden eller dessa myndigheter i deras helhet böra sammankomma för rådplägnings angelägenheter, som beröra bådas verksamhet. Uppstår tvekan därom, vilken av myndigheterna, som i visst fall har att ingripa, kan avgörandet härutinnan hänskjutas till en särskild tremannanämnd, bestående av den för båda nämnderna gemensamma ledamoten samt därjämte en för ett år i sänder utsedd ledamot från vardera nämnden (se nedan).

Omorganisation av den centrala fattigvårdsförvaltningen samt av den öppna fattigvården är avsedd att genomföras under loppet av 1932 i enlighet med av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 fattat beslut (jfr Bih. 1930: nr 9; Utl. 1931: nr 319). Av stadsfullmäktige antagna förslag till ändring av instruktionen för fattigvårdsnämnden och förslag till nytt reglemente för fattigvården hava fastställts, instruktionen av kungl. maj:t den 27 nov. 1931 och reglementet av överståthållarämbetet den 28 nov. 1931, samt skola träda i kraft å tid, som överståthållarämbetet efter anmälan av fattigvårdsnämnden bestämmer.

¹⁾ Jfr nedan om 1931 års beslut ang. omorganisation.

Vad som ovan sagts om fattigvårdsnämnden gäller även efter omorganisationens genomförande med i huvudsak följande ändringar och tillägg. Nämnden skall biträdas av en fattigvårdsdirektör, som är chef för nämndens expedition (se sid. 168) med tillhörande distriktsbyråer (se sid. 171) samt för de under nämnden lydande anstalterna (se sid. 177). Förutom av fattigvårdsdirektören skall nämnden biträdas av en fattigvårdsinspektör (se sid. 168). Instruktioner för såväl fattigvårdsdirektören som nämndens övriga tjänstemän skola utfärdas av nämnden. Nämndens delegerade bibehållas ehuru med delvis ändrade uppgifter (se sid. 167), vilket även är fallet beträffande församlingarnas fattigvårdsstyrelser (se sid. 172). Nämnden skall övertaga den centrala anstaltsförvaltningen (varigenom fattigvårdsanstaltsstyrelsen avskaffas), därvid en intendent skall biträda fattigvårdsdirektören (se sid. 168).

I styrelser, som genom omorganisationen komma att lyda under nämnden, skola val av ledamöter och suppleanter företagas inom en månad före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.¹⁾

Författningar. Lag om fattigvården den 14 juni 1918, med ändringar den 13 juni 1919, 26 mars 1920, 20 maj 1921, 9 juni 1922, 6 och 20 juni 1924, 8 april 1925, 23 april och 11 juni 1926, 18 juni 1927, 2 mars 1928, 19 sept. 1929 och 5 juni 1931. Lag ang. kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag den 14 juni 1918. Lag ang. lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka den 2 maj 1919. Instruktion för Stockholms stads fattigvårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 17 okt. 1924, 29 maj 1925 och 1 aug. 1930. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920, med ändring den 23 okt. 1924.

1931 års beslut ang. omorganisation av fattigvården innefattas dels i av kungl. maj:t den 27 nov. 1931 fastställd ändring av instruktionen för fattigvårdsnämnden den 19 mars 1920, dels i nytt reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 och fastställt av överståthållarämbetet den 28 nov. 1931, att träda i kraft å dag, som överståthållarämbetet efter fattigvårdsnämndens hörande bestämmer, då 1920 års reglemente samtidigt skall upphöra att gälla.

¹⁾ En förteckning över innehavarna av uppdrag och befattningar inom fattigvårdsförvaltningen efter omorganisationens genomförande kommer eventuellt att sedermera utgivis genom fattigvårdsnämndens försorg.

Stat år 1932. Utgifter: 18,328,615 kr.; inkomster: 6,282,331 kr. (däruv 120,641 kr. bidrag och ersättning av statsmedel).

Fattigvårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; t. »stads-
huset»; träffas i stadshuset vardagar 11—12.

Vice ordförande.

*Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Övriga ledamöter.

Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.

*Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru.

Hallström, K. L. F., tjänsteman.

*Nygqvist, S. G. B., metallarbetare, stadsfullm.

Paues, E. W., direktör, stadsfullm.

Théel, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.

*Tvingström, A. J., extra förste aktuarie.

Suppleanter.¹⁾

Alfvén, K. A., prakt. läkare.

Axi, S. G. E., fängelsedirektör, stadsfullm.

*Eén, O. B. L., föreståndare.

*Sandberg, E. T. G., sjukgymnast.

Ljungberg, I., vice vård.

*Reuterskiöld, C. B., major, stadsfullm.

Schürer von Waldheim, f. Grönwall, Ruth A., fru.

*Elmgren, A. H., kanslist.

Kassaförvaltare.

Öström, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör; Carlson,
B. A. B., tf. fattigvårdsinspektör (suppl.).

Sekreterare.

Tham, K. G. K. M. (se sid. 169).

Fattigvårdsnämndens delegerade.²⁾

Delegerade för beviljande av understöd.
Se nedan.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola ordföranden samt ledamöterna hr Anderson, fru Danielsson, hrr Hallström och Nyqvist vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Eén, Sandberg, Ljungberg och Elmgren i nu nämnd ordning och vice ordföranden samt ledamöterna hr Paues, fru Théel och hr Tvingström i första hand av suppleanterna hr Reuterskiöld, fru Schürer von Waldheim, hrr Axi och Alfvén i nu nämnd ordning.

²⁾ Beträffande de av fastighetsnämnden och fattigvårdsnämnden gemensamt utsedda delegerade för uppgörande av förslag till uthyrning av vissa billiga bostäder se sid. 108.

FvN. Delegerade för granskning av ansökningar om understöd från enskilda inrättningar m. m.

Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina); Öström, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör.

Delegerade för arbetshemmen

(med uppgift att följa verksamheten vid resp. arbetshem; jfr sid. 186).

För arbetshemmet Ösbyholm:

Anderson, K. H.; Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina).

För arbetshemmet Emaus:

Anderson, K. H.; Öström, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör.

Suppleant: Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina).

Tremannanämnden.

(Med uppgift att avgöra vissa ärenden jämlikt § 38 mom. 2 i fattigvårdslagen; jfr ovan.)

Théel, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm. (självskriven såsom ledamot [suppleant] i såväl fattigvårdsnämnden som barnavårdsnämnden); Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm. (utsedd av fattigvårdsnämnden); Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm. (utsedd av barnavårdsnämnden).

Fattigvårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1931 års räkenskaper och förvaltning).¹⁾
(Jfr sid. 76.)

Andersson, J. Eric, spårvägsman, stadsfullm.

Forsell, J. A. S:son, kassör, ordf.

Hessler, A. A. H., sekreterare, stadsfullm.

Jonson, Agnes A., kontorist.

Lundqvist, E. J., redaktör.

Löfcrantz, V. F., kamrerare.

Trönnberg, P., överlärare, stadsfullm.

Suppleanter:

Andersson, E. O., kassör.

Nyblom, f. Bergström, Eva M. C., redaktör, stadsfullm.

Ohlson, V. G. H., tjänsteman.

Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Stora Nygatan 2 B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; sessionstid: sektion A: i regel

¹⁾ Fattigvårdsnämndens revisorer granska jämväl förvaltningen av de medel, som tillhöra församlingarnas enskilda fattigvård.

onsdagar kl. 12.30; sektion B: varannan lördag kl. 9.30.

Fattigvårdsnämnden har åt särskilda delegerade överlämnat att i fråga om understöds beviljande med nämndens rätt besluta i enlighet med reglementet för fattigvården i Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas.

Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd, vilka utses bland nämndens ledamöter och suppleanter för ett år i sänder, arbeta på två sektioner, vardera bestående av ordförande, vice ordförande och en tredje ledamot samt tre suppleanter.

Sektion A handlägger understödsärenden med fattigvårds karaktär och har i sådant avseende efter prövning av de hjälpsökandes behov och i övrigt förekommande omständigheter:

att dels på förslag av vederbörande fattigvårdsstyrelse bevilja understöd att utgå för en gång eller för viss kortare tid, dels ock efter anmälan godkänna av fattigvårdsstyrelse i tränande fall utan föregående hemställan utbetalade understöd eller eljest vidtagna åtgärder;

att å kommunens ålderdomshem till vård och åtnjutande av det underhåll, varom fattigvårdsnämnden särskilt förordnar, intaga sådana nödställda, som i följd av ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behov av varaktig hjälp och som genom hedrandeandel gjort sig förtjänta att å sådant hem intagas;

att till intagning å vårdhemmet Högälids försörjningsavdelning remittera i någon mån arbetsföra män, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter ävensom nödställda, kommunen tillhörande, arbetsföra män, vilka sakna stadigt hemvist och önska bliva å hemmet intagna;

att till intagning å vårdhemmet Högälids vårdhemsavdelning remittera sådana nödställda män, som i följd av kroppslig eller andlig svaghet, ihållande sjuklighet eller andra dylika omständigheter äro i behov av vård men ej av sjukhusvård;

att till stadens asyler för husvilla remittera medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som äro i avsaknad av bostad;

att till intagning å barnasylerna vid Sabbatsbergsvägen och Äsögatan remittera av fattigvårdsnämnden ombändertagna yngre barn, som äro i behov av tillfällig vård;

att till övriga under fattigvårdsanstaltsstyrelsen lydande vård- och försörjningshem remittera nödställda i enlighet med de principer för omläggning av fattigvårdens anstaltsvård, som av stadsfullmäktige godkändes den 16 juni 1924 (jfr sid. 177);

att i övrigt till andra anstalter, där plats står till nämndens förfogande, remittera sådana nödställda, för vilka lämplig vård där kan erhållas;

att, om här ovan anvisade utvägar ej äro tillfyllest för avhjälpande av förefintligt behov, vidtaga de åtgärder, som kunna finnas erforderliga.

Dessutom äger delegerades sektion A att utfärda arbetsföreläggande för sådana personer, som jämlikt bestämmelserna i § 71 i lag om fattigvården skola fullgöra dem anvisat arbete (jfr nedan sid. 186).

Sektion B handlägger understödsärenden utan fattigvårds karaktär och har i sådant avseende efter prövning av de hjälp-sökandes behov och i övrigt förekommande omständigheter:

att på förslag av vederbörande fattigvårdsstyrelse i överensstämmelse med lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag bevilja pensionstillskott att utgå för en gång eller för viss kortare tid (jfr även under pensionsnämnderna, sid. 191);

att likaledes i överensstämmelse med ovan nämnda lag bevilja sjukvårdsbidrag; samt

att i överensstämmelse med lagen om lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka avgiva förslag till fattigvårdsnämnden om beredande av lindring i kostnaderna för sådan vård.

Fattigvårdsinspektören verkställer delegerades beslut samt äger, under tiden mellan delegerades sammanträden, å delegerades vägnar vidtaga åtgärder i ärenden, som ej tåla uppskov.

Enligt 1931 års beslut ang. omorganisation (se sid. 164) skola fattigvårdsnämndens delegerade bibehållas under namn av delegerade för understödsärenden, bl. a. såsom centralorgan för prövning av princip- och besvärärenden rörande understöd. (Fattigvårdsstyrelserna skola erhålla vidgad befogenhet i fråga om beviljande av understöd, se sid. 171.)

Delegerade skola utses årligen av nämnden till ett antal av minst tre och högst fem ledamöter jämte två eller tre suppleanter. Ärendena skola beredas och föredragas av fattigvårdsinspektören, som även verkställer delegerades beslut samt äger, under tiden mellan delegerades sammanträden, vidtaga de åtgärder, som ej tåla uppskov.

Delegerade för understödsärenden tillkommer: att för intagning å fattigvårdsnämndens anstalter enligt vissa grunder (se ovan under delegerade för beviljande av understöd, sektion A) remittera vårdbehövande personer;

att till utackordering remittera behövande personer, vilka anses böra erhålla mera personlig vård;

att i övrigt bevilja fattigvård eller annat understöd i sådana fall, där prövningen ej enligt meddelade bestämmelser tillhör annan;

att i de fall, där delegerade beviljat fattigvård, tillse, att fattigvårdssamhällets anspråk på gottgörelse hos den, som åtnjutit fattigvård eller har försörjningsplikt mot sådan person, var-
da bevakade;

att vid bevakandet av fattigvårdssamhällets rätt mot understödstagare och för dem försörjningspliktiga å nämndens vägnar utfärda arbetsföreläggande, som avses i 71 § i lagen om fattigvården;

att föranstalta om hemsändning eller avhändertande av understödstagare; samt

att i fall, då sökande anmäler missnöje med fattigvårdsstyrelsens beslut, eller på fattigvårdsinspektörens framställning pröva fattigvårdsstyrelsens beslut.

Vid handläggning av sådana ansökningar om fattigvård eller annat understöd, vilka icke äro inträde å vårdhem, försörjningshem eller asyl för husvilla, skall yttrande inhämtas från vederbörande fattigvårdsstyrelse.

Reglemente vid 1932 års början.¹⁾

Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920, med ändring den 23 okt. 1924.

Reglemente efter omorganisationen.¹⁾

Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 och fastställt av överståthållarämbetet den 28 nov. 1931.

Delegerade.

Sektion A:

Danielsson, K. F. Ahlstrand, H. M. (Stina); **Hallström**, K. L. F., vice ordf.; **Wedberg**, Ebba Ch., ordf.

Suppleanter: **Elmgren**, A. H.; **Sandberg**, E. T. G.; **Schürer von Waldheim**, f. Grönwall, Ruth A.

Sektion B:

Anderson, K. H.; **Hallström**, K. L. F., ordf.; **Théel**, f. Roth, Elisif, vice ordf.

Suppleanter: **Ljungberg**, I.; **Danielsson**, f. Ahlstrand, H. M. (Stina); **Tvengström**, A. J.

Protokollsförare.

Föreståndaren för nämndens registerbyrå.

Fattigvårdsnämndens expedition.

Stora Nygatan 2 A och B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; expeditionstid: 10—14.

Fattigvårdsnämndens expedition är nämndens och dess delegerades beredande och verkställande organ.

Fattigvårdsinspektören är chef för fattigvårdsnämndens expedition och ansvarig för dess behöriga skötsel. Honom åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som rör den

¹⁾ Jfr ovan om 1931 års beslut ang. omorganisation.

FvN.

allmänna fattigvården i huvudstaden, verka för dess följdriktiga handhavande och sunda utveckling, hos fattigvårdsnämnden och de under densamma lydande styrelser göra de framställningar, vilka till vinnande härav påkallas, samt bringa nämndens beslut till verkställighet, där ej detta tillkommer annan. Fattigvårdsinspektören skall ock på begäran tillhandagå huvudstadens enskilda barmhärtighetsinrättningar med erforderliga upplysningar och råd. Vid fattigvårdsnämndens sammanträden skall inspektören närvara, och han äger därvid rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Fattigvårdsinspektören bör också, om möjligt, öfvervara underlydande styrelsernas sammanträden, och han har därvid samma befogenhet som ovan nämnts. Frågor rörande understöds beviljande, som tillhöra nämndens eller delegerades handläggning, skola beredas och föredragas af inspektören, vilken det även åligger att på nämndens anmodan avgiva utlåtanden i övriga frågor, som anses böra till honom hänskjutas. Inspektören äger vidare överinsende i fråga om utöfvandet af kontroll och ledning af den primära undersökningen rörande hjälpsökandes behov och personliga förhållanden. Han skall ock ombesörja, att register föres öfver stadens samtliga understödstagare, så inrättat, att därav med lätthet kan vinnas upplysning om arten och beloppet af det understöd, som varje understödstagare beviljats. Han har till närmaste medhjälpare en biträdande inspektör.

Å ombudsmansexpeditionen handläggas mål och ärenden rörande ersättning för beviljad fattigvård (samt hälsovård och barnavård; jfr nedan). Å nämndens registerbyrå föres ett centralregister, upptagande de personer, som meddelats fattigvård och därmed likställd sjukvård ävensom kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag. Till detta register inflyta även uppgifter å personer, vilkas förhållanden varit föremål för handläggning hos barnavårdsnämnden och pensionsnämnderna i Stockholm. Pensionsbyrån har till uppgift att bevaka stadens intressen i folkpensionsfrågor och öfvervaka, att envar af kommunen omhändertagen understödstagare erhåller den folkpension, vartill han är berättigad. Vidare innehåller byrån för stadens räkning pensionstilllägg eller understöd, som utgå till å stadens anstalter intagna understödstagare. Remiss-expeditionen har att handlägga vissa ärenden rörande personers remitterande till stadens olika anstalter m. m. Fattigvårdsnämndens kontrollbyrå för arbetslöshetsärenden (den s. k. hjälpbyrån) har till uppgift att förbereda ansökningar om fattigvård på grund af arbetslöshet, samt att genom samarbete med stadens arbetsförmedling och arbetslöshetskommitté söka bereda arbete åt dem, som på grund af arbetslöshet erhålla understöd. Dessutom handhar kontrollbyrån remitteringen af arbetslösa män till det kommunala upptagningshärbarget (se sid. 184). — Befattningshavarna å ombudsmansexpeditionen och pensionsbyrån hava att inom sina resp.

verksamhetsområden biträda jämväl hälsovårdsnämnden och barnavårdsnämnden.

Enligt 1931 års beslut angående omorganisation (se sid. 164) skall fattigvårdsnämndens expedition bibehållas, under namn af fattigvårdsnämndens byrå, såsom tjänsteställe för centralförvaltningen, omfattande, förutom sekreterarexpedition, fattigvårdsinspektörens kansli med intendent och kurator, fattigvårdsinspektörens expedition med den underlydande registerbyrån, kamrerarexpeditionen, ombudsmansexpeditionen samt pensionsbyrån.

Fattigvårdsdirektören blir förvaltningens högste chef. Han kommer att övertaga de allmänna åligganden och befogenheter, vilka före omorganisationen tillkommit fattigvårdsinspektören (se ovan) med i huvudsak de ändringar, att han skall utöva den högsta ledningen af anstaltsvården (med biträde af intendenten, se nedan) men befrias från den omedelbara ledningen af hemunderstödsverksamheten (som ankommer på fattigvårdsinspektören, se nedan). Enligt förslag till instruktion skall det särskilt åligger fattigvårdsdirektören, bland annat, att besluta i förvaltningsärenden, som icke avse ändring af fastställda planer för fattigvårdens anstalts- och understödsväsen eller eljest äro af den betydelse, att de böra underställas fattigvårdsnämnden; att öfvervaka vården af och tillsynen å fattigvårdsanstalterna; samt att utöva fortlöpande granskning af de beslut i understödsärenden, som enligt bemyndigande fattas af fattigvårdsstyrelserna eller föreståndarna för distriktsbyråerna (se sid. 171).

Fattigvårdsinspektören, direktörens ställföreträdare, skall handhava den omedelbara ledningen af den genom distriktsbyråerna utövade verksamheten. Han skall vara föredragande inför delegerade för understödsärenden samt chef för registerbyrån.

Å registerbyrån skall fortfarande föras ett centralt hänvisningsregister (kortregister) öfver alla personer, som meddelats fattigvård, understöd enligt lagen om samhällets barnavård, folkpension samt kommunalt pensions-tillskott och sjukvårdsbidrag ävensom på kommunens bekostnad åtnjutit sjukhusvård i Stockholm. De registerhandlingar (personalakter), till vilka ovan nämnda kortregister hänvisar, skola i görligaste mån bortflyttas från registerbyrån; registerhandlingar rörande distriktsbyråernas klientel skola förvaras å nämnda byråer (se nedan).

Intendenten skall tjänstgöra å fattigvårdsdirektörens kansli huvudsakligen såsom direktörens biträde vid förvaltningen af fattigvårdsanstalterna (se sid. 177) och skall vara föredragande inför fattigvårdsnämnden och nämndens delegerade för upphandlingsärenden (se sid. 178).

Kuratorn, med uppgift att biträda å fattigvårdsanstalterna intagna personer med bevakande av deras privata angelägenheter, skall tillhöra fattigvårdsdirektörens kansli.

Ombudsmanexpeditionen skall befrias såväl från ärenden angående ersättning för lämnad fattigvård, vilka icke kräva processförfarande, som från utfärdandet av hemortsrättsintyg (frivilliga avtal med enskilda samt anmaningsförfarande mot främmande kommuner ävensom hemortsrättsintyg skola expedieras av distriktsbyråerna, se sid. 171).

Beträffande de blivande formerna för den av fattigvårdsnämndens kontrollbyrå för arbetslöshetsärenden utövade verksamheten (se ovan) har något avgörande ännu ej träffats.

Pensionsbyrån bibehålls.

Instruktioner vid 1932 års början.
Stadsfullmäktiges instruktion för fattigvårdsinspektören den 8 nov. 1898, med ändring den 31 mars 1919. Fattigvårdsnämndens instruktioner för biträdande inspektören den 25 febr. 1919, för ombudsmannen den 30 mars 1920 med ändring den 26 nov. 1923, för vissa befattningshavare vid ombudsmanexpeditionen, för kamreraren och för vissa andra befattningshavare vid expeditionen den 30 mars 1920, för föreståndaren för pensionsbyrån (aktuarien för pensionsärenden) den 21 juni 1921, för de vid utredningsbyrån (numera remissexpeditionen) anställda tillsyningsmännen den 7 jan. 1902 samt för kuratorn den 20 okt. 1925.

Instruktioner efter omorganisationen.
Nya instruktioner hava ännu icke utfärdats av fattigvårdsnämnden.

Stat år 1932 (inberäknat distriktsbyråerna; se nedan under församlingarnas fattigvårdsstyrelser). Utgifter: 8,280,723 kr. (därav till understöd 7,200,000 kr.); inkomster: 25,566 kr.

¹⁾ Fattigvårdsdirektör (26).

Vakant, *tj. Öström, J. N. H.* (se nedan); t. »fattigvårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14 (eventuellt kommer annan mottagningstid att senare bestämmas).

Fattigvårdsinspektör (26).

Befattningen, som efter föregående befattningshavarens avgång icke återbesättes, skall vid omorganisationens ikraftträdande omregleras till befattning såsom fattigvårdsdirektör (se ovan).

¹⁾ Fattigvårdsinspektör (24).

[Öström, J. N. H., tj. (jfr nedan)] *tj. Carlsson, B. A. B.* (se nedan).

¹⁾ Nyinrättad befattning enl. stadsfullmäktiges beslut den 14 sept. 1931.

Biträdande inspektör (22).

Öström, J. N. H., tj. (se ovan). (Befattningen förändras vid omorganisationens ikraftträdande till fattigvårdsinspektör, se ovan).

¹⁾ Intendent (20).

Ännu ej tillsatt.

²⁾ Sekreterare

(4,680 kr.).

Tham, K. G. K. M.; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 10—13.

Ombudsman (22).

Hellichius, N. M.; mottagningstid: 10—12.

¹⁾ Biträdande ombudsman (20).

Tersmeden, C. F. T. B. G.

Aktuarier (18)

(å ombudsmanexpeditionen).

Carlson, B. A. B., tj. (se ovan), *tj. Brisenius, O. A.* (se nedan); *Lindquist, C. G. A.*

Bokhållare (13)

(å ombudsmanexpeditionen).

Brisenius, O. A., tj. (se ovan), *tj. Söderlindh, C. A. F.; Thulin, Y. T.; Berg, E. A. G.*; en vakant, *tj. Holmberg, F. N. G. R.*

Två *amanuenser* å ombudsmanexpeditionen (en för fattigvårdsärenden och en för hälsovårdsärenden) (1,740 kr.).

Kamrerare (20).

Berg, L. H.; mottagningstid: 13—15.

Bokhållare (13)

(å kamrerareexpeditionen).

Vakant, *tj. Runström, H. R.*; en vakant.

Kassör (11).

Carlsson, Emmy A.

Aktuarie (19)

(föreståndare för registerbyrån).

Nilson, A.

¹⁾ Nyinrättad befattning enl. stadsfullmäktiges beslut den 14 sept. 1931.

²⁾ Med skyldighet att jämväl fungera som sekreterare hos fattigvårdsanstaltsstyrelsen (se sid. 178).

FvN. Bokhållare vid registret (13).

Östlihn, E. P. N.; Bäckström, Anna C.; Petersson, Greta L.; Helin, M. S., tjl. (se nedan), tjjf. Jacobsson, C. M.; en vakant, tjjf. Gummesson, G. A. (se nedan); en vakant.

Aktuarie (18)

(föreståndare för pensionsbyrån).

Zetterlund, G. E.; mottagningstid: 12—14.

Föreståndare för nämndens kontrollbyrå för arbetslöshetsärenden (den s. k. hjälpbyrån)
(6,600 kr.).

Helin, M. S. (se ovan).

Föreståndare för remissexpeditionen.

Vakant, tjjf. Gummesson, G. A. (se ovan).

Tjugu assistenter (10), femtio extra assistenter (3,900—2,160 kr.), två kontorsskrivare (9), fem kontorsskrivare (7), fem kontorbiträden (5), sju amanuenser (4,200—3,060 kr.), tjugutva extra kontors- och skrivbiträden (3,060—1,680 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Holmström, C. Hj.

Två vaktmästare (6), en extra vaktmästare (1,620 kr.), fyra vaktmästarbiträden (1,200—840 kr.).

Kurator¹⁾

(4,140 kr.).

Lovén, N. W.; mottagning: å fattigvårdsnämndens expedition måndagar, onsdagar, torsdagar och fredagar 10—11; t. »fattigvårdsnämnden»; dessutom å Rosenlunds ålderdomshem måndagar 13—14, å Sabbatsbergs ålderdomshem tisdagar 13—14 samt å vårdhemmet Högalid torsdagar 13—14.

Församlingarnas fattigvårdsstyrelser.²⁾

För hemunderstödsverksamheten fanns enligt 1864 års instruktion (se sid. 164) i varje församling en av nämnden utsedd fattigvårdsstyrelse. Utredningen av fattigvårdsbehovet verkställdes, liksom förut, av frivilliga ordningsmän, men 1871 ställdes ett antal avlönade tillsyningsmän till fattigvårdsstyrelsernas förfogande. Redan 1878 övertogs ordnings- och tillsyningsmännens uppgifter av rote-

männen, vilka därefter fungerade i fattigvården till 1920. I början av 1890-talet träffades avtal med diakonissanstalten om anställande av diakonissor som biträden åt fattigvårdsstyrelserna. Hemunderstödsverksamheten centraliserades ytterligare 1899, fr. o. m. vilket år fattigvårdsnämnden genom särskilda delegerade för beviljande av understöd fattade beslut i frågor om intagning å anstalt och meddelande av kontantunderstöd (se sid. 166). Styrelserna ägde endast att avgiva förslag. Samtidigt tillsattes en cheftjänsteman, fattigvårdsinspektören, med huvudsaklig uppgift att föredraga ärenden inför delegerade samt att leda och kontrollera rotmännens fattigvårdsarbete. Fr. o. m. 1920 upphörde rotmännens funktioner i fattigvården och därefter utföres arbetet huvudsakligen av fattigvårdens egna tillsyningsmän, fr. o. m. 1932 benämnda assistenter, samt av diakonissor och, i vissa församlingar, fattigvårdssystrar. Emellertid tillämpas fr. o. m. 1922 ett blandat tjänstemanna- och vårdaressystem¹⁾. I sådant avseende är varje församling uppdelad i distrikt, vart och ett med en av fattigvårdsstyrelsens ledamöter som föreståndare. Undersökningsarbetet utföres därvid såväl av distriktsföreståndaren som av den avlönade assistenten.

Inom var och en av huvudstadens territoriella församlingar finnes särskild fattigvårdsstyrelse (med undantag för dels Jakobs och Johanne, dels Brännkyrka och Enskede församlingar, vilka hava gemensamma fattigvårdsstyrelser). Fattigvårdsstyrelsernas ledamöter och suppleanter utses årligen av fattigvårdsnämnden till det antal, som nämnden för varje fattigvårdsstyrelse bestämmer. Minst en ledamot skall vara kvinna. Resp. församlings kyrkoherde eller hans ställföreträdare äger rätt att deltaga i förhandlingarna. Fattigvårdsinspektören bör, om möjligt, övertaga fattigvårdsstyrelsernas sammanträden och äger därvid rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. För varje år väljer styrelse inom sig ordförande, verkställande direktör och kassaförvaltare; dock kunna två av dessa befattningar hos samma person förenas. Styrelse tillkommer att utöva den närmaste och omedelbara tillsynen över och omvårdnaden om de fattiga inom församlingen samt, där sådant är för styrelsen medgivet, själv vidtaga eller i annat fall hos fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd föreslå de åtgärder, som av behovet påkallas. Efter eget beprövande må fattigvårdsstyrelsen meddela hjälpbehövande erforderligt understöd i mat och ved, så ock åt barn inom skolåldern, som i anseende till brist på kläder eller skodon förhindras att bevista folkskola, låta anskaffa oöndgängligen nödig beklädnad. Kan nöden ej på nu angivna sätt avhjälpas eller prövas den behövande lämpligare böra på annat sätt understödjas, skall styrelsen hos fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av

¹⁾ Med uppgift att biträda å fattigvårdsanstalterna intagna personer med bevakande av deras privata angelägenheter.

²⁾ Se även *tillägg* i slutet av kalendern.

¹⁾ Jfr nedan om 1931 års beslut ang. omorganisation.

understöd göra hemställen om den åtgärd, som styrelsen kan finna ändamålsenligast. Är nöden trängande, må styrelsen lämna tillfälligt understöd i penningar eller vidtaga annan åtgärd för tiden intill dess delegerade hunnit i ärendet besluta. Penningunderstöd, som fattigvårdsnämndens delegerade beviljat, utdelas i närvaro av minst en bland styrelsens ledamöter samt styrelsens redogörare. Fattigvårdsstyrelsen ombesörjer jämväl förvaltningen och den rätta användningen av alla till församlingens enskilda fattigvård anslagna donationer och övriga tillgångar. Styrelsen har ordinarie sammankomst minst en gång i varje månad. Verkställande direktören åligger att tillse och vaka över verkställigheten av styrelsens beslut.

Beträffande de i regel i samma lokaler som fattigvårdsstyrelsernas expeditioner inrymda sociala distriktsbyråerna, vilka sortera under sjukhusavgiftsdelegerade, se sid. 125.

Enligt 1931 års beslut angående omorganisation (se sid. 164) skola församlingarnas fattigvårdsstyrelser bibehållas såsom myndigheter för fattigvårdsverksamheten i församlingarna och erhålla i vissa avseenden vidgad befogenhet och nya uppgifter.

Fattigvårdsstyrelse skall utses för kalenderår av fattigvårdsnämnden och utgöras av minst fem och högst sju ledamöter jämte två eller tre suppleanter. Varje styrelse skall årligen inom sig utse ordförande och vice ordförande. Minst en ledamot skall vara kvinna. Enligt övergångsbestämmelser skall val av ledamöter och suppleanter företagas inom en månad före omorganisationens ikraftträdande för återstående del av året. Vid fattigvårdsstyrelsens sammanträde äga fattigvårdsdirektören samt församlingens kyrkoherde eller dennes ställföreträdare närvara samt deltaga i överläggningarna.

Enligt det efter omorganisationens ikraftträdande gällande reglemente för fattigvården tillkommer det fattigvårdsstyrelserna, var och en inom sitt område, att utöva tillsynen över och omvårdnaden om sådana fattiga, som icke åtnjuta vård å anstalt. Vidare åligger det fattigvårdsstyrelse

a) att mottaga och bereda sådana ansökningar om fattigvård eller annat understöd, vilka icke avse inträde å vårdhem, försörjningshem eller asyl för husvilla, samt med anledning därav avgiva utlåtande eller, jämlikt fattigvårdsnämndens bemyndigande, fatta beslut;

b) att vaka över att beviljat understöd behörigen användes;

c) att i de fall, där styrelsen beviljat fattigvård, tillse, att fattigvårdssamhällets anspråk på gottgörelse hos den, som åtnjutit fattigvård eller har försörjningsplikt mot sådan person, varda bevakade;

d) att hos delegerade för understödsärenden göra anmälan om sådana fall, där åtgärder böra

vidtagas för utfärdande av arbetsföreläggande eller för hemsändning av understödstagare;

e) att i samråd med sjukhusavgiftsdelegerade besluta om fri sjukhusvård;

f) att i fall, då enligt donationsbrev eller annat förordnande donationer eller andra tillgångar skola förvaltas av fattigvårdsstyrelse, jämväl, där ej annat är föreskrivet, förordna om de understöd, som skola av dessa tillgångar utgå;

g) att avgiva utlåtanden i frågor, som av fattigvårdsnämnden, delegerade för understödsärenden, fattigvårdsdirektören eller fattigvårdsinspektören hänskjutas till styrelsens prövning; samt

h) att till fattigvårdsnämnden, dess delegerade, fattigvårdsdirektören eller fattigvårdsinspektören göra de framställningar, som finnas påkallade.

Fattigvårdsstyrelsen skall sammanträda på kallelse av ordföranden, så ofta denne finner nödigt.

Staden skall indelas i fattigvårdsdistrikt, var och ett omfattande en eller flera fattigvårdsstyrelsers områden. Antalet distrikt har av stadsfullmäktige bestämts till åtta, och fattigvårdsnämnden har den 27 okt. 1931 beslutat godkänna följande distriktsindelning:

- I. Brännkyrka och Enskede församlingar.
- II. Högalids och Maria församlingar.
- III. Katarina församling.
- IV. Sofia församling.
- V. St Görans och Bromma församlingar.
- VI. Mattens, Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar.
- VII. Kungsholms och Klara församlingar samt Storkyrkoförsamlingen.
- VIII. Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oskars församlingar.

Vissa jämkningar i denna indelning torde dock vara att förvänta under år 1932.

Inom varje fattigvårdsdistrikt skall finnas en distriktsbyrå med viss anställd personal under ledning av en byråföreståndare. Därigenom kommer ledningen av det omedelbara fattigvårdsarbetet att överflyttas från oavlönade förtroendemän till tjänstemän, vilket är en av de viktigaste reformerna i omorganisationen. I de församlingar, i vilka distriktsbyrå icke är belägen, skola filialbyråer inrättas.

Föreståndare för distriktsbyrå har att bereda och föredraga alla ärenden, som skola handläggas av fattigvårdsstyrelse, tillhörande distriktet, och är styrelsens verkställande organ. Han äger att mellan fattigvårdsstyrelsens sammanträden fatta de beslut och vidtaga de åtgärder, som eljest ankomma på styrelsen men ej tåla uppskov. Enligt förslag till instruktion för föreståndarna för Stockholms stads fattigvårds distriktsbyråer skall det, bland annat, särskilt åligger föreståndarna att mottaga alla ansökningar om understöd från personer, som vistas i fattigvårdsdistriktet, i den mån ansökningarna ej skola ingivas till fattigvårdsnämndens expedi-

FvN. tion, och att utlämna beslutade understöd å bestämde tider; och bevakastadens rätt mot enskilda och främmande fattigvårdssamhällen i den mån processförfarande icke erfordras; att utfärda medellöshetsintyg samt intyg angående hemorts-rätt; att mottaga och bereda samt till fattigvårdsinspektören överlämna ansökningar från vänppliktiga om befrielse från eller uppskov med vänppliktstjänstgöring eller erhållande av familjeunderstöd; att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar rörande offentlig och enskild hjälperksamhet samt att föra räkenskaper.

Ansökning om fattigvård eller annat understöd skall kunna ingivas till distriktsbyrån i det fattigvårdsdistrikt, där sökanden vistas, varje helgfri dag å tid, som bestämmes av fattigvårdsnämnden. Utredningen av understödsfrågorna skall verkställas av särskilda tjänstemän, assistenter, samt delvis även av diakonissor och fattigvårdssystrar.

Då omorganisationen trätt i kraft, skola de sociala distriktsbyråerna (se sid. 126) indragas.

Reglemente m. m. vid 1932 års början. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920, med ändring den 23 okt. 1924. Grunder för understödsfrågors behandling av församlingarnas fattigvårdsstyrelser, antagna av fattigvårdsnämnden den 11 febr. 1919. Instruktion för de biträdande tjänstemännen hos fattigvårdsstyrelserna i Stockholm, föredragen inför verkställande direktörerna den 30 mars 1903. Instruktion för diakonissor i fattigvårdens tjänst, föredragen inför verkställande direktörerna den 13 dec. 1900.

Reglemente m. m. efter omorganisationen. Reglemente för fattigvården i Stockholm, antaget av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 och fastställt av överståthållarämbetet den 28 nov. 1931, att träda i kraft å dag, som överståthållarämbetet efter fattigvårdsnämndens hörande bestämmer. Nya instruktioner hava ännu icke utfärdats av fattigvårdsnämnden.

Stat år 1932 (inberäknat fattigvårdsnämndens expedition; se ovan). Utgifter: 8,280,723 kr. (däruv till understöd 7,200,000 kr.); inkomster: 25,566 kr.

Arvönningar m. m. Verkst. direktör: till skrivbiträde 1,000—500 kr. Redogörare och protokollsförare: 1,800—1,200 kr. Vaktmästare: 450—350 kr. Diakonissa: fattigvårdsstyrelse erlägger årligen till diakonissanstalten för varje diakonissa 1,000 kr. samt utbetalar till diakonissan 1,280 kr. i kostpenningar jämte rörligt tillägg härå, varjämte styrelsen bekostar bostad och bränsle samt spårvägsresor. Fyra fattigvårdssystrar: lönegrupp 6. Till fattigvårdssystrarna i Bromma utgår halva arvlöningen från hälsovårdsnämnden (jfr sid. 121).

Storkyrkoförsamlingens fattigvårdsstyrelse.

Stortorget 1 (ingång Köpmangatan 26), St.; t. N. (20) 33 81; expeditionstid: vardagar 15—16 samt dessutom tisdagar 8,30—9,30 och fredagar 18—19.

Efter omorganisationen kommer Storkyrkoförsamlingen att tillhöra VII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Eklund, J. M., fabrikör, vice kassaförvaltare; **Johansson, G. A.**, hamnarbetare; **Nilsson, C. R.**, ombudsman, stadsfullm., vice ordf. och kassaförvaltare; **Olsson, A. E.**, hamnarbetare; **Thurnell, f. Jansson**, Agda M. V., fru; **Widner, N.**, pastor primarius, ordf.; **Winberg, K. A.**, förste vaktmästare, verkst. dir.; **Wirström, K. O. F.**, konditor, vice verkst. dir.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Carlson, B. A. B., tf. fattigvårdsinspektör.

Diakonissa

(gemensam med Klara fattigvårdsstyrelse).

Ralf, Hanna F.; mottagnings: Köpmangatan 26, St., måndagar, tisdagar och torsdagar 8,30—9,30; Klara östra kyrkogata 3, C., onsdagar och lördagar 9—10; Skomakaregatan 30, St.; t. N. (2) 1 88 43 (bostaden).

En vaktmästare.

Klara församlingens fattigvårdsstyrelse.

Klara östra kyrkogata 3, C.; t. (I) 131 64; expeditionstid: onsdagar och lördagar 9—10.

Efter omorganisationen kommer Klara församling att tillhöra VII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Andersson, B. J. F., ingenjör, ordf.; **Horney, H. Amanda**, fru; **Martin, L. G. M.**, advokat, verkst. dir.; **Nyholm, H.**, direktör, vice ordf.; **Stark, f. Dahlqvist, A. Anna L.**, fru; **Törnberg, A. O.** Olsson, förste reparatör, kassaförvaltare; **Åhrberg, F. A. L.**, typograf, stadsfullm., vice kassaförvaltare.

Suppleant: Sellmann, f. Ohrwall, Elsa, fru, vice verkst. dir.

Redogörare och protokollsförare.

Björkman, E. G. I., revisor.

Diakonissa.

Ralf, Hanna F. (gemensam med Storkyrko-församlingen); träffas å expeditionen på expeditionstid, se ovan.
En vaktmästare.

Kungsholms församlings fattigvårdsstyrelse.

Garvaregatan 2, K.; t. K. (50 00) 41; expeditionstid: måndagar 17,30—18,30 och fredagar 9,30—10,30.

Efter omorganisationen kommer Kungsholms församling att tillhöra VII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Bengtsberg, M. Adèle, fröken; **Bergh, J. T. A.**, läroverksadjunkt; **Björkman, O. F. E.**, direktör, verkst. dir.; **Gravenius, G. V.**, köpman; **Holm, J. A.**, metallarbetare, vice verkst. dir.; **Hübner, L. O. J.**, f. d. kapten, kassaförvaltare; **Karlsson, A. F.**, järnarbetare, ordf.; **Liljenstolpe, A. L. M. A.** (Annie), fröken; **Ramsten, B. A.**, komminister, vice kassaförvaltare; **Söderlund, C. H.**, järnarbetare, vice ordf.

Redogörare och protokollsförare.

Lindeberg, f. Andersson, Elin, fru.

Diakonissa.

Björklund, Ida S.; träffas å expeditionen (se ovan) måndagar 17,30—18,30 samt övriga vardagar, utom lördagar, 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

S:t Görans församlings fattigvårdsstyrelse.

Arbetaregatan 21, n. b., K.; t. K. (50) 43 92, K. (50) 47 60; expeditionstid: vardagar 15—16 samt dessutom måndagar, tisdagar, onsdagar och torsdagar 10—11, fredagar 17,30—18,30.

Efter omorganisationen kommer S:t Görans församling att tillhöra V:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Allard, O. E., ingenjör, vice kassaförvaltare; **Edberg, f. Janson, V. (Mimmi)**, fru; **Eén, O.**, B. L., föreståndare, ordf.; **Fristedt, J. Maria**, folkskollärarinna; **Lagergren, D. G.**, kassör; **Larson, G. A.**, järnarbetare, kassaförvaltare; **Lindholm, J. F.**, maskinarbetare; **Ohlsson, S. E.**, trädgårdsarbetare, vice verkst. dir.; **Seedoff,**

A. M. A., fabriksförvaltare, vice ordf.; **Wälén, A. M. V. (Alli)**, fröken; **Winqvist, K. M.**, järnvägstjänsteman, verkst. dir.

Redogörare och protokollsförare.

Lovén, N. W., kurator.

Diakonissor.

Nilson, Ester A. K.; **Axberg, S. Maria**; träffas å expeditionen alla vardagar, utom lördagar, 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Adolf Fredriks församlings fattigvårdsstyrelse.

Kammakaregatan 13, C.; t. (10) 42 37; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Efter omorganisationen kommer Adolf Fredriks församling att tillhöra VI:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Carlberg, B. Thorborg, fröken, vice kassaförvaltare; **Carlson, C. G.**, fabrikör, vice ordf.; **Erikson, E. H.**, fabrikör, kassaförvaltare; **Johannesson, E. A. V.**, justerare, vice verkst. dir.; **Lagergren, Maria S. V.**, fröken; **Lindley, f. Jonsson, Elin J.**, fru, verkst. dir.; **Moon, f. Håkansson, Ester S.**, fru; **Sjöström, f. Viktors-son, A. Maria C.**, fru; **Westerberg, C. G. A.**, kassadirektör, ordf.

Redogörare och protokollsförare.

Gabrielsson, E. A. G., förste amanuens.

Skrivbiträde och diakonissa.

Forsberg, Anna M.; träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar, utom onsdagar, 9—10.
En vaktmästare.

Gustav Vasa församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 63, Va.; t. V. (3) 2 53 92; expeditionstid: måndagar och torsdagar 8,30—9,30.

Efter omorganisationen kommer Gustav Vasa församling att tillhöra VI:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Andrén, O., f. d. överlärare, vice kassaförvaltare; **Bjurstöm, O. V.**, linjeförman; **Enqvist, C. E.**, posttjänsteman; **Fredrikson, K. G. A.**, assistent, vice ordf.; **Hallström, K. I. F.**, tjänsteman, verkst. dir.; **Ingmanson, O.**

FvN.

G., kontrollör; Liljencrantz, f. Tamm, Märta, friherrinna, vice verkst. dir.; Lindberg, N. O., förste intendent, ordf. och kassaförvaltare; Schürer von Waldheim, f. Grönwall, Ruth A., fru.

Redogörare och protokollsförare.

Helin, M. S., bokhållare.

Diakonissor

(gemensamma för fattigvårdsstyrelsen och församlingen; mottagning: Västmannagatan 63, Va.; t. N. (20 0) 9 56, (3) 8 55 82, (3) 8 49 77; tisdagar, fredagar och lördagar 9—11).

Norrbom, J. K. M. (Karin); Olson, J. (Nanna).

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Mattens församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 92, Va.; t. (3) 8 55 11; expeditionstid: tisdagar 18,30—19,30 och fredagar 8,30—9,30.

Efter omorganisationen kommer Mattens församling att tillhöra VI:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Alexanderson, Ingrid M., lärarinna; Borg, C. H., svarvare; Boström, Clara G., fröken, vice kassaförvaltare; Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru, verkst. dir.; Eriksson, E. G., pianoarbetare; Färnlöf, J. G., grosshandlare; Jakobsson, U. G. W., roteman, ordf.; Karlén, f. Ullman, Anna M. L., fru; Landberg, Frida, föreståndarinna; Lindahl, f. Svensson, A. J. (Frida), fru; Nilsson, O., direktör, stadsfullm., kassaförvaltare; Söderholm, A. H., järnvägstjänsteman, vice verkst. dir.; Wallin, H. E., kassör, vice ordf.; Östlund, f. Landgren, Agda M., fru.

Redogörare och protokollsförare.

Jacobson, T. A., intendent.

Diakonissor.

Djurson, E. L. (Lisa); Larsson, A. K. (Amy); mottagning: Västmannagatan 92, Va.; t. (3) 8 55 11; måndagar, torsdagar och lördagar 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Jakobs och Johannes församlingars fattigvårdsstyrelse.

Regeringsgatan 93 A. (ing. Drottninghusgränd), C.; t. (10) 27 29; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Efter omorganisationen komma Jakobs och Johannes församlingar att tillhöra VIII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.; Bellström, N. E. G., banktjänsteman; Hellberg, J., maskinsnickare, vice ordf.; Jacobsson, Signe F., fröken, vice verkst. dir.; Lignell, E., komminister, vice kassaförvaltare; Lundborg, N., förrädsarbetare; Lundevall, A. E., grosshandlare; Naumburg, P. G., civilingenjör; Nilsson, A. H. E., reparatör; Tegendal, O. E., direktör, kassaförvaltare; Wassberg, A., f. d. överlärare, ordf. och verkst. dir.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Petterson, A. Bertha M., fröken.

Fattigvårdssyster (6).

Nilsson, Alma M.; träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar, utom lördagar, 9—10.

En vaktmästare.

Engelbrekts församlings fattigvårdsstyrelse.

Valhallavägen 78, Ö.; t. (1) 1 70 16; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Efter omorganisationen kommer Engelbrekts församling att tillhöra VIII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Branzell, A., f. d. överlärare; Fürstenberg, f. Jacobsson, Mary B., fru, verkst. dir.; Holmgren, K. G., kamrerare, vice verkst. dir. och kassaförvaltare; Johansson, A., verk-mästare, vice kassaförvaltare; Lind, G. H., trädgårdsdirektör, ordf.; Lindh, A., komminister; Lundh, E. V. R., ombudsman; Wickström, C. T., cementarbetare; Åkerman, G. A., kansliråd, vice ordf.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Nilson, A., aktuarie.

Diakonissa.

Mellin, Jetty H. E., tjl., t.jf. Ahlin, Elly P.; träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar, utom lördagar, 9—10 samt måndagar 17,30—18,30.

En vaktmästare.

Hedvig Eleonora församlings fattigvårdsstyrelse.

Kommendörsgatan 30, Ö., (ingång för hjälpsökande från Artillerigatan 49); t. (6) 777 73; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Efter omorganisationen kommer Hedvig Eleonora församling att tillhöra VIII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Bergendahl, A., f. d. kontorschef, verkst. dir. och kassaförvaltare; **Carlberg**, Hilda A., fröken, vice verkst. dir.; **Carlsson**, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; **Hedman**, C. E., möbelsnickare, vice kassaförvaltare; **Huldt**, Ellen C., fröken; **Johnson**, E. R., generalkonsul, vice ordf.; **Möller**, K., kamrerare; **Ohlsson**, A. A., civilingenjör, ordf.; **Palmquist**, S. H., förste bokhållare.

Suppleanter: **Andersson**, f. Larsson, Matilda, fru; **Carlstedt**, P., fabrikör.

Redogörare och protokollsförare.

Tillberg, A. Hj., kamrerare.

Diakonissa.

Ahlberg, Anna J. V.; träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Oscars församlings fattigvårdsstyrelse.

Banérgatan 25, Ö.; t. N. (2) 2 30 25; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Efter omorganisationen kommer Oscars församling att tillhöra VIII:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Andersson, A. F., skomakare; **Barthelson**, f. Werner, I. J. Maria, änkefru; **Bengtson**, H. G. V., kyrkoherde, ordf.; **Eklund**, J. L., fabrikkör, vice ordf.; **Gezelius**, A., apotekare, vice kassaförvaltare; **Jonsson**, K. J., snickeriarbetare; **Leijonhufvud**, E. Elisabeth, fröken, vice verkst. dir.; **Wedberg**, Ebba Ch., fröken, verkst. dir. och kassaförvaltare.

Redogörare och protokollsförare.

Berg, L. H., kamrerare.

Diakonissa.

Ahlstedt, Anna E.; träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Katarina församlings fattigvårdsstyrelse.

Folkungagatan 71, Sö.; t. S. (40) 8 32, S. (40) 43 95, S. (41) 38 13; expeditionstid: måndagar, tisdagar och onsdagar 15—16 samt fredagar 18,30—19,30.

Efter omorganisationen kommer Katarina församling att tillhöra III:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Ahnskog, E. A. T., civilingenjör; **Brunzell**, O., möbelhandlare, stadsfullm., kassaförvaltare; **Carlsson**, H. T., slöjdlärare, ordf.; **Hillström**, J. A. A., utkörare; **Jonsson**, F. V. K., förman; **Lindberg**, W. D., konditor; **Lund**, f. Lindquist, Elin E. S., fru; **Lund**, K. (Stina), fröken; **Petersson**, E. A., handelsarbetare, vice ordf.; **Qvist**, J. K., arbetare, stadsfullm., vice verkst. dir.; **Svensson**, Anna, assistent; **Valdén**, G. F., syssloman, verkst. dir.; **Wiehager**, O., direktör, vice kassaförvaltare; **Zetterberg**, G. R. H., sadelmakare.

Redogörare och protokollsförare.

Thulin, Y. T., bokhållare.

Biträdande redogörare.

Runström, H. R., tf. bokhållare.

Diakonissor.

Wallstén, Beda M.; **Niklason**, Hildur E.; **Hanzon**, E. Maria; träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 9—10; t. S. (41) 38 13.

Två skrivbiträden, en vaktmästare.

Sofia församlings fattigvårdsstyrelse.

Erstagatan 34, Sö.; t. S. (4) 3 34 25 (exp.), S. (40) 10 12 (verkst. dir.), S. (40) 10 19 (assistenterna), S. (40) 10 47, S. (40) 10 50, S. (40) 10 57; expeditionstid: måndagar, tisdagar och torsdagar 15—16 samt fredagar 18,30—19,30.

Efter omorganisationen kommer Sofia församling att tillhöra IV:e fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Berg, E. A. G., bokhållare, verkst. dir.; **Björkman**, O. E., förman, kassaförvaltare; **Collini**, f. Wernström, Karin I. A., fru; **Eriksson**, O. H., statistikförare; **Gustafsson**, f. Johansson, Ester E., fru; **Johansson**, K. V., filare, vice ordf.; **Persson**, P. A., byggmästare, vice kassaförvaltare; **Påfs-**

FvN.

son, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm., ordf.;
Tham, K. G. K. M., sekreterare, vice verkst.
dir.; Wandland, f. Hopp, Anna, fru, stadsfullm.

Redogörare och protokollsförare.

Korsner, K. M. H., amanuens.

Diakonissor.

Persson, Sally M.; Andersson, S. Gudrun I.;
träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar
9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Maria församlings fattigvårdsstyrelse.

Mariagatan 18, n. b., Sö.; t. S. (4) 155 83;
expeditionstid: tisdagar 8,30—9,30 och
torsdagar 18—19.

Efter omorganisationen kommer Maria
församling att tillhöra II:a fattigvårdsdistriktet
(se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall
utses en månad före omorganisationens ikraft-
trädande.

Ledamöter.

Anderberg, G. H. A., tf. tjänstesekreterare, vice
ordf. och kassaförvaltare; Eriksson, K.
A., typograf; Masreliez, Anna M. E., fröken;
Möller, J. E., grosshandlare, vice verkst.
dir.; Nordgren, f. Johansson, Anna V., fru;
Rosenquist, K. G. V., typograf, vice kassa-
förvaltare; Widskiöld, J., syssloman, ordf.
och verkst. dir.; Wistedt, H. L., arkivarie.

Redogörare och protokollsförare.

Ekebohm, N. K. K., kamrerare.

Diakonissa.

Nilsson, Selma G.; träffas å expeditionen (se
ovan) alla vardagar 8,30—9,30.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Högalids församlings fattigvårds- styrelse.

Församlingshuset, Högalidsberget, Sö.; t.
S. (4) 3 01 00, S. (40) 73 80; expeditionstid:
tisdagar 18—19 och fredagar 9—10.

Efter omorganisationen kommer Höga-
lids församling att tillhöra II:a fattigvårdsdi-
striktet (se sid. 171). Ny fattigvårdssty-
relse skall utses en månad före omorganisati-
onens ikraftträdande.

Ledamöter.

Andersson, K. E., filare, vice ordf.; Anderzon,
f. Westerlund, Ebba M. Z., kontorsskrivare;
Brusén, N. G., syssloman; Claësson, f. Fa-
gerström, Anna M., fru; Claësson, E. L., kon-
torsskrivare, kassaförvaltare; Fridenberg,

S. K., filare; Granstedt, G. A., bankkamrerare,
vice kassaförvaltare; Lindström, K. O.,
bryggeriarbetare; Skoglund, P. E., direktör,
verkst. dir.; Ödlund, J. O., disponent, ordf.
och vice verkst. dir.

Redogörare och protokollsförare.

Anderson, K. E. H., extra kontorsskrivare.

Diakonissor.

Andersson, Anna; Alinder, Astrid; träffas å ex-
peditionen (se ovan) alla vardagar, utom tis-
dag, 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Brännkyrka och Enskede församlingars fattigvårdsstyrelse.

Församlingshuset, Liljeholmen, Stockholm
9; t. Liljeholmen 51 och 4 00 (assistenten-
na); expeditionstid: vardagar 8,30—9,30
och 15—16 (verkst. direktören träffas å
exp. måndagar och onsdagar 15—16 samt
fredagar 8,30—10).

Avdelningskontor: Kyrkogårdsvägen 43,
Enskede; t. Enskede 8 58; expeditionstid:
vardagar 8,30—9,30 (verkst. direk-
tören träffas å exp. tisdagar och freda-
gar 8,30 —10).

Efter omorganisationen komma Bränn-
kyrka och Enskede församlingar att tillhöra I:a
fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattig-
vårdsstyrelse skall utses en månad före om-
organisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Engzelius, f. Hansson, Ester K., fru; Hultman, I.
M., handlande, kassaförvaltare för Lilje-
holmsexp.; Johansson, F. O. A., förrädsman;
Johansson, K. A., lantbrukare, kassaförvaltare
för Enskedeexp.; Kardell, J. A., järnarbe-
tare; Larsson, C. A., förman; Lindqvist, G. R.,
redaktör, stadsfullm.; Lindskog, H. J., kyrko-
herde, vice ordf.; Lysander, M. L. (Mia),
folkeskollärarinna; Månsson, f. Hjorth, Hanna
K., fru; Rågfeldt, f. Olsson, Wilhelmina, fru;
Sandberg, E. T. G., sjukgymnast, verkst.
dir. för Enskedeexp.; Svenson, S. A.,
syssloman, verkst. dir. för Liljeholms-
exp.; Wallin, J. A., distriktsuppbördsman,
ordf.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Lindquist, C. G. A., aktuarie.

Biträdande redogörare.

Brisenius, O. A., tf. aktuarie

Diakonissor.

Nylander, Anna V. (Liljeholmsdistriktet); träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 8,30—9,30; bostad: församlingshuset, Liljeholmen, Stockholm 9; t. Liljeholmen 223.

Söderholm, Elsa K. (Älvsjödistriktet); träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 8,30—9,30; bostad: församlingshuset, Liljeholmen, Stockholm 9; t. Liljeholmen 180.

Fattigvårdssyster (6).

Breden, Ingeborg C. (Enskededistriktet); träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 8,30—9,30; bostad: Skolvägen 7, Enskede; t. Enskede 940.

Ett skrivbiträde, två vaktmästare.

Bromma församlings fattigvårdsstyrelse.

Lövsåvägen 21, Ulvsunda; t. Ulvsunda 158; expeditionstid: vardagar 9—10. Verkst. direktörerna hava mottagning å exp. i Ulvsunda tisdagar och fredagar 18—19 samt i församlingshuset, Bällsta, Sundbyberg, fredagar 18—19.

Efter omorganisationen kommer Bromma församling att tillhöra V:re fattigvårdsdistriktet (se sid. 171). Ny fattigvårdsstyrelse skall utses en månad före omorganisationens ikraftträdande.

Ledamöter.

Andersson, J. A., f. d. förste expeditionsvakt, kassa-förvaltare; **Andersson**, K. A., grundläggare; **Bergqvist**, J. A., folkskollärare, ordf. och vice verkst. dir.; **Borgström**, f. Holmgren, Elin, fru; **Collin**, N., direktör; **Du Rietz**, f. Ludin, Alice, fru; **Ericsson**, P. E., lagerchef, verkst. dir. och vice kassaförvaltare; **Etling**, N. R., hamnarbetare; **Engelsson**, Hj. F., järnarbetare; **Lundberg**, E. O., typograf; **Wickman**, f. Johansson, Laura K., fru; **Winberg**, E. G., stenhuggare, stadsfullm., vice ordf.

Redogörare och protokollsförare.

Edstam, N. Hj., bokhållare.

Fattigvårdssystrar (6)

(gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna).

Nord, A. M. (Greta) (östra distr.); träffas å expeditionen (se ovan) alla vardagar 9—10.

Klefäck, Sigrid M., t. j. l., t. j. l. Persson, Hilma P. (västra distr.); träffas å expeditionen i församlingshuset, Bällsta, Sundbyberg, alla vardagar 9—10; t. Bromma 42.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Stockholms stads fattigvårdsanstalter. FvN.

Sedan fattigvårdsnämnden år 1864 trätt i funktion såsom överstyrelse för stadens fattigvård (jfr sid. 164), följde en livlig utveckling på anstaltsvårdens område. År 1864 ombildades södra arbets- och försörjnings-inrättningen (före 1860 benämnd Stockholms stads allmänna arbetshus på söder, vilket uppkommit 1844 av södra frivilliga arbetshuset, se sid. 163) till Stockholms stads arbetsinrättning och flyttades 1905 till nya lokaler vid Maria Ban- och Volmar Yxkullsgatorna. Inrättningens namn ändrades 1926 till vårdhemmet Högalid (se sid. 181). De norra församlingsfattighusen sammanfördes till Sabbatsbergs fattighusinrättning, för vilken reglemente utfärdades 1865. Efter vissa nybyggnader öppnades inrättningen 1872. Namnet ändrades 1898 till Sabbatsbergs ålderdomshem (se sid. 179). Katarina och Maria församlingars fattighus sammanfördes efter beslut 1874 av fattigvårdsnämnden till Södermalms fattighus, som var färdigt 1888 och 1899 erhöi namnet Rosenlunds ålderdomshem (se sid. 180). Bostadsbristen i mitten av 1890-talet föranledde införandet av en ny anstaltsform, de år 1899 inrättade asylerna för husvilla (se sid. 183). 1907 beslöt stadsfullmäktige att uppföra ett hem för fattiga, åldriga makar och 1913 öppnades detta Oscars och Sofias guldbröllophem för åldriga makar (»guldbröllophemmet») (se sid. 180). För vård av obildbara sinnesslöa öppnades 1917 sinnesslöanstalten Åkeshov (se sid. 185). Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, såsom den 1860 grundade norra försörjnings- och arbetsinrättningen kallades efter 1863, erhöi 1922 benämningen S:t Eriks sjuk- och vårdhem. Efter stadsfullmäktiges godkännande 1924 av nya grunder för anstaltsvården för vuxna (se nedan), överfördes vårdhemmets huvudanstalt till hälsovårdsnämnden under namn av sjukhuset S:t Erik (se sid. 132). Till vårdhemmet S:t Erik såsom filialer anslutna vårdhem kvarstodo dock under fattigvårdsnämnden. Några av dessa filialer jämte vissa andra Stockholms stads mindre vårdhem (se sid. 184) sortera närmast under samma förvaltning som asylerna för husvilla. 1930 öppnades Gammelbyns ålderdomshem, märkligt såsom Stockholms första fattigvårdsanstalt enligt det s. k. kolonisystemet.

Stadsfullmäktige godkände 1924 nya grunder för anstaltsvården för vuxna (i huvudsaklig överensstämmelse med 1919 års fattigvårdskommittés betänkande, del 1, Bih. 1923: nr 63). Omläggningen åsyftar i huvudsak en rationell fördelning av anstaltarnas klientel, så att medellösa, orkeslösa åldringar sammanföras å ålderdomshem, medellösa personer med någon arbetsförmåga å försörjningshem och medellösa, som äro i behov av mera varaktig sjukvård, å vårdhem. För bl. a. medellösa personer, som sakna

FvN. bostad, finnas asyl för husvilla och för omhändertagande av försunliga försörjningspliktiga äro tvenne arbetshem att tillgå. Under fattigvårdsnämndens sorterar även sinnesslöanstalten Åkeshov samt Lamms hem för behöfvande blinda.

För förvaltningen av de under fattigvårdsnämnden lydande anstalterna utser nämnden särskilda understyrelser.¹⁾ Tidigare tillsattes en styrelse för varje anstalt, med undantag av ålderdomshemmen, som sedan år 1913 haft en gemensam styrelse, och asylerna för husvilla, spädbarnshemmet och barnhärberget, som sedan år 1921 förvaltats av gemensam styrelse. Fr. o. m. år 1926 genomfördes en ytterligare centralisering av anstaltsförvaltningen därigenom, att förvaltningen av ålderdomshemmen, däv. arbetsinrättningen och de under asylstyrelsen lydande anstalterna av fattigvårdsnämnden uppdrogs åt en gemensam fattigvårdsanstaltsstyrelse. Fr. o. m. den 1 juli 1926, då sjukavdelningarna vid St. Eriks sjuk- och vårdhem överlämnades till hälsovårdsnämndens förvaltning (se sid. 132), förvaltas även detta hems förra filialer av den gemensamma anstaltsstyrelsen. Sinnesslöanstalten Åkeshov och Lamms hem för blinda hava däremot tills vidare fått behålla sina särskilda styrelser. Anstaltsstyrelsen har vidare övertagit det förut genom en särskild upphandlingskommission omhändertagade upphandlingsväsendet för fattigvårdsanstalterna. För handläggning av hithörande ärenden har styrelsen utsett särskilda upphandlingsdelegerade. Dessutom har styrelsen inom sig utsett särskilda delegerade för de olika anstalterna (se nedan).

Fattigvårdsanstaltsstyrelsen består av nio ledamöter, vilka jämte fem suppleanter årligen utses av fattigvårdsnämnden. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Fattigvårdsnämndens sekreterare skall vara sekreterare jämväl hos anstaltsstyrelsen. Intill dess särskild instruktion för styrelsen blivit fastställd, skola de förut gällande instruktionerna för de särskilda anstaltsstyrelserna i tillämpliga delar gälla för den gemensamma styrelsen.

Enligt 1931 års ännu ej ikraftträdde beslut ang. omorganisation av fattigvården (se sid. 168) skall fattigvårdsdirektören bland annat vara chef för fattigvårdsanstalterna med biträde av intendenten (se sid. 168). Fattigvårdsnämnden skall övertaga den centrala anstaltsförvaltningen, varvid fattigvårdsanstaltsstyrelsen indrages. Upphandlingen av förnödenheter för anstalternas räkning skall ankomma på särskilda delegerade för upphandlingsärenden, vilka årligen skola utses av fattigvårdsnämnden till ett antal av minst tre och högst fem, ledamöter jämte två eller tre suppleanter. Ärenden beredas och föredragas

inför upphandlingsdelegerade av intendenten, som även är delegerades sekreterare.

Ansökningar om inträde å fattigvårdsnämndens anstalter skola behandlas av delegerade för understödsärenden (se sid. 166).

Fattigvårdsanstaltsstyrelsen.¹⁾

Ordförande.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Eklund, J. M., fabrikör.

Övriga ledamöter.

Blomdahl, P. A., byggmästare; Eriksson, K. A., typograf; Kahlmeter, T. G., överläkare; Ljungberg, I., vice vörd; Magnusson, f. Eriksson, Elin, fru; Pettersson, C. A. H., metallarbetare; Théel, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.
Suppleanter: Andrén, J. C., specerihandlare; Söderholm, A. H., järnvägstjänsteman; Tvengström, A. J., extra förste aktuarie; Täckholm, T. O., skötare.

Sekreterare.

Tham, K. G. K. M. (se sid. 165).

Delegerade för de särskilda anstalterna.

Eklund, J. M., Théel, f. Roth, Elisif (för Sabbatsbergs och Gammelbyns ålderdomshem); Pettersson, C. A. H., Eriksson, K. A. (för Rosenlunds ålderdomshem); Magnusson, f. Eriksson, Elin, Andrén, J. C., Blomdahl, P. A. (för vårdhemmet Högalid); Magnusson, f. Eriksson, Elin, Tvengström, A. J. (för asylerna m. m.).

Suppleanter: Söderholm, A. H. (för Sabbatsbergs och Gammelbyns ålderdomshem); Blomdahl, P. A. (för Rosenlunds ålderdomshem); Söderholm, A. H. (för vårdhemmet Högalid); Ljungberg, I. (för asylerna m. m.).

Upphandlingsdelegerade.

Eklund, J. M. (för Sabbatsbergs och Gammelbyns ålderdomshem); Magnusson, f. Eriksson, Elin (för Rosenlunds ålderdomshem); Andrén, J. C. (för vårdhemmet Högalid); Blomdahl, P. A. (för asylerna m. m.).

Suppleanter: Valdén, G. F., syssloman (för Sabbatsbergs och Gammelbyns ålderdomshem); Broman, H. V., syssloman (för Rosenlunds ålderdomshem); Brusén, N. G., syssloman (för vårdhemmet Högalid); Widtskiöld, J., syssloman (för asylerna m. m.).

¹⁾ Jfr nedan om 1931 års beslut ang. omorganisation.

¹⁾ Upphör vid omorganisationens ikraftträdande; jfr ovan.

Stockholms stads ålderdomshem.

Ålderdomshemmen hava till ändamål att till vård och underhåll emottaga sådana till Stockholms kommun hörande nödställda, som i följd av hög ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behov av ständig hjälp och genom hedrandeandel gjort sig förtjänta att intagas å sådant hem. Intagning å hemmen sker efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Fattigvårdsanstaltsstyrelsen (efter omorganisationen: fattigvårdsnämnden) antager för hemmen sysslomän samt andra erforderliga biträden.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Sabbatsbergs ålderdomshem samt Rosenlunds ålderdomshem med Oscars och Sofias guldbryllupshem för åldriga makar den 30 mars 1920.

Sabbatsbergs ålderdomshem.

Torsgatan 32, Va.; t. (3) 8 56 06, (3) 8 84 46; expeditionstid: 9—16 (lördagar 9—14).

Sedan år 1737 beslut fattats om uppförande av fattighus för de olika församlingarnas fattiga och en fond bildats för ändamålet, inköptes år 1751 ett från Rörstrand avsköndat område, benämnt Sabbatsberg, och dit förlades till en början ett fattighus för Storkyrkoförsamlingen. Efter hand uppbyggdes där fattighus även för övriga församlingar. År 1859 beslöt dåvarande stadsnämnden en centralisering av anstaltsvården. De norra församlingarnas fattiga började successivt överföras till Sabbatsberg. En särskild styrelse utsågs för denna anstalt år 1865 och efter diverse nybyggnader öppnades den nya »Sabbatsbergs fattighusinrättning» den 10 juni 1872. Benämningen å anstalten ändrades 1898 till Sabbatsbergs ålderdomshem. Hemmet har f. n. 719 platser, därav 271 avsedda för män och 448 för kvinnor, var till komma 33 tillfälliga platser.

Vid Sabbatsberg fanns redan 1764 en brunnsinrättning, och 1807 inrättades i samband därmed ett brunnslasarett. Dessa institutioner, som emellertid icke äro av kommunal natur, finnas ännu kvar.

Fr. o. m. år 1927 har å staten för Sabbatsbergs ålderdomshem jämväl uppförts ålderdomshemmet i Bromma (se nedan).

Instruktion. Styrelsens instruktion för syssломannen [och predikanten] den 6 nov. 1865 samt för läkaren den 23 sept. 1873.

Stat år 1932 (för Sabbatsbergs ålderdomshem jämte ålderdomshemmet i Bromma). Utgifter: 670,205 kr.; inkomster: 74,330 kr.

Syssломannen och kamrerare (19).

Valdén, G. F.; träffas säkrast måndagar, onsdagar och lördagar 10—12.

En *kontorsskrivare* (7), en *extra kontorsskrivare* (3,060 kr.).

Predikant

(2,000 kr.).

Lund, B. A., ständigt adjunkt i Gustav Vasa förs.

En *organist* och *försångare* (500 kr.).

Läkare

(2,500 kr.).

Schager, K. V. F.

En *maskinist* (9), en *förråds-mästare* (8), en *vaktmästare* (7), två *värmeledningsskötare* (6), en *extra värmeledningsskötare* (2,280 kr.), en *portvakt* (1,680 kr.), två *sjukvårdsförestånderskor* (7), en *köksförestånderska* (6), två *biträdande sjukvårdsförestånderskor* (4), två *biträdande köksförestånderskor* (4), tjungen *sköterskor* (3), en *baderska* (2), fjorton *extra sköterskor* (1,860—1,440 kr.), åtta *kokerskebiträden* (fyra I d, fyra I b), en *tvätterska* (I d), två *städerskor* (I b).

Ålderdomshemmet i Bromma.

Nära Bromma kyrka (postadress: Sundbyberg); t. Bromma kyrka 59.

Detta ålderdomshem, vilket tidigare tillhörde förutvarande St Eriks sjuk- och vårdhem (såsom dess filial VIII), har fr. o. m. år 1927 uppförts å staten för Sabbatsbergs ålderdomshem. Hemmet har 35 platser, därav 20 för män och 15 för kvinnor.

Syssломannen och kamrerare.

Se ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem.

En *predikant* (200 kr.).

Föreståndarinnan (6).

Törn, Adèle I. E.

Två *biträden* (I b).

Gammelbyns ålderdomshem.

Stureby; t. Stureby 4, 5, 8, 9, 42, 247.

Den 18 juni 1923 beslöt stadsfullmäktige att till hugfästade av stadshusets invigning å fyrhundårsdagen av Gustav Vasas intåg i Stockholm bevilja ett anslag av 350,000 kr. till inrättande av ett nytt ålderdomshem. Den 19 mars 1928 anvisade stadsfullmäktige ytterligare 1,035,000 kr. till uppförandet av ifrågakärande ålderdomshem. Hemmet, som förlagts till egendomen Svedmyran i Bränkyrka, är anordnat enligt s. k. kolonisystem, d. v. s. med ett antal friliggande byggnader, grupperade omkring en ekonomibyggnad med kök, matsalar, en mindre sjukavdelning m. m. Första utbyggnaden omfattar, förutom ekonomibyggnad, 9 ålderdomshemshyggnader¹⁾. I varje byggnad, som består av två våningar, äro inredda cirka 15 rum, avsedda

¹⁾ Förslag föreligger om hemmets utvidgning med ytterligare 9 dylika ålderdomshemshyggnader.

FvN. för en eller två personer. Därjämte finnas i varje byggnad dagrum, kaffekök och badrum. Då hemmets syfte är att bereda ett verkligt hem för friska åldringar, har man här frångått systemet med stora salar.

Hemmet, som har plats för 258 åldringar, öppnades den 17 juli 1930.

Närmaste uppsikten över och vården av hemmet handhaves tills vidare av sysslomanen vid Sabbatsbergs ålderdomshem.

Instruktion. Se under Sabbatsbergs ålderdomshem.

Stat år 1932. Utgifter: 237,774 kr.; inkomster: 25,550 kr.

Syssloman och kamrerare.

Valdén, G. F. (se även ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem); träffas å Gammelbyns ålderdomshem säkrast tisdagar och fredagar 9—11.

Ett extra kontorsbiträde (1,860 kr.).

Predikant

(500 kr.).

Helén, H. V. J., kyrkoherde i Enskede förs.

Läkare

(1,500 kr.).

Ericsson, V. A.

En *föreståndarinna* (7), en *vaktmästare* (7), en *värmeledningsskötare* (6), en *köksförestånderska* (4), en *biträdande föreståndarinna* (4), en *eldare* (III b), en *dräng* (III a), en *kokerska* (II a), en *kokerska* (I d), fem *sköterskor* (3), sex extra *sköterskor* (1,560—1,440), tre *kokerskebiträden* (I b), två *sköterskebiträden* (I b), en *portvakt* (1,500 kr.).

Rosenlunds ålderdomshem.

Skånegatan 1, Sö.; t. S. (4)3 04 09, S. (4)3 11 06; expeditionstid: 9—16 (lördagar 9—14).

Den år 1859 beslutade centralisationen av fattigvårdsanstalterna (se ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem) genomfördes för de södra församlingarnas del först långt senare. Det betydliga tillstånd, i vilket de södra fattighusen befunno sig, föranledde väl år 1874 ett fattigvårdsnämndens beslut om upprättande av ett nytt fattighus på söder, men först 1888 kom ett dylikt till stånd i och med uppförandet i kv. Vattenpasset av Södermalms fattighus, var-
efter Maria och Katarina fattighus indrogos.

Rosenlunds ålderdomshem, som anstalten år 1898 började benämnas, har efter större tillbyggnader, avslutade åren 1906 och 1926, numera 825 platser. Genom under de senaste åren (sedan år 1927) vidtagna anordningar har hemmet i viss mån erhållit en förändrad karaktär. Tre av hemmets avdelningar hava nämligen inretts till vårdhem med plats för 564

patienter (därav 304 manliga och 260 kvinnliga). I samband härmed har antalet ålderdomshemsplatser minskats till 261 (117 avsedda för män och 144 för kvinnor).

Å samma stat som Rosenlunds ålderdomshem äro jämväl uppförda guldbröllopshemmet (fr. o. m. år 1914) och ålderdomshemmen vid Årsta och Skarpnäck (fr. o. m. år 1927) (se vidare nedan).

Instruktioner. Styrelsens instruktioner för sysslomannen den 1 mars 1889, för predikanten den 14 juni 1888 och för läkaren den 13 nov. 1901.

Stat år 1932 (för Rosenlunds ålderdomshem jämte guldbröllopshemmet samt ålderdomshemmen vid Årsta och Skarpnäck). Utgifter: 1,056,823 kr.; inkomster: 128,300 kr.

Syssloman och kamrerare (19).

Broman, H. V.; träffas säkrast 9—11.

Kontorsskrivare (11).

Biltberg, C. H.

En *kontorsskrivare* (7).

Predikant

(2,000 kr.).

Lundberg, P. I., ständig adjunkt i Högalids förs.

En *organist* och *försångare* (500 kr.).

Läkare

(3,000 kr.).

Ingolf, K. A.

En *maskinist* (10), en *trädgårdsmästare* (10), en *förrädmästare* (9), två *vaktmästare* (7), en *hantverkare* (7), två *värmeledningsskötare* (6), en *värmeledningsskötare*, tillika *vaktmästare* (6), tre *eldare* (III b), fyra *sjukvårdsförestånderskor* (7), en *köksförestånderska* (6), en *trätfförestånderska* (4), fyra *biträdande sjukvårdsförestånderskor* (4), två *biträdande köksförestånderskor* (4), tio *sköterskor* (3), en *baderska* (2), tjugutva *sköterskor* (2,160—1,740 kr.), nio *sköterskebiträden* (I b), elva *köksbiträden* (tre I d och åtta I b), sex *städerskor* (I b).

Oscars och Sofias guldbröllopshem för åldriga makar (»guldbröllopshemmet»).

Skånegatan 1, Sö.; t. S. (40) 73 09.

Med anledning av den förestående femtioårsdagen av konung Oscar II:s och drottning Sofias förmälning beslöte stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att till beredande av ett hem för fattiga, åldriga makar anslå ett belopp av 200,000 kr. samt anhålla hos deras majestäter, att ifrågavarande hem finge bära namnet »Oscars och Sofias guldbröllopshem för åldriga makar», ävensamt att uppdraga åt fattigvårdsnämnden att uppgöra närmare förslag till hemmets åstad-

kommande. Framställningen i namnfrågan bifölls, och den 20 februari 1911 beslöt stadsfullmäktige hemmets förläggande till kv. Vinkeln i omedelbar närhet av Rosenlunds ålderdomshem samt anslog, vad som utöver förut fonderade medel behövdes att utfylla den till 410,500 kr. beräknade byggnadskostnaden. Hemmet, som har plats för 80 par åldringar, öppnades den 1 oktober 1913.

Sysselman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

En *sjukvårdsförestånderska* (7), en *biträdande sjukvårdsförestånderska* (4), en *sköterska* (3), en *sköterska* (1,980 kr.), en *sköterska* (1 b).

Ålderdomshemmet vid Årsta.

*Årsta, Liljeholmen, Stockholm 9;
t. Liljeholmen 20.*

Ålderdomshemmet vid Årsta, som före den 1 juli 1926 tillhörde däv. S:t Eriks sjuk- och vårdhem (såsom filial VI), har fr. o. m. år 1927 uppförts å samma stat som Rosenlunds ålderdomshem. Hemmet har f. n. 63 platser, varav 32 för män och 31 platser för kvinnor, men skall efter hand beläggas med enbart män.

Sysselman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare

(500 kr.).

Malmgren, G. W. K.

Predikant

(360 kr.).

Lundberg, P. I., ständig adjunkt i Högalids förs.

Föreståndarinna (6).

Hedvall, Signe A.

En *vaktmästare* (7), en *dräng* (III a), ett *biträde* åt föreståndarinnan (II a), en *kokerska* (I c), ett *köksbiträde* (I b).

Ålderdomshemmet vid Skarpnäck.

Fattigvårdsnämnden förhörde år 1927 huvudbyggnaden å egendomen Skarpnäck och inrättade därstädes ett ålderdomshem, vilket efter vissa reparationsarbeten öppnades den 1 juli 1927. Sedan de å detta ålderdomshem intagna personerna år 1930 överflyttats till Gammelbyns ålderdomshem, var hemmet en tid nedlagt, men togs år 1931 ånyo i bruk. Hemmet har f. n. 52 platser, varav 40 för män och 12 för kvinnor.

Sysselman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare

(500 kr.).

Ericsson, V. A.

En *föreståndarinna* (2,400 kr.), ett *biträde* åt föreståndarinnan (II a), en *kokerska* (I c), ett *köksbiträde* (I b).

Vårdhemmet Högalid.

Maria Ban- och Volmar Yxkullsgatorna, Sö. (postgirokonton nr 2439); t. N. (2)3 25 70; expeditionstid: 9—15 (lördagar samt juni—aug. alla dagar 9—14).

Det år 1773 upprättade »södra frivilliga arbetshuset» (se ovan sid. 163) övergick år 1844 i »Stockholms stads allmänna arbetshus», vilket år 1864 ombildades till arbetsinrättning. År 1905 förflyttades arbetsinrättningen till nya lokaler vid Maria Ban- och Volmar Yxkullsgatorna å Södermalm, rymmande 1,432 personer. Genom en i början av år 1926 avslutad ombyggnad, varvid en logementsbyggnad inretts till vårdhemsavdelning, reducerades platsantalet till 1,044. Efter vissa ytterligare ombyggnadsarbeten utgör antalet platser f. n. 1,067, varav 739 å försörjningsavdelningen och 328 å vårdhemsavdelningen. Inrättningens namn ändrades år 1926 till vårdhemmet Högalid.

Å hemmets försörjningsavdelning intagas dels i någon mån arbetsföra män, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter, dels nödställda, kommunen tillhörande arbetsföra personer, som sakna stadigt hemvist och önska att intagas å vårdhemmet, dels slutligen även välfredade, avskedade militärer, som tillhört manskapet vid värvad trupp samt inom kommunen befinnas vara i behov av fattigvård; dessa utgöra en särskild underavdelning, kallad militäravdelningen.

Å försörjningsavdelningen intagna personer äro skyldiga att efter sin förmåga förrätta det arbete inom inrättningen, som av sysselmannen dem anvisas. Arbetet består förnämligast av vedsågning, utearbeten, bakning, tvätt, mangel, skomakeri, skrädderi, snickeri m. m. Även tillredes mat och bakas bröd för de av allmänna fattigvården bespisade inom stadens samtliga territorieella församlingar.

Å hemmets vårdhemsavdelning intagas endast sådana män, som äro i behov av vård men icke av sjukhusvård. I regel intagas endast sådana personer, som varit intagna å sjukhuset S:t Erik och därifrån rekommenderats till erhållande av plats å vårdhemmet, ävensom personer, som förut varit intagna å hemmets försörjningsavdelning. Vårdhemmets läkare beslutar i sista hand angående intagning å vårdhemsavdelningen.

FvN.

Å vårdhemmet mottagas ej personer, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom kräva särskild vård och tillsyn, ej heller den, som ej fyllt 18 år. Intagning sker allenast efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Fattigvårdsanstaltsstyrelsen (se sid. 178) antagar syssloman samt övrig nödig personal utom erforderliga tjänstebiträden för köks- och tvättavdelningarna samt för stallet, vilka antagas av sysslomannen. Sysslomannen är inrättningens föreståndare samt utövar den styrelsen tillkommande tillsynen över de å hemmet intagna. Utan sysslomannens tillstånd få å hemmet intagna personer icke avlägsna sig därifrån.

Under samma förvaltning som vårdhemmet Högalid stå jämväl vårdhemmet Torkel Knutssonsgatan 22 (sedan år 1928), vårdhemmet Lilla Nygatan 21 (sedan 1 dec. 1930) och vårdhemmet Tjärhovsgatan 11 (sedan 24 nov. 1931) (se vidare nedan).

Reglemente m. m. Fattigvårdsnämndens reglemente för [Stockholms stads arbetsinrättning] den 30 mars 1920. Instruktion för vid [Stockholms stads arbetsinrättning] anställda tjänstemän och betjante, fastställd av inrättningens styrelse den 14 dec. 1905.

Stat år 1932 (för vårdhemmet Högalid jämte filialer). Utgifter: 1,562,280 kr.; inkomster: 1,017,835 kr.

Syssloman och föreståndare (21).

Brusén, N. G.; t. S. (4) 3 25 42; mottagningstid: 8—9,30, 11—12.

Assistent (16).

Malm, J. A. F.

Läkare
(7,200 kr.).

Grahn, K. E.

Predikant
(1,400 kr.).

Alner, Hj. P., komminister i Högalids förs.

En *organist och försångare* (500 kr.).

Kassör (15).

Pettersson, A.

Förrådsbokhållare (14).

Ahlner, K. G.

Bokhållare (13).

Johansson, V. E.; Silfversparre, C. G. C:son;
Uddén, A. E.

Tre *extra skrivbiträden* (2,160—1,500 kr.).

Maskinist (13)

(för verküstargöröml 600 kr.).

Melander, S. F.

Tre *biträdande maskinister* (10), fyra *arbetsföreståndare* (10), två *arbetsförmän* (9), tio *vaktmästare* (7), två *extra vaktmästare* (2,640 kr.), en *automobilförare* (7), en *automobilförare* (6), fem *extra automobilförare* (2,400 kr.), en *barberare* (2,880 kr.), en *köksförestånderska* (7), en *sjukvårdsförestånderska* (7), fyra *sjuksköterskor* (6), två *extra sjuksköterskor* (2,400 kr.), en *tvättförestånderska* (6), två *biträdande köksförestånderskor* (4), fyra *tvättbiträden* (ett II b, ett II a och två I c), en *kokerska* (II a), en *strykerska* (I c), åtta *köksbiträden* (ett I d, ett I c och sex I b), tre *extra köksbiträden* (I b), tjugufyra *sjuksköterskebiträden* (I b), åtta *stüderskor* (840 kr.).

Vårdhemmet Torkel Knutssonsgatan 22.

Torkel Knutssonsgatan 22, Sö.; t.
S. (4) 1 45 00.

Inom ifrågavarande fastighet (f. d. Malmqvistska barnuppföstringsanstalten) har sedan den 1 okt. 1926 varit inrymd en tillfällig asyl för familjer, vilken emellertid fr. o. m. den 1 jan. 1928 ombildats till vårdhem. Till detta vårdhem, som ställts under vårdhemmet Högalids förvaltning, har överflyttats den förut å vårdhemmet Tjärhovsgatan 28 (jfr nedan) intagna klientelen. Hemmet har 130 platser för män.

Syssloman och föreståndare.

Se ovan under vårdhemmet Högalid.

Läkare.

Grahn, K. E. (se ovan).

En *vaktmästare* (7), en *extra sjuksköterska* (2,400 kr.).

Vårdhemmet Lilla Nygatan 21.

Lilla Nygatan 21, St.; t. (10) 57 09.

Inom nämnda fastighet har under hösten 1930 iordningställt ett nytt provisoriskt vårdhem, vilket öppnades den 1 dec. s. å. Hemmet, som efter utvidgning inrymmer 135 platser för män, har ställts under vårdhemmet Högalids förvaltning.

Syssloman och föreståndare.

Se ovan under vårdhemmet Högalid.

Läkare
(800 kr.).

Grahn, K. E. (se ovan).

En *vaktmästare* (7), en *extra vaktmästare* (2,640 kr.), en *extra sjuksköterska* (2,400 kr.), två *matutdelerskor* (I c), fyra *stüderskor* (840 kr.).

Vårdhemmet Tjärhovsgatan 11.

Sivertska kasernen, Tjärhovsgatan 11, Sö.; t. S. (40) 78 15.

Inom Sivertska kasernen iordningställdes hösten 1931 ytterligare ett nytt provisoriskt vårdhem. Hemmet, som öppnades den 24 nov. s. å., har 64 platser för män och står under vårdhemmet Högalids förvaltning.

Sysselman och föreståndare.

Se ovan under vårdhemmet Högalid.

Läkare
(800 kr.).

Grahn, K. E. (se ovan).

En *vaktmästare* (7), en *extra vaktmästare* (2,640 kr.), en *extra sjuksköterska* (se under vårdhemmet Lilla Nygatan 21), en *matutdelerska* (1 c), en *diskerska* (1 c).

Asylerna för husvillan och de mindre vårdhemmen.**Expeditionen.**

Tjärhovsgatan 28, Sö.; t. S. (40) 88 45, S. (4) 145 92; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14

Asylerna för husvillan ävensom de s. k. mindre vårdhemmen stå under gemensam förvaltning. Närmaste uppsikten över och vården av dessa anstalter handhaves av en av fattigvårdsanstaltsstyrelsen utsedd sysselman.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads barnhärberge, spädbarnshem och asyl för husvillan jämte tillhörande natthärberge den 30 mars 1920.

Stat år 1932. Utgifter: 26,787 kr.

Sysselman

(som i lönegrupp 19).

Widtskiöld, J.; träffas säkrast 9—11.

En *kontorsskrivare* (7), en *extra kontorsskrivare* (3,300 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,980 kr.).

Stockholms stads asyl för husvillan.

En ny form av fattigvård uppkom år 1899 med inrättandet av asyl för husvillan. Dessa asyl för hava till ändamål att bereda tillfälligt skydd åt medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som (särskilt vid flyttningstider) äro i saknad av bostad, företrädesvis sådana, som tillhöra Stockholms kommun. Intagning sker efter remiss av fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd eller, å deras vägnar, av fattigvårdsinspektören. För ett sedan november 1905 existerande natthärberge (se nedan) gälla särskilda bestämmelser. Tiden för husvill persons vistelse

å asyl må i regel icke överstiga fyra veckor. I allmänhet må ingen ånyo intagas, förrän tre månader förflutit, sedan den behövande från asyl en utskrivits.

Å staten för asylerna för husvillan finnes jämväl uppfört anslag till värme- och läsestugor. Denna verksamhet, som tidigare omhändertagits av stiftelsen för fattiga och värlösa, har fr. o. m. år 1923 direkt inordnats under asylerna för husvillan.

Stat år 1932. Utgifter: 220,027 kr.; inkomster: 28,100 kr.

Läkare för asylerna

(arvode för båda sammanlagt 3,600 kr.).

Hultkvist, G. E. (för de södra asylerna); **von Matérn, H.** (för barnasynen vid Sabbatsbergsvägen).

Barnasynen vid Sabbatsbergsvägen, Va.

Tel. (3) 8 57 02.

Asynen är avsedd för mödrar, som åtföljas av barn under 3 år, ävensom för ensamstående gossar, som icke fyllt 12 år, och flickor, som icke fyllt 16 år. De sistnämnda kategorierna äro emellertid avsedda att successivt överflyttas till barnavårdsnämndens barnhem, i den mån plats där kan beredas för dem. Asynen rymmer 122 personer, däraf 25 platser för mödrar och 97 för barn.

Föreståndarinna (7).

Christiansen, Ellen M.

En *vaktmästare* (7), en *värmelednings-skötare* (6), en *biträdande föreståndarinna* (4), en *köksförestånderska* (3), fem *barnsköterskor* (2), två *kokerskebiträden* (1 d), två *barnsköterskor* (1 b).

Barnasynen vid Åsögatan, Sö.

Tel. S. (4) 1 58 66.

Asynen, som är avsedd för samma kategorier som asynen vid Sabbatsbergsvägen, rymmer 90 personer. (Jfr nedan »Landsasynen».)

Föreståndarinna (7).

Eriksson, Frida C. Z.

En *vaktmästare* (7), en *värmelednings-skötare* (6), en *biträdande föreståndarinna* (4; nuvarande innehavaren åtnjuter avlöning enligt 6:e lönegruppen), en *köksförestånderska* (3), fem *barnsköterskor* (2), två *kokerskebiträden* (1 d), två *barnsköterskor* (1 b).

Asynen vid Åsögatan, Sö., för fattiga barnaföderskor, ej tillhörande Stockholms kommun. (Landsasynen.)

Tel. S. (4) 1 58 66.

Asynen, som den 1 okt. 1906 flyttades från Maria Prästgårdsgata till den under däv. styrelsen

FvN. för Stockholms stads asyl för husvilla lydande barnasylen vid Åsögatan, rymmer 15 mödrar med barn och har till ändamål att lämna fattigvård åt sådana, annan kommun tillhörande, behövande barnaföderskor, vilka efter utskrivning från barnbördshus äro ur stånd att genast försörja sig och sina barn.

Personal.

Densamma som för barnasylen vid Åsögatan.

Asylen vid Östgötagatan 61 & 63, Sö.
Tel. S. (4) 1 54 08.

Asylen, som lämnar vård åt såväl män som kvinnor och barn, rymmer 30 personer.

Föreståndare (8).

Person, E. R. L.

Två vaktmästare (7), en husmoder (4), en badmästare (III b), ett kvinnligt biträde (I d).

Natthärbärgat vid Östgötagatan
61 & 63, Sö.

Tel. S. (4) 1 54 08.

Sedan dåv. styrelsen över asylerna för husvilla från och med år 1905 indragit ett förut till frälsningsarméns härbärgesverksamhet utgående anslag, gick styrelsen samma år i författning om inrättande av ett härbärke i samband med dåvarande asylens vid Tjörhovsgatan, numera vid Östgötagatan. Inträde för natten vinnes, utan särskild remiss och utan avgift, av husvilla, medellösa eller mindre bemedlade män, dock för en tid av högst fem nätter i månaden. I ersättning för logi och frukost åligger det arbetsför logerare att i en med härbärgat förenad vedgård säga och hugga ett visst mått ved eller att inom härbärgat utföra annat motsvarande arbete. Natthärbärgat, som tidigare hölls öppet endast under den kallare årstiden, är numera tillgängligt större delen av året. Det rymmer 76 personer.

Under vintern 1931—1932 har hela anstalten under namn av kommunala upptagningshärbärgat disponerats för män, som äro i avsaknad av bostad och arbetsanställning.

Personal.

Densamma som för nattasylen vid Östgötagatan 61 & 63 samt dessutom en konsulent (tillfälligt anställd).

Värme- och läsestugor.

Gamla Brogatan 49 A, C.; t. (10) 54 09;
Brännkyrkagatan 95, Sö.; t. S. (4) 1 11 63;
Bondegatan 44, Sö.; t. S. (40) 48 20;
Snickarebacken 6, C.; t. (10) 35 69.

Värme- och läsestugor pläga i mån av behov

inrättas under den kallare årstiden. Under vintern 1931—1932 hava fyra sådana varit inrättade.

Personal.

Fyra föreståndare, fyra vaktmästare (tillfälligt anställda för vintermånaderna).

Stockholms stads mindre vårdhem.¹⁾

Vårdhemmen Bondegatan 23, Bondegatan 40, Kungsholmsgatan 69, Lilla Gråbergsgatan 1 och Tjörhovsgatan 28 tillhörde före den 1 juli 1926 dåv. St. Eriks sjuk och vårdhem (såsom dess filialer I—V). De ställdes därefter (de fyra förstnämnda fr. o. m. den 1 juli 1926 och det sistnämnda fr. o. m. den 1 jan. 1928) under samma förvaltning som asylerna för husvilla. Vårdhemmet Bondegatan 40 har sedermera upphört, men två ytterligare på samma sätt förvaltade vårdhem hava tillkommit, nämligen vårdhemmet Roslagsgatan 65 (fr. o. m. den 1 sept. 1930) inrymt i den förut av stadens barnhärbärge disponerade fastigheten vid Bellevue, samt (fr. o. m. den 1 dec. 1931) vårdhemmet Södermannagatan 2 (inom Sivertska kasernen), varest tidigare ett provisoriskt vårdhem varit anordnat.

Stat år 1932. Utgifter: 471,447 kr.; inkomster: 33,240 kr.

Predikanter

(1,600 kr.).

Dahf, H. H., ständigt adjunkt i Katarina förs. (för vårdhemmen å Södermalm); Skoglund, S. A. G., ständigt adjunkt i St Görans förs. (för vårdhemmen Kungsholmsgatan 69 och Lilla Gråbergsgatan 1).

Vårdhemmet Bondegatan 23.

Bondegatan 23, Sö.; t. S. (4) 1 43 30.

Hemmet har 150 platser för kvinnor.

Läkare

(2,000 kr.).

Engström, R. O.

Föreståndarinna (6).

Karlberg, E. K. (Connie).

En vaktmästare (7), två sjuksköterskor (6), en kokerska (II b), två arbetsbiträden (ett II c och ett I c), sju sjuksköterskebiträden (I b).

¹⁾ Statsfullmäktige hava den 1 april 1932 beslutat ersätta flertalet av de nuvarande mindre vårdhemmen med en större fattigvårdsanstalt av vård- och försörjningshemskaraktär (med c:a 600 platser), å egendomen Svedmyran vid Storeby (mitt emot Gammelbyns ålderdomshem).

Vårdhemmet Kungsholmsgatan 69.
Kungsholmsgatan 69, K.; t. K. (50 00) 21.
Hemmet har 71 platser för kvinnor.

Läkare
(500 kr.).

Mellner, K. A. A.

Föreståndarinna (6).

Karlsson, Anna, tjl., tjf. Lundberg, H. M. (Maja).
Fyra biträden (ett I c och tre I b).

Vårdhemmet Lilla Gråbergsgatan 1.
Lilla Gråbergsgatan 1, Va.; t. (I) 1 20 31.
Hemmet har 48 platser för kvinnor.

Läkare
(500 kr.).

Mellner, K. A. A.

Föreståndarinna (6).

Möller, Elsa L.
Ett biträde (I c).

Vårdhemmet Tjärhovsgatan 28.
Tjärhovsgatan 28, Sö.; t. S. (4) 1 45 92.
Hemmet har 72 platser, därav 40 för kvinnor och 32 för män.

Läkare.

Engström, R. O. (se ovan).

Föreståndarinna (6).

Ring, Ingeborg E.
En vaktmästare (7), fyra sköterskebiträden (I b).

Vårdhemmet Roslagsgatan 65
(Bellevue).

Roslagsgatan 65, Va.; t. (3) 8 78 39.

En staden tillhörig fastighet i Bellevue, som från 1904—1928 disponerades som barnhem och därefter under ett par år tjänade som lokal för stadens barnhärberge, har fr. o. m. den 1 sept. 1930 tagits i anspråk för ett nyinrättat mindre vårdhem. Hemmet består av en avdelning om 18 platser för havande kvinnor samt en nattasyl för kvinnor med 8 platser.

Läkare
(500 kr.).

Engström, R. O.

Föreståndarinna (6).

Hedgren, Sofia E.

En extra vaktmästare (2,280 kr.), en kokerska (II b), ett biträde (I d).

Vårdhemmet Södermannagatan 2. **FVN.**
Sivertska kasernen, Södermannagatan 2, Sö.; t. S. (4) 3 48 40.

Hemmet har 72 platser för kvinnor.

Läkare.

Engström, R. O. (se ovan).

Föreståndarinna (6).

Gunnerbeck, A. Elisabet.

En sköterska (2,280 kr.), åtta biträden (I b), en portvakt (I b).

Sinnesslöanstalten Åkeshov.

Åkeshov; postadress: Ulvsunda; t. Ulvsunda 102.

Med hänsyn till behovet av en särskild anstalt för de å däv. allmänna försörjningsinrättningens olika sinnessjukavdelningar vårdade sinnesslöa beslöto stadsfullmäktige år 1916 att anordna en särskild anstalt för vård av obildbara sinnesslöa uti hyvudbyggnaden å den staden tillhöriga egendomen Åkeshov i Bromma, där tidigare en vårdanstalt för epileptiska, sinnesslöa barn, det s. k. Margarethahemmet (se sid. 379), varit inrymt. Efter en del reparationsarbeten å egendomen öppnades anstalten i januari 1917.

Anstalten, som är av kungl. maj:t för sitt ändamål godkänd, står under medicinalstyrelsens överinseende och under närmaste tillsyn av överinspektören för sinnesslövården i riket. Statsbidrag utgår halvårsvis med högst 180 kr. för en var av det antal obildbara sinnesslöa, som i medeltal för dag under nästföregående halvår vårdats å anstalten.

Styrelsen för anstalten består av fyra ledamöter med en suppleant och utses årligen av fattigvårdsnämnden. Anstalten har 50 platser för män.

Författningar. Kungl. kung. ang. understöd av statsmedel åt anstalter för obildbara sinnesslöa den 24 okt. 1919, med ändringar den 18 juni 1927 och 19 dec. 1930. Reglemente för sinnesslöanstalten Åkeshov, fastställt av fattigvårdsnämnden den 30 mars 1920.

Stat år 1932. Utgifter: 88,739 kr.; inkomster: 26,510 kr. (därav 17,500 kr. statsbidrag).

Styrelse.

Eneström, Hj. E., överläkare, kassaförvaltare; Jakobsson, U. G. W., roteman, ordf.; Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, vice ordf. och vice kassaförvaltare; Ljunberg, I., vice värd.

Suppleant: Täckholm, T. O., skötare.

Läkare
(1,400 kr.).

Bystedt, I.

FvN. Föreståndare, redogörare och protokollsförare
(1,000 kr.).

Petri, Hj. M., syssloman (se sid. 134).

Föreståndarinna (8).

Gustafsson, H. E. (Nora).

En *skötare* (7), en *extra skötare* (2,340 kr.), fyra *sköterskor* (5), en *extra sköterska* (1,860 kr.), ett *biträde* åt föreståndarinnan (II c), en *hushållerska* och *kokerska* (I d), två *köksbiträden* (I b).

Jacques och Galathée Lamms hem för behövande blind.

Hornsgatan 52, Sö.; t. S. (4) 104 11.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente av den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. att användas till ett hem för behövande blind mot villkor bl. a. att staden upplåte för ändamålet lämpad lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl hemmet som penningmedlen. Stadsfullmäktige uppdrog den 18 okt. 1915 förvaltningen av medlen åt drätselnämndens första avdelning med skyldighet för avdelningen att årligen ställa disponibel avkastning till fattigvårdsnämndens förfogande för åtgärder i testamentets syfte. Sedermera (åren 1917 och 1927) hava ytterligare tillkommit donationer av frökarna Agnes och Ida Lamm, vardera å 10,000 kr., att användas och förvaltas på enahanda sätt som den föregående donationen. Hemmet öppnades i december 1916 i för ändamålet förhyrd lokal, Storgatan 38. Den 1 okt. 1928 förflyttades hemmet till en staden tillhörig fastighet, Hornsgatan 52.

Hemmets angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av en ordförande och två andra ledamöter jämte tvänne suppleanter, årligen utsedda av fattigvårdsnämnden. Ansökan om inträde i hemmet inlämnas till anstaltens styrelse och skall vara åtföljd av läkarintyg, av vederbörande sociala distriktsbyrå (se sid. 125) utfärdat intyg om medellöshet samt prästbetyg. Den å hemmet åtnjutna vården är ej att hänföra till fattigvårdsunderstöd.

Hemmet är t. v. avsett uteslutande för män och har f. n. 9 pensionärer.

Reglemente. Reglemente för Jacques och Galathée Lamms hem för behövande blind, fastställt av fattigvårdsnämnden den 20 juni 1916.

Stat år 1932. Utgifter: 14,985 kr.; inkomster: 8,100 kr. (däraf 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Lamm, C. R., ingenjör; von Schultz, f. Wedin, Sigrid E., fru, kassaförvaltare; Wassberg, A., f. d. överlärare, ordf.

Suppleanter: Wedberg, Ebba Ch., fröken; Lundin, f. Nordström, Hanna M., fru.

Protokollsförare
(150 kr.).

Nilson, A., aktuarie.

Föreståndarinna
(2,040 kr.).

Johansson, Anna.

En *tjänarinna* (1,320 kr.).

Arbetshem.

Genom 1918 års fattigvårdslag (§ 33) hava landsting och städer, som ej deltaga i landsting, ålagts att upprätta särskilda arbetshem för omhändertagande av dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen kunna emottagas eller behållas å ålderdomshem, försörjningshem eller vårdhem, dels ock försörjningspliktiga, vilka jämlikt § 71 i fattigvårdslagen förelagts arbete. Män och kvinnor må ej intagas i samma arbetshem, såvida ej för dem finnas fullständigt skilda avdelningar. Personer under aderton år må ej intagas i arbetshem. Arbetshem skall stå under ledning av en styrelse, som har att besluta om intagning i hemmet, samt vara försett med av konungen fastställt reglemente.

Enligt särskilda kungörelser utgår statsbidrag såväl för uppförande eller inrättande av arbetshem som ock till driftkostnaderna. Det senare bidraget utgår halvårsvis med 250 kr. för var och en av det antal personer, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

Till en början (fr. o. m. år 1919) tjänstgjorde för Stockholms vidkommande en avdelning av däv. arbetsinrättningen såsom provisoriskt arbetshem för män och en avdelning vid däv. allm. försörjningsinrättningen (sedan St Eriks sjuk- och vårdhem) såsom provisoriskt arbetshem för kvinnor.

År 1923 träffade emellertid fattigvårdsnämnden i enlighet med av stadsfullmäktige lämnat bemyndigande avtal med kristliga föreningen av unga kvinnor angående upplåtande till arbetshem för kvinnor av den föreningen tillhöriga småbrukskolonien Emaus vid Norrtälje. Enligt avtalet skall anstaltens drift fortfarande handhas av kristliga föreningen av unga kvinnor, under det att staden för disponerandet av de tillgängliga platserna (12) skall betala dels ett årligt bidrag (för år 1932 5,000 kr.), dels ersättning för vårdkostnaderna för å hemmet intagna personer från Stockholm efter viss dagavgift (för år 1932 3 kr.). Statsbidraget till driftkostnaderna skall av arbetshemmet inleverera

ras till fattigvårdsnämnden. Arbetshemmet Emaus, för vilket kungl. maj:t den 27 april 1923 fastställt reglemente, trädde i verksamhet den 1 juni 1923.

Då erfarenheterna från arbetshemmet Emaus under dess första verksamhetsår visat sig tillfredsställande, sökte fattigvårdsnämnden lösa frågan om arbetshem för män efter samma riktlinjer, d. v. s. genom överenskommelse med en enskild organisation. I detta syfte träffade nämnden efter bemyndigande av stadsfullmäktige år 1925 avtal med svenska diakonsällskapet om inrättande för Stockholms stads räkning av ett arbetshem för män å den av sällskapet för ändamålet inköpta Ösbyholms egendom inom Frötuna socken av Stockholms län. Arbetshemmet, som är avsett för 40 personer, drives av diakonsällskapet, mot det att staden lämnar ersättning för driftkostnaderna med dels ett fast garantibelopp av 15,000 kr., dels en dagavgift av 3 kr. för varje å hemmet intagen person från Stockholm. Reglemente för arbetshemmet Ösbyholm fastställdes av kungl. maj:t den 19 dec. 1924. Hemmet trädde i verksamhet den 1 nov. 1925.

Sedan genom bestämmelser i 1924 års barnavårdsplan barnavårdsnämnden erhållit befogenhet att meddela försumliga underhållsskyldiga arbetsförelägganden, får även denna nämnd disponera platser å de båda ovannämnda arbetshemmen mot ersättning av kostnaderna härför.

Med hänsyn till de av Stockholms stad i förevarande hänseende vidtagna åtgärderna har kungl. maj:t den 15 okt. 1926 tills vidare befriat staden från skyldigheten att själv upprätta arbetshem jämlikt § 33 i fattigvårdslagen.

Arbetarbostadsfonden till minne av den 9 februari 1853.

Denna fond bildades av bidrag, som nämnda år, i anledning av konung Oscar I:s återställande till hälsan efter en långvarig sjukdom samt födelsen av kronprins Carls son Carl, subskriberades för att användas till uppförande av sunda och tjänliga bostäder åt arbetare. Fonden för-

valtas av en styrelse bestående av sex personer, vilka utses för livstid av Stockholms stads fattigvårdsnämnd. Styrelsen väljer inom sig ordförande.

Styrelsen åligger att till förverkligande av det med fondens bildande avsedda ändamål använda de medel, som nu redan finnas och framtiden komma att till fonden inflyta samt i sådant avseende vidtaga alla erforderliga åtgärder. Styrelsen skall senast den 15 maj varje år till fattigvårdsnämnden avgiva berättelse över fondens förvaltning under det sist förlutna året.

Fondens värdehandlingar och medel skola överlämnas till samt förvaras hos och vårdas av fattigvårdsnämnden med skyldighet för dess redogörare att senast den 15 april varje år till styrelsen lämna uppgift på de fonden tillhöriga, under nämndens vård ställda värdehandlingar och medel samt å den behållna avkastningen därav under sist förlutna året.

Fondens kapital, som vid början av dess verksamhet var 16,668 rdr banko, hade vid 1931 års slut växt till 1,200,213: 97 kr.

Fondens fastigheter äro belägna i kvarteren Sommaren (adress: Danviksgatan 2), Apelträdet (adress: Markvardsgatan 14), Lampan (6 st., adresser: Ploggatan 3, Bondegatan 71 och Duvnäsgränd 16, Duvnäsgränd 14, Duvnäsgränd 12 samt Duvnäsgränd 8, 10 och Åsögatan 200—204), samt Borgare inom Kristinebergssområdet å Kungsholmen. I sistnämnda kvarter är med kreditunderstöd av staden ett nytt bostadshus under uppförande.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för styrelsen för arbetarbostadsfonden till minne av den 9 februari 1853, fastställt den 7 mars 1904.

Styrelse.

Eklund, J. M., fabrikör; Engberg, J. A. A., murare, stadsfullm.; Hallström, K. L. F., tjänsteman; Lindqvist, F. L., föreståndare; Magnusson, A. E., byggmästare, ordf.; Ringholm, K. E., direktör.

Protokollsförare.

Berg, L. H., kamrerare.

FvN.

Stockholms stads nycterhetsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Nycterhetsnämnden.

*Kungsholmstorg 16, 2 tr., K.; t. N.
(2)3 12 25.*

Lagen den 12 juni 1931 om behandling av alkoholister (alkoholistlag), gäller från den 1 juli 1932, vid vilken tidpunkt motsvarande lag av år 1913 upphör att gälla. Lagen stadgar, att om någon är hemfallen åt alkoholmissbruk och han i följd därav finnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller utsätta någon, som han jämlikt stadgande i lag är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person, eller ligga det allmänna, sin familj eller annan till last, eller vara ur stånd att taga vård om sig själv, eller föra ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt, skola åtgärder vidtagas för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv. Detta gäller även, där person, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivt under de två senast förflytna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri. Länsstyrelse (överståthållarämbetet) kan, i den ordning lagen föreskriver, förordna om sådan persons intagning å allmän alkoholistanstalt. Allmän alkoholistanstalt är antingen anstalt, som av staten inrättats för sådant ändamål, eller av landsting, kommun, förening eller stiftelse eller annan anordnad anstalt, som av konungen erkänts såsom allmän alkoholistanstalt. — Hithörande frågor handläggas av kommunens nycterhetsnämnd. Ansökan om internering göres i regel av nycterhetsnämnden men kan även i vissa fall göras av polismyndighet.

Stadsfullmäktige tillsatte 1914 en kommitté för utredning av frågan om stadens alkoholistvård m. m. I början av 1916 inköpte staden stiftelsen Stockholms alkoholstems egendom Eolshäll, och den 19 juni 1916 beslöt stadsfullmäktige att tillsätta en särskild nycterhetsnämnd.

Alkoholistanstalten Eolshäll blev dock aldrig av Stockholms stad tagen i bruk för alkoholistvård utan uppläts först till hälsovårdsnämnden och överlämnades sedan till folkskolektionen (barnavårdsnämnden) för att användas till barnhem för vanartade gossar (se sid. 242). För att tillgodose stadens behov av alkoholistvård har nycterhetsnämnden i stället träffat avtal ang. disposition av platser för alkoholister

vid arbetshemmet Björknäs, varjämte en del platser kunna disponeras dels å hemmet vid Älgården vid Hedemora, dels å statens anstalter för vård av alkoholister vid Venngarn, Svartsjö och Landskrona samt å anstalten Gunnarskog vid Flisby. (Beträffande nycterhetsnämndens inackorderingshem vid Älvsjö se nedan.)

Förutom alkoholistvården har Stockholms stads nycterhetsnämnd till uppgift att handlägga frågor rörande nycterhetstillståndet inom Stockholm ävensom att förvalta de medel, som av stadsfullmäktige anslås till nycterhetens befrämjande inom staden eller eljest ställas till nämndens förfogande.

Genom kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker hava nya uppdrag ålagts nycterhetsnämnden. Sälunda äger nämnden förordna, att rusdrycker icke må utminuteras under tre år från beslutets dag till den, som brukar alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller andra. Vidare skall nycterhetsnämnden genom ett ombud deltaga i besiktning av lokaler, vilka skola användas för detaljhandel med spritdrycker, vin, öl eller pilsnerdricka samt alkoholfria drycker (jfr sid. 41). Jämlikt kungl. förordning den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker har överståthållarämbetet, bl. a. i syfte att erhålla bättre möjligheter till kontroll över s. k. nycterhetskaffer, på hemställan av stadsfullmäktige förordnat, att utskänkning av alkoholfria drycker i Stockholm icke må bedrivas utan av ämbetet meddelat tillstånd. Över ansökan härom skall yttrande inhämtas från nycterhetsnämnden. (Yttranden över framställningar om tillstånd till utskänkning och utminutering av pilsnerdricka avgivas däremot ej av nycterhetsnämnden utan av stadsfullmäktige efter beredning hos fullmäktiges utskänkningskommitté; se sid. 67.)

Enligt kungl. motorfordonsförordningen den 20 juni 1930 skall vidare polismyndigheten före utfärdande av i förordningen omnämnt intyg rörande körkortssökandes nycterhet m. m. höra vederbörande nycterhetsnämnd angående sökandens nycterhetsförhållanden.

Slutligen har nycterhetsnämnden att övervaka nycterhetstillståndet inom kommunen och att för sådant ändamål särskilt genom upplysningar och råd till försäljare söka förebygga missbruk av rusdrycker; att bereda de ärenden, berörande nycterhetstillståndet, vilka av stads-

fullmäktige till nämnden remitteras; samt att till stadsfullmäktige göra framställningar om vidtagande av nyktterhetsfrämjande åtgärder och avgiva ärlig berättelse över nyktterhetstillståndet inom kommunen. Ordförande i nyktterhetsnämnden eller annan av nämnden utsedd ledamot äger närvara vid styrelsesammanträden hos rusdrycksförsäljningsbolaget i Stockholm (se sid. 359) och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

Nyktterhetsnämnden består av sju ledamöter och tre suppleanter, utsedda av stadsfullmäktige för två kalenderår. Av ledamöterna bör minst en vara läkare samt en representant för den kommunala fattigvården, en för den frivilliga alkoholistvården och en för den organiserade nyktterhetsverksamheten inom Stockholm. Nämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller (borgarrådet för socialroteln), äger närvara vid dess sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden utser inom sig delegationer, som handlägga frågor om trängsinternering av alkoholister m. m.

För granskningen av nämndens förvaltning och räkenskaper utses årligen av stadsfullmäktige tre revisorer med tvenne suppleanter.

Författningar. Lag den 30 juni 1913 ang. behandling av alkoholister, med ändring den 9 juni 1922; ny lag, alkoholistlag, den 12 juni 1931, träder i kraft den 1 juli 1932. Kungl. förordning den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker, med ändringar den 14 juni och 1 juli 1918, 11 juli 1919, 22 och 29 juni 1921, 9 juni 1922, 1 och 8 juni 1923, 23 maj och 6 juni 1924, 11 juni 1926 och 30 maj 1930. Kungl. förordning den 11 juli 1919 ang. försäljning av pilsnerdricka, med ändringar den 14 maj 1920, 1 juni 1923, 6 juni 1924, 8 maj 1925 och 18 maj 1928. Kungl. förordning den 8 maj 1925 ang. försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, med ändring den 20 juni 1930. Instruktion för Stockholms stads nyktterhetsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring den 1 aug. 1930. Instruktion för vissa befattningshavare hos Stockholms stads nyktterhetsnämnd, fastställd av nämnden den 19 dec. 1929.

Stat år 1932. Utgifter: 162,773 kr.; inkomster: 16,120 kr.

Nyktterhetsnämndens ledamöter.

Ordförande.

*Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.

Vice ordförande.

Hedelius, A. H., lärare vid högre folkskolorna, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Danielsson, T. H., tjänsteman.

*Englund, E. W., aktuarie, stadsfullm.

Hassler, N. H. Å., professor, stadsfullm.

*Kjellberg, Gerda E., prakt. läkare.

Nilsson, C. R., ombudsman, stadsfullm.

Suppleanter.

*Eriksson, J. E. M., chaufför, stadsfullm.

Andersson, J. Eric, spårvägsman, stadsfullm.

Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskol-lärarinna, stadsfullm.

Nyktterhetsnämndens delegerade.

Delegerade för handläggning av alkoholistvårdsärenden.

Andersson, K. H., ordf.; Hedelius, A. H.; Kjellberg, Gerda E.

Suppleanter: Danielsson, T. H.; Nilsson, C. R.; Englund, E. W.; Hassler, N. H. Å.; Eriksson, J. E. M.; Andersson, J. Eric; Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna).

Delegerade för avgivande av yttranden över sökta tillstånd till utskänkning av tillagade alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Danielsson, T. H.; Hedelius, A. H.; Nilsson, C. R.

Delegerade för körkortsärenden.

Eriksson, J. E. M.; Danielsson, T. H.

Suppleant: Nilsson, C. R.

Sekreterare

(1,500 kr.).

Moureau, N. C., förste kanslisekreterare; träffas å nämndens expedition måndagar 9—10.

Nyktterhetsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1931 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 76.)

Larsson, f. Karlsson, Jenny A. F., fru.

Linde, N., förtroendeman.

Ossbahr, C. P., extra protokollssekreterare, stadsfullm., ordf.

Suppleanter:

Axi, S. G. E., fängelsedirektör, stadsfullm.

Setréus, I. M., kontorist.

Nyktterhetsnämndens expedition.

Kungsholmstorg 16, K.; t. N. (2)3 12 25; expeditionstid: alla vardagar 10—12 samt dessutom torsdagar 18—19.

Expeditionen fungerar som nämndens beredande och verkställande organ och förestås av

NN.

en av nämndens inspektörer, vilken förordnats som expeditionsföreståndare.

Instruktioner. Instruktioner för vissa befattningshavare hos nycterhetsnämnden, fastställda av nämnden den 19 dec. 1929.

Stat år 1932. Utgifter: 138,543 kr.; inkomster: 4,300 kr.

Expeditionsföreståndare

(720 kr.).

Sällqvist, A. A., (se nedan).

Inspektörer (16).

Sällqvist, A. A. (se ovan); Ölander, A. F.

Biträdande inspektör

(4,500 kr.).

Göransson, G. G.

Inspektris (11).

Löfwall, f. Sundberg, Astrid M. M.

Extra inspektör

(3,600 kr.).

Ahlborg, G. E.

Extra tjänsteman för körkortsärenden

(3,300 kr.).

Löfgren, C. H. F.

Läkare

(2,400 kr.).

Sahlin, G. L. (t. o. m. $\frac{30}{100}$ 1932); Petré, D. A. (fr. o. m. $\frac{1}{7}$ 1932).

En *extra kontorsskrivare* (2,460 kr.), två *extra skrivbiträden* (2,100—1,680 kr.), sex *extra övervakare* (2,400—480 kr.), en *vaktmästare* (6).

Nycterhetsnämndens inackorderingshem.

Solberga, Älvsjö; t. Örby 68.

Efter framställning av nycterhetsnämnden beslöt stadsfullmäktige den 21 mars 1921 an-

slå erforderliga medel för inrättande av ett inackorderingshem för personer, som anmälts till nycterhetsnämnden, och vilka vid utskrivning från anstalt eller eljest sakna lämplig bostad. Vid hemmet, som sålunda är avsett för vård av mindre ingripande natur än internering å alkoholistanstalt, mottagas förutom från alkoholistanstalt utskrivna även andra under nycterhetsnämndens övervakning stående personer, vilka kunna anses i behov av det stöd, som hemmet kan skänka dem. Inackorderad person skall i allmänhet ej kvarbo å hemmet längre tid än sex månader i följd.

Nycterhetsnämnden har för inackorderingshemmet förhyrt en barnavårdsnämnden tillhörig byggnad i Älvsjö, förut disponerad av Brännkyrka barnhem (se sid. 242). Plats kan där beredas för 15 personer.

Förvaltningen av hemmet har uppdragits åt en särskild av nycterhetsnämnden utsedd styrelse, bestående av tre personer.

Hemmet började sin verksamhet den 1 okt. 1921.

Reglemente. Reglemente för Stockholms stads nycterhetsnämnds inackorderingshem, fastställt av nämnden den 28 maj 1931.

Stat år 1932. Utgifter: 24,230 kr.; inkomster: 11,820 kr.

Styrelse.

Englund, E. W., aktuarie, stadsfullm.; Kjellberg, Gerda E., prakt. läkare; Nilsson, C. R., ombudsman, stadsfullm., ordf.

Suppleanter: Andersson, J. Eric, spårvägsman, stadsfullm.; Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskollärarinna, stadsfullm.

Föreståndare

(780 kr.).

Ölander, A. F. (se ovan).

En *husmoder* (1,680 kr.), två *biträden* (I b).

Övriga till socialroteln hörande institutioner.

Pensionsnämnderna.

Expeditioner och mottagningar: se nedan resp. ordförande. — Jfr även nämndernas upplysnings- och registerbyrå nedan sid. 187.

Lagen den 30 juni 1913 ang. allmän pensionsförsäkring¹⁾, med senare ändringar (se nedan), stadgar, att varje svensk man och kvinna skall genom erläggande av årliga pensionsavgifter och med bidrag av allmänna medel försäkras till erhållande av pension. Avgifterna från de försäkrade utgå årligen dels med en *grundavgift* å tre kr. av varje arbetsför person fr. o. m. det år, under vilket han fyller 16 t. o. m. det, under vilket han fyller 66 år, dels med en *tilläggsavgift* å två till tretio kr., beroende på vederbörandes till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst. Undantagna från avgiftsplikt äro vissa ordinarie statstjänstemän med rätt till statlig pension, delägare i vissa pensionsinrättningar m. fl. Grundavgifterna uppbäras i regel i samband med kommunalutskyllerna av kommunerna, som äro ansvariga för beloppens inbetalande till pensionsfonden. Tilläggsavgifterna uppbäras i samband med kronoutskyllerna. I Stockholm erläggas, jämlikt kungl. brevet den 13 juni 1919, även grundavgifterna vid kronouppbördsstämman.

Pensionen utbetalas vid fyllda 67 år, eller vid därinnan inträffad varaktig oförmåga till arbete, genom postverket och utgöres dels av en för varje försäkrad utgående *avgiftspension*, dels i vissa fall av *pensionstillägg*. Pensionsstillägg utgår till pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen, och vilkens årsinkomst icke uppgår till visst minimibelopp eller ock har minderåriga barn att försörja. Kostnaden för pensionstilläggen bestrides till $\frac{3}{4}$ av staten och till $\frac{1}{4}$ av landsting och kommuner. Till den som vid 15 års ålder redan är varaktigt arbetsoförmögen, ävensom till den som senare bliver det, men för vilken pensionsavgifter icke erlagts, liksom ock till vissa icke pensionsberättigade personer, vilka äro till arbete varaktigt oförmögna och hava att försörja barn under 15 år, utgår *understöd* enligt för pensionstillägg gällande

grunder. En del övergångsstadganden inskränka de i lagen stadgade pensions- och understödsbeloppen för de närmaste årtiondena.

En var äger dessutom rätt att erhålla försäkring genom *frivilliga* avgifter, varom närmare stadgas i k. kung. den 22 dec. 1927 med senare ändringar (se nedan).

Folkpensioneringens förvaltningsorgan utgöres dels av ett statens ämbetsverk, *pensionsstyrelsen*, dels av kommunala *pensionsnämnder*. I varje kommun skall finnas en pensionsnämnd. Ordförande och dennes suppleant utses av konungens befallningshavande för fyra år, ledamöterna, till antalet högst sex, jämte lika många suppleanter, utses i stad av stadsfullmäktige, likaledes för fyra år (hälften avgår vartannat år). Därjämte äger pensionsstyrelsen utse ombud hos nämnderna samt vissa instruktionsombud. Valbar till ordförande och ledamot i pensionsnämnd är en var inom kommunen boende man och kvinna, som uppnått myndig ålder, är i besittning av medborgerligt förtroende och råder över sig och sitt gods (kommunal rösträtt är således ej nödvändig förutsättning). Pensionsnämnd tillkommer att i första hand pröva pensionsansökningarna och besluta, huruvida sökande äger rätt till pension och bestämma storleken av den årsinkomst, som skall läggas till grund för eventuellt pensionstilläggs belopp. Själva pensionsbeloppet uträknas av pensionsstyrelsen, som utfärdar pensionsbrev. Pensionsnämnds beslut får överklagas inom trettio dagar hos pensionsstyrelsen. Dess beslut åter kan icke överklagas av enskild men väl av justitiekanslern eller efter dennes medgivande av kommun och pensionsnämnds ordförande hos regeringsrätten.

Genom lag den 14 juni 1918 har vederbörande fattigvårdssamhälle beretts möjlighet att anvisa medel till utdelande av *dels* kommunala pensionstillskott åt personer, vilka uppbära pension eller understöd enligt pensionsförsäkringslagen men ändock finnas vara i behov av fattigvård, *dels* kommunala sjukvårdsbidrag till bestridande, gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, med föreskrift att tillskott eller bidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Anslag att disponeras i enlighet med dessa bestämmelser hava i Stockholm utgått alltsedan år 1920. De kommunala sjukvårdsbidragens utbetalning m. m. handhaves

¹⁾ En utförligare redogörelse för lagens bestämmelser (jämte historik) återfinnes i 1922 års kommunalkalender, sid. 232.

PN.

av pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå (se sid. 195). Handhavandet och fördelningen av ifrågavarande medel ombesörjes i övrigt av fattigvårdsnämnden och närmast av dess delegerade för beviljande av understöd, sektion B (understödsärenden utan fattigvårds karaktär) (se sid. 167).

Stockholms stad var ursprungligen indelad i 30 pensionsdistrikt. Den 19 nov. 1917 beslöt stadsfullmäktige emellertid inskränka distriktens antal till 15. Arvode utgår enligt stadsfullmäktiges beslut den 15 sept. 1913 och 6 dec. 1915 till ordförande, suppleant för ordförande samt ledamöter med 4 kr. per sammanträde. Dessutom utgår fr. o. m. den 1 juli 1919 och tills vidare enligt stadsfullmäktiges beslut den 5 maj 1919, 1 april 1920 och 19 dec. 1928 till pensionsnämndernas ordförande särskilt arvode (innefattande även anslag till skrivbiträde), beräknat efter 700 kr. för år för vart och ett av 1—14 pensionsdistrikten och efter 500 kr. för 15 distriktet.

Nuvarande ledamöter och suppleanter i pensionsnämnderna hava utsetts av stadsfullmäktige den 2 dec. 1929 samt 7 och 17 dec. 1931, varjämte kompletteringsval hava ägt rum den 27 jan., 17 mars, 15 sept. och 27 okt. 1930, 2 febr. och 7 dec. 1931 samt 22 febr. 1932. Suppleant inträder vid förfall för viss ordinarie ledamot (vilket här nedan angives genom att suppleanterna uppräknas i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ställföreträdare de äro).

Beträffande pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå se nedan sid. 195.

Författningar. Lag den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, med ändringar den 11 sept. 1914, 8 juni 1915, 17 juni 1916, 14 och 19 juni 1917, 28 juni 1918, 11 juni 1920, 15 april och 13 okt. 1921, 24 och 30 april 1925, 18 juni 1927 samt 6 mars 1931. Lag den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, med ändringar den 13 okt. 1921 och 29 maj 1925. K. kungörelse den 22 dec. 1927 ang. anordnande av den i § 34 av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkring, med ändringar den 22 juni 1928 och 5 juni 1931. K. kungörelse den 5 dec. 1924 ang. sättet och tiden för utbetalning av pension och understöd jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, med ändring den 18 nov. 1927. K. instruktion för pensionsnämnderna den 31 dec. 1918. Lag den 14 juni 1918 ang. kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Stat år 1932. Stadens utgifter för folkpensioneringen: 1,004,000 kr. (därav till bestående av stadens utgifter för pensionsnämnderna m. m. 19,000 kr., stadens bidrag till understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring 830,000 kr. och ersättning till allmänna pensionsförsäkringsfonden för ogulnda pensionsavgifter 155,000 kr.).

1:a distriktet

(omfattande Nikolai och Jakobs församlingar).

Ordförande.

Zetterlund, G. E., aktuarie; t. N. (20) 45 29 (10—12). Mottagning: Stora Nygatan 2 B, n. b. t. v., St., tisdagar 19—20.

Suppleant: **Jordman**, E., övermaskinist (se nedan).

Ledamöter.

***Hellman**, J. A., hamnfogde; ***Jordman**, E., övermaskinist (se ovan); **Liljensköld**, J., ekonomidirektör; **Lindholm**, H. G., typograf; **Lundberg**, C. O., hamnarbetare; ***Winberg**, K. A., förste vaktmästare.

Suppleanter: ***Schuldheis**, Anna V., f. d. skolföreståndarinna; ***Schumacher**, G. V., direktör; **Nilsson**, A. H. E., reparatör; **Rosén**, E. I., snickare; **Olsson**, A. E., hamnarbetare; ***Borgström**, E., portvakt.

2:a distriktet

(omfattande Klara och Adolf Fredriks församlingar).

Ordförande.

Stafner, S., läroverksadjunkt. Mottagning: Klara församlingshus, Brunkebergsgatan 10 D, n. b. ö. g., C., måndagar 12—13; t. (1) 1 18 12.

Suppleant: **Asproth**, J. K., aktuarie (se nedan).

Ledamöter.

Asproth, J. K., aktuarie (se ovan); ***Engström**, f. Karlson, A. E. (Elin), fru; ***Ericzén**, G. Hj. A., verkställare; **Skog**, Anna I., fru; **Svensson**, D. F., förste expeditionsvakt; ***Wessman**, f. Svensson, Signe A. M., fru.

Suppleanter: **Kämpe**, K. A., byggnadssnickare; ***Stark**, V. M. A., maskinist; ***Erikson**, E. H., fabrikör; **Hansson**, H. S., skräddare; **Forsblom**, L. A., hamnarbetare; ***Ståhlberg**, M. E. (Lisa), fröken.

3:e distriktet

(omfattande Johannes församling).

Ordförande.

Lignell, E., komminister. Mottagning: Johannes pastorsexp., Kammakaregatan 12, Va., torsdagar 18—19; t. (10) 71 80, N. (20 0) 9 09.

Suppleant: **Ljungström**, A. G., sekreterare (se nedan).

Ledamöter.

Bellström, N. E. G., banktjänsteman; **Dahl**, J. A., smed; ***Hellberg**, J., maskinsnickare; ***Johansson**, K., möbelsnickare; ***Ljungström**, A. G., sekreterare (se ovan); **Vigren**, O. R., mekaniker.

Suppleanter: **Månsson**, G., diakon; **Andersson**, K. E., gäntare; ***Rudberg**, C., tullkontrollör; ***Lundkvist**, f. Eriksson, M. V. (Maja), fru; ***Nöidh**, C. W., spårvägsman; **Lundgren**, Ruth S., diakonissa.

* Angiver, att vederbörande skall avgå med utgången av år 1933.

4:e distriktet

(omfattande Gustav Vasa församling).

Ordförande.

Löfgren, A., sekreterare. Mottagning: Matteus folkskola (lärarermummet), Norrtullsgatan 18, *Va.*, 1:a och 3:e onsdagen i varje månad 19—20.
Suppleant: Ingmanson, O. G., kontrollör (se nedan).

Ledamöter.

***Björklund, S. S.**son, kamrerare; ***Ekman, C. G.**, bankdirektör; **Fredrikson, K. G. A.**, assistent; **Hallström, K. L. F.**, tjänsteman; **Ingmanson, O. G.**, kontrollör (se ovan); ***Olson, J.** (Nanna), diakonissa.

*Suppleanter: *Enqvist, C. E.*, posttjänsteman; ***Trankell, B. O.**, kamrerare; **Iwer, C. J.**, köpman; **Lundqvist, G. R.**, linjemästare; **Fallenius, C. M. G.**, amanuens; ***Lilliehorn, P. F. P.**, revisor.

5:e distriktet

(omfattande Matteus församling).

Ordförande.

Palm, A. A. E., major. Mottagning: uppbördslokalen, Övre Observatorieplan 1, *Va.*, 1:a och 3:e fredagen i varje månad 9—10.
Suppleant: Eriksson, E. G. E., järnvägstjänsteman (se nedan).

Ledamöter.

Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru; ***Dolk, L. P.**, sjukkontrollant; ***Eriksson, E. G. E.**, järnvägstjänsteman (se ovan); **Forsell, J. A. S.**son, kassör; **Lindén, K. J. V.**, ingenjör; ***Nilsson, P. E.**, direktör.

Suppleanter: Nordberg, K. V., spårvägsman; ***Backlund, G. G.**, slipare; ***Borg, C. H.**, svarvare; **Wallin, H. E.**, kassör; **Tollén, K. E.**, ingenjör; ***Wiklund, E. V.**, ständig adjunkt.

6:e distriktet

(omfattande Engelbrekts församling samt väster om Sibyllegatan belägen del av Hedvig Eleonora församling).

Ordförande.

Åbergsson, Anna M. A., fröken. Mottagning: kyrksalen, Surbrunnsgatan 10, n. b., *Va.*, torsdagar 12—13.

Suppleant: Oscarson, A. V., byrådirektör.

Ledamöter.

Carlstedt, P., fabrikör; ***Erdmann, f. Malm, E. K. G.** (Gertie), fru; ***Jansson, P. J.**, arbetsförmän; **Larsson, L. O.**, utmättningsman; ***Lind, N. G. C.**, bokhållare; **Mellin, Jetty H. E.**, församlingsdiakonissa.

Suppleanter: Jonsson, S. E., murare; ***Åkerlund, E. G.**, tandläkare; ***Reinius, G. P.**, kommen-dör; **Eriksson, E.**, reseffektmakare; ***Nilsson, D. E. J.**, chaufför; **Anstrin, H.**, sekreterare.

7:e distriktet

(omfattande Oscars församling samt öster om Sibyllegatan belägen del av Hedvig Eleonora församling).

Ordförande.

Falkenberg, C. A., frih., överstelöjtnant. Mottagning: Oscars pastorsexp., Fredrikshovsgatan 3, 0, 1:a och 3:e torsdagen i varje månad 18—19; t. (6) 7 19 47.

Suppleant: Beskow, J. H. T., förste amanuens (se nedan).

Ledamöter.

***Anderson, A. A.**, kassör; **Andersson, A. F.**, skomakare; **Könsberg, Elsa C.**, församlingsdiakonissa; **Lundström, O. G.**, yrkeslärare; ***Walters, A. E.**, verkmästare; ***Westman, f. Tillgren, E. Olga C.**, fru.

*Suppleanter: *Cervin, f. Sandwall, Hulda P.*; fru; **Bergelmer, Thyra A. G.**, föreståndarinna; **Fägersten, S. E.**, aktuarie; **Andersson, C. A.**; tillskärare; ***Johansson, K. E. G. V.**, inkassare; ***Beskow, J. H. T.**, förste amanuens (se ovan).

8:e distriktet

(omfattande Maria församling).

Ordförande.

Högner, E. F. R., byråchef; t. (10) 91 25 (17,30—18,30). Mottagning: Maria folkskola, Volmar Ykkullsgatan 16, 1 tr., *Sö.*, 1:a och 3:e måndagen i varje månad 18—19.

Suppleant: Lundbom, G. O. A., intendent.

Ledamöter.

Andersson, A. G., avsynare; ***Bachman, C. N.**, köpman; **Ekebohm, N. K. K.**, kamrerare; **Mattsson, S.**, skötare; ***Nilsson, Selma G.**, fattigvårdsdiakonissa; ***Söderberg, A. L.**, flaggunderofficer.

Suppleanter: Rinander, Hedvig N., f. d. lärarinna vid högre folkskolorna; ***Norén, f. Stein, F. C. P.** (Riken), fru; **Zetterlund, G. E.**, aktuarie; **Lindeberg, K. A. E.**, reparatör; ***Eriksson, f. Norgren, Josefina K.**, fru; ***Öström, P. R.**, svetsare.

9:e distriktet

(omfattande Högälids församling).

Ordförande.

Andrée, J. E., postkontrollör; t. Enskede 39. Mottagning: Maria folkskola, Volmar Ykkullsgatan 16, 1 tr., *Sö.*, 1:a och 3:e onsdagen i varje månad 17,30—18,30.

Suppleant: Gard, A. F., advokat.

Ledamöter.

***Avén, C. O.**, f. d. polisöverkonstapel; **Claësson, P. J.**, assistent; **Engström, C. J.**, järnsvarvare; **Gustafsson, f. Andersson, Elin E.**, fru; ***Masreliez, Anna M. E.**, fröken; ***Skålander, O. A.**, förtroendeman.

*Suppleanter: *Grönberg, B. G.*, smedsmästare; **Gustafsson, S. A.**, gjutare; **Hellman, H. R.**,

* Angiver att vederbörande skall avgå med utgången av år 1933.

gjuteriarbetare; **Carlsson**, S. L., chaufför;
***Andersson**, Anna, fattigvårdsdiakonissa; ***Jacobsson**, C. N., redaktionssekreterare.

10:e distriktet

(omfattande Katarina församling med undantag av den del av församlingen, som begränsas av Göt-, Skåne-, Östgöta-, Bonde- och Renstjärnasgatorna samt Ringvägen).

Ordförande.

Stagnér, O. N., folkskollärare. Mottagning: folkskoleexpeditionen, Tjörhovsgatan 15, Sö., torsdagar 16,30—17,30.

Suppleant: **Björkman**, C. A. J., sekreterare.

Ledamöter.

Fager, J. M., kriminalkonstapel; ***Ljungberg**, P. G. L., handelsarbetare; **Nilsson**, J. A., lagerarbetare; ***Söderholm**, C. H., verkstadsarbetare; ***Valdén**, f. Karlson, Gerda S., fru; en vakant.

Suppleanter: **Dahlin**, A., hamnarbetare; ***Schött**, O. E. A., kammarskrivare; **Berglund**, O. H., järnvägstjänsteman; ***Hessler**, J. T. H., fil. lic.; ***Ljungberg**, f. Östergren, J. (Hanna), fru; **Andersson**, C. Hj., järnsvarvare.

11:e distriktet

(omfattande Sofia församling samt den del av Katarina församling, som begränsas av Göt-, Skåne-, Östgöta-, Bonde- och Renstjärnasgatorna samt Ringvägen).

Ordförande.

Rönnell, E., f. d. folkskollärare. Mottagning: Katarina södra folkskola, Sofiegatan 2, Sö., fredagar 18—19 (juni—aug. 2:a och 4:e fredagen i varje månad 18—19).

Suppleant: **Dalborg**, M., f. d. barnhemsföreståndare (se nedan).

Ledamöter.

Dalborg, M., f. d. barnhemsföreståndare (se ovan); **Engberg**, J. A. A., murare, stadsfullm.; ***Englund**, F. E., banktjänsteman; **Eriksson**, O. H., statistikförare; ***Johnsson**, G. A. H., elektriker; ***Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru.

Suppleanter: **Johansson**, A. J., elektriker; **Pettersson**, N. H., trädgårdsarbetare; ***Evert-Pettersson**, E., direktör; **Wandland**, f. Hopp, Anna, fru, stadsfullm.; ***Dymling**, A. E., kon-torschef; ***Nordfeldt**, A. Hj., bokhållare.

12:e distriktet

(omfattande Kungsholms församling).

Ordförande.

Wahlstedt, A. J. G., fältläkare; t. K. (5)33231. Mottagning: polishuset, Agnegatan, 1 tr. t. v., K., 1:a och 3:e måndagen i varje månad 19—20.

Suppleant: **Winkler**, E. S., postmästare (se nedan).

Ledamöter.

Björklund, Ida S., fattigvårdsdiakonissa; **Johansson**, S. J., assistent; ***Karlsson**, A. F., järnarbetare; ***Simson**, C. G:son, assistent; ***Wallberg**, K. V., bageriödkare; **Winkler**, E. S., postmästare (se ovan).

Suppleanter: **Engcrantz**, S. G., järnvägstjänsteman; **Lindstedt**, E. G., blomsterhandlare; ***Forssell**, M. M. L. (Maja), skolkökslärarinna; ***Lindgren**, C. Vilhelmina, rosettsömmerska; ***Andersson**, F. O. E., avdelningschef; **Lindblom**, S. H., assistent.

13:e distriktet

(omfattande St Görans församling).

Ordförande.

Seedoff, A. M. A., fabriksförvaltare. Mottagning: församlingshuset, Arbetaregatan 21, K., fredagar 19—20.

Suppleant: **Djurling**, C. H. E., direktör.

Ledamöter.

Eén, O. B. L., föreståndare; ***Holm**, J. A., metallarbetare; ***Larsson**, f. Karlsson, Jenny A. F., fru; **Nilson**, Ester A. K., fattigvårdsdiakonissa; **Ståhl**, A. E., filare; ***Thimgren**, B. O. V., banktjänsteman.

Suppleanter: **Pettersson**, G. A., typograf; ***Samuelsson**, H. F., bageriödkare; ***Edberg**, f. Jan-son, V. (Mimmi), fru; **Lambert**, A., köpman; **Benner**, Astrid S. A., fröken; ***Lundqvist**, K. A., köpman.

14:e distriktet

(omfattande Brännkyrka och Enskede församlingar).

Ordförande.

Lundh, J. A., folkskollärare; t. Gröndal 64 (vardagar 10,45—11). Mottagningar: *Brännkyrka förs.*: församlingshuset, Liljeholmen, 1:a och 3:e onsdagen i varje månad 18—20; t. Liljeholmen 5 05; *Enskede förs.*: Kyrkogårdsvägen 43, Enskede, 1:a och 3:e tisdagen i varje månad 18—19; t. Enskede 8 58.

Suppleant: **Sandberg**, C. A. J:son, förman.

Ledamöter.

Eriksson, K. J. E., typograf; **Helle**, A. V., folkskollärare; **Hultman**, I. M., handlande; ***Johansson**, O. L., brädgårdsarbetare; ***Kling**, F. A., byggmästare; ***Sundell**, J. Hj., stationsförman.

Suppleanter: **Andersson**, G., verkstadsarbetare; **Eriksson**, J. G., ingenjör; **Nylander**, Anna V., fattigvårdsdiakonissa; ***Holmberg**, V., järnvägstjänsteman; ***Lindquist**, C. G. A., aktuarie; ***Rydén**, O. E., distriktsuppbördsman.

* Angiver att vederbörande skall avgå med utgången av år 1933.

15:e distriktet
(omfattande Bromma församling).

Ordförande.

Collin, N., direktör. Mottagning: Slottsvägen 24, Ulvsunda, måndagar 10—11; t. Ulvsunda 1 67.
Suppleant: Norström, K., fanjunkare (se nedan).

Ledamöter.

***Andersson, F. A.**, spårvägsman; ***Engelsson, H. J.**, järnarbetare; **Nord, A. M.** (Greta), fattigvårdsstyrelse; **Norström, K.**, fanjunkare (se ovan); ***Persson, A.**, järnarbetare; **Wienberg, E. G.**, stenhuggare, stadsfullm.

Suppleanter: *Persson, Hilma P., tf. fattigvårdsstyrelse; ***Eriksson, C. H.**, snickare; **Videfors, G. J.**, folkskollärare; **Du Rietz, f. Ludin, Alice**, fru; ***Johansson, J. A.**, vaktmästare; **Pettersson, F. F.**, vaktmästare.

Pensionsnämndsordförandenas delegerade.

(Med uppgift att dels förbereda vissa ärenden, som skola handläggas av nämndernas ordförande, dels å ordförandenas vägnar tillhandagå stadens myndigheter m. fl. med upplysningar och meddelanden).

Andrée, J. E.; **Högner, E. F. R.**; **Zetterlund, G.**
E.; en vakant.

Pensionsstyrelsens ombud.

1:a området

(omfattande 1:a—7:e samt 12:e, 13:e och 15:e pensionsdistrikten).

Moberg, O. P., läroverksadjunkt.

2:a området

(omfattande 8:e—11:e samt 14:e pensionsdistrikten).

Haynez, A. I. A., tf. sekreterare hos försäkringsrådet.

Pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå.

Stora Nygatan 2 B, n. b. t. v., St.; t. N. (20) 45 29; expeditionstid: vardagar 11—14; dessutom tisdagar 19—20 och fredagar (utom juni—aug.) 19—20.

I enlighet med av stadsfullmäktige lämnat bemyndigande träffade rådsfullmäktige år 1921 med föreningen för välgörenhetens ordnande ett avtal, enligt vilket den av föreningen inrättade »registerbyrå för understöd och pensioner» (se sid. 383) mot viss årlig ersättning av staden skulle upprätta ett kortregister över samtliga av

* Angiver att vederbörande skall avgå med utgången av år 1933.

nämnderna handlagda ärenden samt lämna pensionsnämndsordförandena upplysningar ur detta och byråns eget register m. m.

Då emellertid behov uppkom av ytterligare centralisering av pensionsnämndernas verksamhet, beslöt stadsfullmäktige den 15 mars 1926 — i syfte bl. a. att möjliggöra en mera effektiv upplysningsverksamhet bland allmänheten rörande den allmänna pensionsförsäkringen samt för att befria pensionsnämndernas ordförande från de mera mekaniska expeditionsgöromålen — att inrätta en särskild central upplysnings- och registerbyrå, med uppgift att biträda pensionsnämnderna i deras verksamhet. Till denna byrå har sammanförts det upplysnings- och expeditionarbete, som ankommer å pensionsnämnderna och som utan olägenhet för verksamheten kan handläggas centralt. Pensionsärendenas sakliga prövning handhaves fortfarande av de olika pensionsnämnderna.

Å den centrala byrån finnes tillgängligt ett kortregister över alla de personer, som alltsedan pensionsförsäkringens tillkomst (fr. o. m. år 1914) i Stockholm sökt eller erhållit pension, varjämte därstädes sammanförts och ordnats de olika pensionsnämndernas arkiv. I samband med byråns inrättande har det förutvarande samarbetet med registerbyrån för understöd och pensioner (se ovan) upphört.

Allmänheten erhåller å upplysnings- och registerbyråns kostnadsfritt råd och upplysningar såväl rörande den allmänna pensionsförsäkringen som ock beträffande den därmed förenade, av pensionsstyrelsen anordnade sjukvårdande verksamheten. I fråga om sistnämnda verksamhet, som huvudsakligen omfattar kurortsvård och yrkesutbildning, ombesörjer byrån, enligt överenskommelse med fattigvårdsnämnden, erforderlig utredning och skriftväxling ävensom utbetalning av beviljade yrkesutbildningsbidrag, stadgad övervakning under utbildningstiden m. m. Byråns tjänstemän biträda i övrigt med upprättande av ansökningar av olika slag, varjämte där tillhandahållas alla erforderliga blanketter och formulär.

Ansökningar om pension kunna inlämnas å byrån, som vidarebefordrar dem till de olika pensionsnämnderna. Byrån biträder även pensionsnämndernas ordförande med vissa expeditionella och mekaniska göromål samt med vissa undersökningar rörande pensionssökande och pensionstagare.

En av byråns huvuduppgifter är att verka för ett bättre fullgörande av den avgiftsplikt, som enligt pensionsförsäkringslagen åligger envar i åldern 16—66 år. I detta syfte har byrån igångsatt viss propagandaverksamhet bland allmänheten rörande pensionsförsäkringen och dess fördelar dels genom annonsering och upplysningsartiklar i dagspressen, dels genom utdelning av broschyrer i skolorna m. m.

Pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå, som intar en fristående ställning, men

Pnb.

Pnb. Arb- kom.

som i sin verksamhet skall uppehålla nödigt samarbete med övriga organ för stadens understödsverksamhet, står under ledning av en styrelse, bestående av fem av stadsfullmäktige för ett år i sänder valda ledamöter, av vilka två samtidigt skola vara ordförande i pensionsnämnd, en ledamot av drätselnämnden samt en ledamot av fattigvårdsnämnden. Styrelsen har uppdragit åt tre delegerade att handhava det löpande arbetet och förbereda de ärenden, som skola föredragas inför styrelsen, ävensom att träffa avgörande i ärenden av brådskande natur, i vilket fall anmälan härom skall göras vid styrelsens nästkommande sammanträde.

För granskning av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen två revisorer jämte två suppleanter.

Byrån började sin verksamhet den 1 juli 1926 och öppnades för allmänheten den 3 jan. 1927.

Stat år 1932. Utgifter: 27,628 kr.

Styrelse.

Eriksson, E. G. E., järnvägstjänsteman, ordf. och kassaförvaltare; **Hallström, K. L. F.**, tjänsteman, vice kassaförvaltare; **Högner, E. F. R.**, byråchef, vice ordf.; **Löfgren, A.**, sekreterare; **Stridsberg, E. R.**, generaldirektör, stadsfullm.

Sekreterare.

Zetterlund, G. E. (se nedan).

Styrelsens delegerade.

Hallström, K. L. F.; **Högner, E. F. R.**; **Zetterlund, G. E.**

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1931 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 76.)

Månsson, O. P., spårvägsman, stadsfullm.; **Nyblom, f. Bergström, Eva M. C.**, redaktör, stadsfullm., ordf.

Suppleanter: **Kolmodin, f. Norelius, Ulla M.**, fru; **Pettersson, K. G. A.**, föreståndare.

Föreståndare

(1,800 kr.).

Zetterlund, G. E., aktuarie (se sid. 170); mottagnings-
ningstid: se ovan.

En *registrator* (4,140 kr.), en *tillsyningsman* (3,420 kr.), en *tillsyningsman* (gemensam med hälsovårdsnämndens pensionsbyrå) (2,160 kr.), ett *skrivbiträde* (2,100 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (1,020 kr.).

Stockholms arbetslöshets- kommitté.

Då den av världskriget framkallade ekonomiska krisen kunde väntas medföra en omfattande arbetslöshet, anbefalldes kungl. maj:t i ett cirkulär den 18 aug. 1914 tillsättande av arbetslöshetskommittéer i de olika kommunerna, varjämte riksdagen anvisade medel att utgå som bidrag till kommunerna vid understödande av arbetslösa.

På förslag av en kommitté, tillsatt av stadsfullmäktiges beredningsutskott och en frivillig sammanslutning med närmaste uppgift att hjälpa mobiliserades familjer, den s. k. »centrala understödskommittén», fastställde stadsfullmäktige den 4 nov. 1914 grunder för arbetslöshetsunderstöds utdelande och uppdrog åt den så sammansatta kommittén att fungera som kommunal arbetslöshetskommitté.

Sedermera har av kungl. maj:t utfärdats särskilda bestämmelser rörande arbetslöshetskommittéernas verksamhet, senast i kungörelse den 7 juli 1922 ang. statsbidrag till arbetslöshets-hjälp. Enligt nämnda kungörelse skall arbetslöshetskommitté bestå av en av konungens befallningshavande för viss tid utsedd ordförande jämte suppleant för denne samt minst fyra och högst tio av stadsfullmäktige för viss tid valda ledamöter med minst hälften så många suppleanter. Kommittén bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap på ifrågavarande område, dels för den frivilliga hjälpsverksamheten, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Arbetslöshetskommitténs verksamhet granskas av särskilda revisorer, av vilka en utses av överståthållarämbetet och två av stadsfullmäktige. Den centrala ledningen av understödsverksamheten utövas av statens arbetslöshetskommision. Verksamheten bedrivs efter de riktlinjer, som angivits i ovannämnda kungörelse, samt de ytterligare föreskrifter, som meddelats av arbetslöshetskommisionen och stadsfullmäktige.

Beträffande arbetslöshetskommitténs verksamhet under åren 1914—1920, vilken omfattade dels utdelning av understöd åt arbetslösa inom vissa yrkeskategorier, dels ock (ehuru i mindre omfattning) anordnande av nödhjälpsarbeten, hänvisas till 1921 års kommunalkalender, där en redogörelse härför återfinnes.

Under tioårsperioden 1921—1930 hava stadsfullmäktige anvisat 4,095,000 kr. till arbetslöshetsunderstöd och 12,295,000 kr. till nödhjälpsarbeten (av sistnämnda anslag hava även vid några tillfällen bestritts kostnader för kontant understödsverksamhet). Dessutom har under åren 1921—1923 anslagits inalles 427,000 kr. som bidrag till vissa statliga nödhjälpsarbeten, under vilkor att utslutande arbetslösa från Stockholm skulle sysselsättas vid ifrågavarande företag.

Genom arbetslöshetskommitténs förmedling hava vidare i Stockholm hemortsberättigade arbetslösa i stor utsträckning beretts platser vid statliga nödhjulsarbeten i olika delar av landet.

Å de belopp, som av staden utbetalats till arbetslöshetshjälp enligt k. kung. den 7 juli 1923, har statsbidrag erhållits, beträffande arbetslöshetsunderstöd och hyreshjälp med lika stort belopp som kommunens bidrag och beträffande vissa statskommunala nödhjulsarbeten med högst det belopp för varje dag och arbetslös, som, därest arbetslöshetsunderstöd utgått, kan antagas hava tillkommit kommunen såsom statsbidrag till sådant understöd åt de vid nödhjulsarbetena anställda arbetslösa.

För närvarande anordnas statskommunala nödhjulsarbeten eller, såsom de numera kallas, reservarbeten, endast i begränsad omfattning. Stadsfullmäktige hava härför under år 1931 anvisat 425,000 kr. och hittills under år 1932 ett belopp av 200,000 kr. Arbetena utgöras i huvudsak av vägarbeten och utdikningar å stadens lantegendomar.

Den kontanta understödsverksamheten, som enligt direktiv från arbetslöshetskommissionen varit helt nedlagd sedan den 1 juli 1923, har jämlikt av kommissionen lämnade medgivanden sedan vintern 1928—1929 åter upptagits. Under år 1931 hava stadsfullmäktige härför anslagit 100,000 kr. och hittills under år 1932 ett lika stort belopp. Till dessa belopp hava kommitté statsbidrag enligt ovan angivna grunder. Med hänsyn till tidsförhållandena har den kontanta understödsverksamheten under vintern 1931—1932 haft en osedvanligt stor omfattning.

Mellan fattigvårdsnämnden och arbetslöshetskommittén har visst samarbete organiserats, i syfte att erhålla effektiv kontroll därå, att den kompletterande kontanta understödsverksamhet beträffande oförvällat arbetslösa, som bedrives av fattigvårdsnämnden (jfr sid. 168), endast kommer sådana personer till godo, vilka icke kunnat beredas för dem lämpligt arbete vid offentliga reservarbeten, och vilka förklarar sig villiga att mottaga dylikt arbete.

Under år 1931 skedde en viss omläggning av den kommunala arbetslöshetspolitiken i Stockholm. Jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 26 jan. 1931 igångsattes nämligen s. k. reservarbeten, d. v. s. kommunala arbeten av mera tillfällig karaktär, vilkas utförande icke ur allmänna synpunkter är omedelbart eller inom en nära framtid erforderligt men vilkas bedrivande anses motiverat med hänsyn till önskvärdheten av att i tider av arbetslöshet kunna bereda ökade arbetstillfällen. Statsbidrag erhålles icke för dessa arbeten. Ledningen handhaves icke, såsom varit fallet med nödhjulsarbetena, av arbetslöshetskommittén, utan av stadens ordinarie organ för hithörande arbeten, nämligen gatukontoret (jfr sid. 302).

Arbetare vid de kommunala reservarbetena

anställas av gatukontoret bland av arbetslöshetskommittén anvisade personer. Kommittén har att till dylika arbeten anvisa härför kvalificerade, i första hand försörjningspliktiga, arbetslösa, vilka längre tid varit bosatta i Stockholm. Vid reservarbetena tillämpas vanliga löner (enligt av löneavtalsnämnden fastställda grunder). Anställningstiden skall i regel omfatta endast 3 månader åt gången.

Stadsfullmäktige hava hittills (april 1932) till anordnande av kommunala reservarbeten enligt ovan angivna grunder anslagit 1,100,000 kr. (500,000 kr. år 1931 och 600,000 kr. år 1932). Fördelningen av anslaget och urvalet av de arbetsföretag, som skola utföras som reservarbeten handhaves av stadskollegiet.

Arbetslöshetskommitténs uppgift är i övrigt att anvisa arbetslösa till statliga reservarbeten samt att verkställa de undersökningar och utredningar samt göra de framställningar till stadens myndigheter eller andra, som på grund av arbetsmarknadens läge vid olika tillfällen kunna anses påkallade. Därför har kommittén under år 1932 anordnat ett flertal upplysningskurser för arbetslösa.

Jämlikt stadsfullmäktiges särskilda bemyndigande har arbetslöshetskommittén vidare alltsedan den 27 aug. 1919 anordnat enligt kungörelse den 2 aug. 1919 påbjuden understödsverksamhet för arbetslös tobakspersonal m. fl. Denna verksamhet regleras numera av en k. kung. den 7 juli 1921.

Arbetslöshetskommitténs ledamöter utsågos ursprungligen av stadsfullmäktiges beredningsutskott. Den 3 juni 1918 beslöt emellertid stadsfullmäktige, att kommittén skulle utses genom val av fullmäktige. Nyvalet ägde rum samma dag och gällde för tiden till utgången av juni månad s. å. Sedermera hava nyval ägt rum årligen, det sist den 29 juni 1931, för tiden t. o. m. juni 1932 (kompletteringsval den 25 jan. 1932). Stadsfullmäktiges senaste val av revisorer ägde rum samma dag. Ordförande och suppleant för ordföranden äro utsedda av överståthållarämbetet, senast den 6 juli 1931 (för tiden t. o. m. juni 1932).

Ordförande.

Masreliez, K. V., rådmän.

Suppleant för ordföranden.

Lillieros, J., rådmän.

Ledamöter.

Cruise, C. S., förtroendeman, stadsfullm.; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; Nyqvist, S. G. B., metallarbetare, stadsfullm.; Petersson, K. G. A., föreståndare; Ström, f. Hänes, Hildgard A., fru, stadsfullm.; Styрман, G. A., direktör.

Suppleanter: Anderson, C. W., maskinarbetare, stadsfullm.; Järte, f. Montelin, Ester L., fru,

Arb-
kom.

stadsfullm.; **Nyström**, B. A. E., tf. byråchef,
stadsfullm.; **Qvarfordt**, S. B., förman.

Av kommittén antagen sekreterare
(1,500 kr.).

Anderberg, G. H. A., tf. tjänstesekreterare; t.
»stadshuset».

Kassaförvaltare.

Anderberg, G. H. A.; **Liander**, M. E. (ställföretr.).

Revisorer

(för granskning av arbetslöshetskommitténs räkenskaper och förvaltning under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932).

Oliv, L. J., kanslist (utsedd av överståthållarämbetet); **Forsell**, J. A. S:son, kassör, **Wistrand**,

K. K:son, ombudsman, stadsfullm. (utsedda av stadsfullmäktige).

Expedition.

Munkbrogatan 2, 1 tr., St.; t. (1)13913, (1)13914; expeditionstid: 9—12 och 13—16.

Direktör

(6,300 kr.).

Andersson, E.

En *teknisk ledare* (3,000 kr.), en *ingenjör* (4,500 kr.), en *assistent* (4,200 kr.), en *bokhållare* (3,900 kr.), en *kontorsskrivare och kassör* (2,460 kr.), tre *kontorsskrivare* (2,100 kr.), en *vaktmästare och förrädsföreståndare* (2,940 kr.).